

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**YÜKSEK
LİSANS
TEZİ**

TİCARÎ VEKİLLİK KURUMU

ÖZLEM KORUCUOĞLU DOĞAN

**ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
TİCARET HUKUKU BİLİM DALI**

AĞUSTOS 2017

TİCARÎ VEKİLLİK KURUMU

Özlem KORUCUOĞLU DOĞAN

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
TİCARET HUKUKU BİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

AĞUSTOS 2017

Özlem KORUCUOĞLU DOĞAN tarafından hazırlanan “TİCARÎ VEKİLLİK KURUMU” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ / ~~OY ÇOKLUĞU~~ ile Gazi Üniversitesi Özel Hukuk Anabilim Dalında Ticaret Hukuku Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Doç. Dr. Kürşat GÖKTÜRK

Özel Hukuk Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

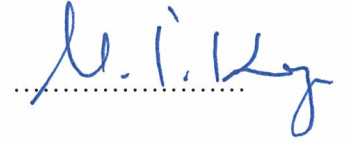
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~

Başkan : Prof. Dr. Mustafa İsmail KAYA

Özel Hukuk Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

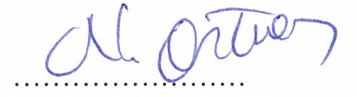
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~

Üye : Yrd. Doç. Dr. Nurdan ORBAY ORTAÇ

Özel Hukuk Anabilim Dalı, Kırıkkale Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~

Tez Savunma Tarihi: 17/08/2017

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

.....

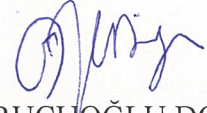
Prof. Dr. Hilmi ÜNSAL
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Özlem KORUCUOĞLU DOĞAN

17/08/2017

TİCARÎ VEKİLLİK KURUMU

(Yüksek Lisans Tezi)

Özlem KORUCUOĞLU DOĞAN

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Ağustos 2017

ÖZET

Ticarî vekil, TBK (Türk Borçlar Kanunu) 551 ve 554. madde arasında düzenleme bulan, bağlı tacir yardımcılarındandır. Ticarî vekilin unsurları, ticarî işletme, yetki ve şahıstır. Ticarî vekiller temsil yetkilerine göre genel yetkili ticarî vekiller ve sınırlı yetkili ticarî vekiller olmak üzere iki türe ayrılmaktadır. Genel yetkili ticarî vekiller, ticarî işletmenin alışılmış bütün işlerini yapmaya yetkili iken; sınırlı yetkili ticarî vekillerin temsil yetkileri, ticarî işletmenin bazı işlerini yapmak üzere sınırlandırılmıştır. Ticarî vekilin tayini kural olarak ticaret siciline tescil edilmez.. Ticarî vekilin rekabet etmeme yükümlülüğü, TBK m. 553'te özel olarak düzenlenmiştir. Ticarî vekilin rekabet etmeme yükümlülüğüne aykırı davranması halinde ticarî işletme sahibinin talep edebileceği seçimlik haklar bulunmaktadır. Ticarî vekilin temsil yetkisinin sona ermesi TBK m. 554'te düzenlenmiştir.

Bilim Kodu : 501
Anahtar Kelimeler : Tacir Yardımcıları, Ticarî vekil, Rekabet etmeme yükümlülüğü
Sayfa Adedi : 103
Tez Danışmanı : Doç. Dr. Kürşat GÖKTÜRK

COMMERCIAL AGENT
(M.S. Thesis)

Özlem KORUCUOĞLU DOĞAN

GAZİ UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
August 2017

ABSTRACT

Commercial agents, regulated under Articles 551-554 of Turkish Code of Obligations (TCO), are from one of merchant's dependant subsidiaries. Business concern, authorisation and person are the elements of commercial agent. Commercial agents are divided into two groups with according to authorisation levels as fully authorised commercial agents and limited authorised commercial agents. Fully authorised commercial agents are authorised to carry out all ordinary affairs of business concern, whereas power of attorney of limited authorised commercial agents are limited for certain affairs of business concern. In principle, appointment of the commercial agent is neither registered in commercial register nor declared. Non-competition obligation of commercial agents are distinctively regulated under Art. 553 of TCO. Owner of business concern has alternative rights upon violation of non-competition obligation of commercial agents. The end of the authorisation is regulated under 554 of TCO.

Science Code : 501
Key Words : Merchant's subsidiaries, Commercial agent, Non-competition obligation
Page Number : 103
Supervisor : Assist. Prof. Dr. Kürşat GÖKTÜRK

TEŞEKKÜR

Çalışmam boyunca değerli bilgileriyle ufkumu açan, akademik nezaketiyle örnek aldığım kıymetli danışman hocam Sayın Doç. Dr. Kürşat GÖKTÜRK başta olmak üzere kürsümüzün tüm saygıdeğer hocalarına; tez jürimde yer alan ve yapıcı eleştirileriyle tezime katkı sağlayan Sayın Prof. Dr. Mustafa İsmail KAYA ve Sayın Yrd. Doç. Dr. Nurdan ORBAY ORTAÇ'a; desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen, birlikte çalışmaktan onur duyduğum Arş. Gör. Esra KAŞAK, Arş. Gör. Bilge AYTUĞAR, Arş. Gör. Esen KABAŞ ve sevgili çalışma arkadaşlarıma; varlıklarıyla her zaman huzur veren sevgili geniş ailem ve büyük fedakârlıklar gösteren, hayattaki en büyük şansım sevgili eşim Bulut DOĞAN' a teşekkürü bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vii
KISALTMALAR.....	xi

BİRİNCİ BÖLÜM

TACİR YARDIMCILARI VE TİCARÎ VEKİLLİK KAVRAMI

GİRİŞ.....	1
1.1. Tacir Yardımcıları.....	3
1.1.1. Tacir Yardımcılarının Kanunlarda Düzenleniş Biçimi.....	3
1.1.2. Tacir Yardımcılarının Çeşitleri	4
1.1.2.1. Tacire Bağlı Olan Tacir Yardımcıları (Bağımlı Tacir Yardımcıları)	4
1.1.2.2. Tacire Bağlı Olmayan Tacir Yardımcıları (Bağımsız Tacir Yardımcıları)	7
1.2. Ticarî Vekillik Kavramı	8
1.2.1. Ticarî Vekilliğin Tanımı	8
1.2.2. Ticarî Vekilliğin Unsurları.....	9
1.2.2.1. Ticarî İşletme Unsuru	9
1.2.2.2. Şahıs Unsuru	11
1.2.2.2.1. Ticarî Vekili Atayacak Şahıs	11
1.2.2.2.2. Ticarî Vekil Olarak Atanacak Şahıs	11
1.2.2.3. Yetki Unsuru	11
1.2.3. Ticarî Vekilin Diğer Benzer Kurumlardan Farkı	12
1.3. Ticarî Vekilin Hukukî Mahiyeti, Türleri ve Tayin Şekli.....	13
1.3.1. Ticarî Vekilliğin Hukukî Mahiyeti	13
1.3.2. Ticarî Vekilin Türleri.....	14
1.3.2.1. Genel Yetkili Ticarî Vekil	15
1.3.2.2. Sınırlı Yetkili Ticarî Vekil	15
1.3.3. Ticarî Vekilin Tayini	17
1.3.3.1. Tayine Yetkili Kişiler.....	17

Sayfa

1.3.3.1.1. Gerçek Kişi Tarafından İşletilen Ticarî İşletmelerde	17
1.3.3.1.2. Adî Şirketlerde.....	21
1.3.3.1.3. Tüzel Kişi Tarafından İşletilen Ticarî İşletmelerde	21
1.3.3.1.4. Donatma İştiraklerinde	26
1.3.3.2. Ticarî Vekil Olarak Tayin Edilebilecek Kişiler	28
1.3.3.2.1. Gerçek Kişiler	28
1.3.3.2.2. Tüzel Kişiler.....	30
1.3.3.3. Ticarî Vekilin Tayin Şekli.....	31
1.3.3.3.1. Açık İrade Beyanıyla Tayin.....	32
1.3.3.3.2. Zımnî (Örtülü) İrade Beyanıyla Tayin	32
1.3.3.3.3. Ticaret Siciline Tescili.....	33

İKİNCİ BÖLÜM**HAK VE YÜKÜMLÜLÜKLER İLE TEMSİL YETKİLERİNİN KAPSAMI VE SORUMLULUĞU**

2.1. Ticarî Vekilin Hakları	39
2.1.1. Temsil Yetkisini Kullanma Hakkı	39
2.1.2. Ücret Hakkı.....	39
2.1.3. Yaptığı Masrafları Alma Hakkı.....	41
2.1.4. Ticarî İşletme Sahibinden Avans ve Karşılık Sağlanmasını İsteme Hakkı	42
2.1.5. Ticarî İşletme Sahibinden Uğradığı Zararların Tazminini İsteme Hakkı	42
2.2. Ticarî Vekilin Yükümlülükleri	43
2.2.1. İş Sadakat ve Özenle Yapma Yükümlülüğü.....	43
2.2.1.1. Sadakat Yükümlülüğü	44
2.2.1.2. İş Özenle Yapma Yükümlülüğü	45
2.2.2. Sır Saklama Yükümlülüğü	46
2.2.3. İş Bizzat Yapma Yükümlülüğü	46
2.2.4. İşletme Sahibinin İrade ve Talimatına Uygun Hareket Etme Yükümlülüğü.....	47
2.2.5. Ticarî İşletme Sahibine İşin İfası İçin veya İfa Dolayısıyla Aldıklarını İade Yükümlülüğü	48
2.2.6. Rekabet Etmeme Yükümlülüğü	48
2.2.6.1. Rekabet Etmeme Yükümlülüğünün Kapsamı ve Süresi.....	50

Sayfa

2.2.6.2. Rekabet Etmeme Yükümlülüğüne Aykırılığın Hüküm ve Sonuçları.....	53
2.2.6.3. Zamanaşımı.....	55
2.3. Ticarî Vekilin Temsil Yetkisinin Kapsamı ve Sorumluluğu.....	56
2.3.1. Ticarî Vekilin Temsil Yetkisi.....	56
2.3.1.1. Genel Yetkili Ticarî Vekilin Temsil Yetkisi	57
2.3.1.1.1. Temsil Yetkisinin Kapsamı	57
2.3.1.1.2. Temsil Yetkisinin Sınırlandırılması	59
2.3.1.2. Sınırlı Yetkili Ticarî Vekilin Temsil Yetkisi	61
2.3.1.3. Diğer Tacir Yardımcılarının Temsil Yetkilerinin Kapsamı	62
2.3.2. Temsil Yetkisinin Sınırlandırılma Şekli	62
2.4. Ticarî Vekillik Yetkisinin Kullanılmasından Doğan Sorumluluk.....	64
2.4.1. Ticarî Vekillik Yetkisinin Kullanılması	64
2.4.2. Ticarî Vekillik Sifatının İspatı	66
2.4.3. Ticarî Vekilin Temsil Yetkisi Kapsamındaki Faaliyetlerinden Doğan Sorumluluk.....	66
2.4.4. Ticarî Vekilin Yetkisiz Temsil Faaliyetlerinden Sorumluluk.....	68
2.4.5. Ticarî Vekilin Vekâletsiz İş Görmesi Neticesinde Doğan Sorumluluk.....	71
2.4.6. Ticarî Vekilin Haksız Fiili Hâlinde Sorumluluk.....	71
2.4.7. Anonim ve Limited Şirketlerde Durum	71

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM**TİCARÎ VEKİLLİĞİN SONA ERMESİ**

3.1. Ticarî Vekillik İlişkisinin Sona Erme Sebepleri.....	75
3.1.1. İradî Sona Erme Sebepleri	75
3.1.1.1. Azil	75
3.1.1.1.1. Azile Yetkili Kişi	77
3.1.1.1.2. Azil Beyanının Şekli.....	78
3.1.1.2. İstifa	79
3.1.2. Kendiliğinden Sona Erme Sebepleri	80
3.1.2.1. Ölüm ve Fiil Ehliyetinin Kaybı	80
3.1.2.2. Ticarî İşletmenin Tasfiyesi	82
3.1.2.3. Ticarî İşletme Sahibinin İflası	83

Sayfa

3.1.2.4. Ticarî İşletmenin Devri	84
3.1.2.5. Ticarî İşletme Sahibi ve Ticarî Vekil Sıfatlarının Birleşmesi	84
3.1.2.6. Sürenin Sona Ermesi	84
3.2. Sona Ermenin Hüküm Ve Sonuçları	84
3.2.1. Ticarî Vekil ile Ticarî İşletme Sahibi Arasındaki İlişki Bakımından (İç İlişkide)	85
3.2.2. Üçüncü Kişiler İle Ticarî İşletme Sahibi Arasındaki İlişki Bakımından (Dış İlişkide)	86
3.3. Ticarî Vekillikten Doğan Taleplerin Zamanaşımı Süresi	87
SONUÇ	89
KAYNAKLAR	95
ÖZGEÇMİŞ	103

KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	Açıklamalar
Art	Artikel
BATİDER	Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
BK	818 sayılı Borçlar Kanunu
Bkz. (bkz.)	Bakınız
C	Cilt
Çev.	Çeviren
dn.	Dipnot
E.	Esas
f.	fıkra
HD	Hukuk Dairesi
HGK	Hukuk Genel Kurulu
http	hyper text transfer protocol
İBB	İçtihat Bilgi Bankası
İİBF	İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesi
İÜHFM	İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
K.	Karar
KHK	Kanun Hükmünde Kararname
Koop. K.	Kooperatifler Kanunu
m.	madde
Ord. Prof. Dr.	Ordinaryüs Profesör Doktor
RG	Resmi Gazete
T.	Tarih
TBK	6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TMK	4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
TOBB	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği

Kısaltmalar**Açıklamalar****TTK**

6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu

TSY

Ticaret Sicili Yönetmeliği

URL

Uniform Resource Locator

vb.

ve benzeri

vd.

ve devamı

GİRİŞ

Ticarî hayatın hızlı bir gelişim sürecinde olması nedeniyle ticarî işletme sahibinin, yardım almaksızın işletmesini tek başına idare etmesi pek mümkün olmamaktadır. Bu sıkıntının aşılabilmesi için, ticarî işletme sahipleri, yardımcılara ihtiyaç duymuşlardır. Yardımcı kişilerin yapacağı işlemlerin, ticarî işletme sahibinin hukuk alanında hüküm ve sonuçlar doğurabilmesi için, bu kişilere temsil yetkisi verilmelidir. Ticarî işletme sahibi, yardımcılarını her zaman geniş temsil yetkileri vermek istemez. Bunun yerine kendi iradelerine bağlı olarak, daha dar kapsamlı yetkiler vermeyi tercih edebilir. Bu ihtiyaca cevap verilebilmesi için, ticarî vekillik kurumu oluşturulmuştur.

Öğretide, tacir yardımcılarına ilişkin çalışmalar çoğunlukla ticarî temsilcilik kurumundaki sorunlara yöneliktir. Ancak ticarî vekilin ticarî hayatta çok sık karşılaşılan bir tacir yardımcısı olması, buna rağmen ticarî vekilliğin tüm yönleriyle ve ayrıntılı olarak düzenlenmemesi, ticarî vekilliğe ilişkin sorunları da beraberinde getirmektedir. Ayrıca 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu, "*Ticarî Vekil*" ve "*Diğer Tacir Yardımcıları*" başlığı altında, 818 sayılı Borçlar Kanunu'ndan farklı olarak ticarî vekili düzenleyen hükmü iki ayrı maddede ele alması ve son olarak 6552 sayılı İş Kanunu ile Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması ile Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılmasına Dair Kanun ile Türk Ticaret Kanunu'na, anonim şirketler ve limited şirketlere atanan ticarî vekillere ilişkin getirilen yenilikler, bu tez konusunu seçmemize vesile olmuştur.

Çalışmamız, üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde, tacir yardımcılarında bahsedilecek, tacir yardımcılarının türleri ve hukuki niteliği incelenecektir. Sonrasında, ticarî vekilin, tacir yardımcıları içindeki yeri tespit edilerek, ticarî vekilin unsurları, türleri ve tayini ele alınacaktır.

İkinci bölümde, ticarî vekilin hakları ve yükümlülükleri üzerinde durulacaktır. Ticarî vekilin rekabet etmeme yükümlülüğü dışında, kanunda hak ve yükümlülüklerine ilişkin özel bir düzenleme bulunmaması sebebiyle, ticarî işletme sahibi ile aralarındaki ilişkinin niteliğine göre hak ve yükümlülükler belirlenmeye çalışılacaktır. Ticarî vekilin, temsil yetkisinin ayrı bir önem arz etmesi sebebiyle, bu

yetki ayrıntılı olarak inceleme konusu yapılacaktır. Bu bölümde son olarak, ticarî vekilin yetkisini kullanmasından doğan sorumluluk üzerinde durulacaktır.

Üçüncü bölümünde ise, ticarî vekillik ilişkisinin sona erme sebepleri ve sona ermenin hukuki sonuçları hakkında bilgi verilmeye çalışılacaktır. Sona erme sebepleri, iradi sona erme ve kendiliğinden sona erme sebepleri olarak ikili bir ayrım altında incelenip, sonrasında sona ermenin hüküm ve sonuçları üzerinde durulacaktır. Sona ermenin hüküm ve sonuçları, ticarî vekil ile ticarî işletme sahibi arasındaki iç ilişki ve ticarî işletme sahibi ile üçüncü kişiler arasındaki dış ilişki bakımından ayrı ayrı ele alınacaktır.

Çalışmamızın sonuç kısmında ise, incelemeye çalıştığımız konular genel hatlarıyla özetlenerek, değerlendirme ve görüşlerimize yer verilecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

TACİR YARDIMCILARI VE TİCARÎ VEKİLLİK KAVRAMI

1.1. Tacir Yardımcıları

1.1.1. Tacir Yardımcılarının Kanunlarda Düzenleniş Biçimi

Bir ticarî işletmenin başında genellikle işletmeyi bizzat kendisi işleten ve bu sebeple *tacir* sıfatını taşıyan kişi yer almaktadır¹. Bu tacir, çoğu zaman ticarî işletmesinin kapsam ve yoğunluğu nedeniyle faaliyetlerinin icrası sırasında *tacir yardımcıları* olarak nitelendirilen diğer kişilerin yardımına ihtiyaç duymaktadır. Tacir ile hukukî bir ilişkide bulunmak isteyen üçüncü kişiler ise tacirin kendi iradesiyle atadığı bu kişilerin yaptığı işlemlere güven duymak isterler. Her iki tarafın da bu ihtiyaçlarının karşılanması için, TBK m. 40 vd. de hüküm altına alınan temsil kurumundan daha özel nitelikte düzenlemeler yapılması gerekliliği doğmuştur². Ancak tüzel kişilerin organları ve küçük veya kısıtlı tacirler adına kanun gereği işlem yapan temsilcileri, bu anlamda tacir yardımcıları sayılmamaktadır³. Nitekim bu kişiler kanunen görevlendirilmiş olup, tacirin iradesi bu kişilerin görevlendirilmelerinde söz konusu değildir.

Türk hukukunda tacir yardımcıları, esasen Türk Borçlar Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu'nda hüküm altına alınmakla birlikte, tacir yardımcılarına ilişkin mevzuatta başka düzenlemeler de yer almaktadır⁴.

¹ Arslanlı, H. (1960). **Kara Ticaret Hukuku Dersleri Umumi Hükümler** (Üçüncü Baskı). İstanbul: Fakülteler Matbaası, 164.

² TBK m. 48' de, "*Ortaklık temsilcileri ile organlarının ve ticarî vekillerin yetkisine ilişkin hükümler saklıdır.*", denilerek, tacir yardımcılarına ilişkin hükümlerin temsil hükümlerinden özel olduğu belirtilmektedir. "*Gerek ticarî mümessillik ve ticarî vekillik; gerekse diğer yardımcılıklar (örneğin komisyoncu, acente gibi) 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun 32. maddesinde düzenlenmiş olan temsil müessesesinin, ticarî hayatın söz konusu gereklerinden kaynaklanan, bu gerekliliklere uydurulmuş özel türleridir. Önemli bir ortak yön olarak, hem ticarî mümessillik ve hem de ticarî vekillik, tek taraflı bir hukuki işlemle verilen bir temsil yetkisini içerirler ve bu temsil yetkisinin verilmesinde etken olan alt ilişkiden bağımsız bir nitelik taşırlar.*" Yargıtay HGK, E. 2014/7-325, K. 2016/556, T. 27.04.2016. İnternet: Web: www.kazanci.com, 08.11.2016 tarihinde alınmıştır.

³ Arslanlı, (1960), 164; Arkan, S. (2016). **Ticarî İşletme Hukuku** (Yirminci Baskı). Ankara: Bankacılık ve Ticaret Hukuku Enstitüsü Yayınları, 186; Ülgen, H., Helvacı, M., Kendigelen, A., Kaya, A., Nomer Ertan, N. F. (2015). **Ticarî İşletme Hukuku** (Güncellenmiş Dördüncü Bası). İstanbul: Vedat Kitapçılık, 673.

⁴ 4458 sayılı Gümrük Kanunu m. 225 vd. de düzenlenen "Gümrük Müşaviri" de bir tacir yardımcısıdır. Bkz: Domaniç, H (1970). **Ticaret Hukukunun Umumi Esasları**, İstanbul: Fakülteler Matbaası, 185;

Türk Borçlar Kanunu'nda düzenlenen tacir yardımcıları, pazarlamacı (TBK m. 448 vd.), simsar (TBK m. 520 vd.), ticarî temsilci (TBK m. 547 vd.), ticarî vekil (TBK m. 551 vd.), komisyoncu (TBK m. 532 vd.) iken Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenen tacir yardımcısı *acente*⁵ (TTK m. 102 vd.) ve taşıma işleri komisyoncusudur (TTK m. 917 vd.)⁶.

1.1.2. Tacir Yardımcılarının Çeşitleri

Tacir yardımcısı çeşitli ihtiyaçlardan doğmaları nedeniyle, her bir tacir yardımcısı farklı ihtiyaçları karşılamakta, her tacir yardımcısının da tacirle olan ilişkisi farklılık arz etmektedir.

Tacir yardımcısı, nitelikleri itibariyle “*bağımlı tacir yardımcısı*” ve “*bağımsız tacir yardımcısı*” olmak üzere öğretilerde iki ana grupta ele alınmaktadır⁷. Bunun dışında tacir yardımcısı esas itibariyle Türk Borçlar Kanunu'nda ve Türk Ticaret Kanunu'nda kaleme alındıklarından, Türk Borçlar Kanunu'nda düzenlenen tacir yardımcısı ve Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenen tacir yardımcısı olarak da sınıflandırılmaktadır⁸.

Tacir yardımcılarının en yaygın şekilde bağımlı tacir yardımcısı ve bağımsız tacir yardımcısı olarak sınıflandırılması sistemine bağlı kalarak, tacir yardımcılarını bu sınıflandırma çerçevesinde inceleyeceğiz.

1.1.2.1. Tacire Bağlı Olan Tacir Yardımcıları (Bağımlı Tacir Yardımcıları)

Tacirin emri ve denetimi altında çalışan tacir yardımcısı, bağımlı tacir yardımcısıdır. Tacirin talimatları doğrultusunda çalışan ve ticarî işletmenin âdeta

Ayhan, R., Özdamar, M., Çağlar, H. (2016). *Ticarî İşletme Hukuku* (Dokuzuncu Baskı). Ankara: Yetkin Yayınları, 468; Bilgili, F., Demirkapı, E. (2016). *Ticaret Hukuku Bilgisi* (Onuncu Baskı). Bursa: Dora Yayınları, 71.

⁵ Acenteliğin değişik alanlarda uygulamalarına ilişkin mevzuatta başka düzenlemeler de bulunmaktadır: Örneğin sigorta acenteliği, Sigortacılık Kanunu'nda m.2 vd. de düzenleme bulmuştur.

⁶ Bunun dışında her ne kadar mevzuatımızda düzenlenmemiş olsa da “*tek satıcı*” da tacir yardımcısı olarak kabul edilmektedir. Bkz. Ayhan, Özdamar, Çağlar, (2016), 468; Ülgen, Helvacı, Kendigelen, Kaya, Nomer Ertan, (2015), 676.

⁷ Bkz. Ayhan, Özdamar, Çağlar, (2016), 468.

⁸ Ülgen, Helvacı, Kendigelen, Kaya, Nomer Ertan, (2015), 676.

bir parçası olan⁹ bağlı tacir yardımcılarının bir kısmı taciri temsil yetkisini haizken, bir kısım bağlı tacir yardımcılarının bu yetkileri bulunmamaktadır.

Temsil yetkisi bulunmayan bağlı tacir yardımcılar, işletmenin iç idaresi ve iç faaliyetlerinde görevde bulunurlar. Örneğin, tacire ait bir işletmede hizmet sözleşmesiyle çalışan bir teknikerin, mühendisin taciri temsil yetkisi bulunmamaktadır. Bu tür tacir yardımcılarının temsil anlamında bir işlevleri bulunmadığından, ticaret hukukunun ilgi alanına girmemektedirler¹⁰. Taciri temsil yetkisine sahip bağlı tacir yardımcılar ise, belirli oranda temsil yetkileri bulunmaları nedeniyle dış dünyada taciri bağlayıcı işlemler yapabilmektedirler. Bu tür tacir yardımcılar, tacirin verdiği yetkiye dayanarak ticarî işletmenin adına işlem yapma ve hareket etme yetkisine sahiptirler¹¹.

Öğretide, ticarî temsilci, ticarî vekil ve pazarlamacı TBK'da düzenleme bulan bağımlı tacir yardımcılar olarak kabul edilmektedir. Bu başlık altında ticarî temsilci ve pazarlamacıya ilişkin kısa bilgi verilecek olup, tekrara düşmemek amacıyla esas konumuz ticarî vekile ilişkin açıklama yapılmayacaktır.

*Ticarî temsilci*¹², TBK m. 547'de, "işletme sahibinin, ticarî işletmeyi yönetmek ve işletmeye ilişkin işlemlerde ticaret unvanı altında, ticarî temsil yetkisi ile kendisini temsil etmek üzere, açıkça ya da örtülü olarak yetki verdiği kişi" olarak tanımlanmıştır. Ticarî temsilcinin temsil yetkisinin kapsamı TBK m. 548'de açık bir şekilde belirtilmiş olup, bu yetkilerin ancak birlikte imza ve şube ile sınırlanabileceği de TBK m. 549'da düzenlenmiştir. Bu nedenle, ticarî temsilcinin temsil yetkilerinin sınırı kanunî düzenleme ile belirlenmiş olup, iyiniyetli üçüncü kişilere karşı başka türlü sınırlandırmanın hüküm ifade etmediğini söylemek mümkündür.

Pazarlamacı, pazarlama sözleşmesinin tanımlandığı TBK m. 448¹³ gereğince, ücret ödenmesi karşılığında, bir ticarî işletme dışında sürekli bir şekilde, tacirin nam

⁹ Erkol, N. (1998). *Ticarî Vekillik ve Özellikle Ticarî Vekilliğin Hukuki Mahiyeti*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 12.

¹⁰ Ancak bağımsız tacir yardımcısı olan simsarın temsil yetkisi bulunmamasına rağmen simsara ilişkin hukuki düzenleme bulunmaktadır.

¹¹ Mimaroğlu, S. K. (1978). *Ticaret Hukuku Birinci Cilt İşletme Hukuku* (Üçüncü Baskı). Ankara: Sevinç Matbaası, s. 480.

¹² Ticarî temsilci kavramı, TBK'dan farklı olarak 6102 sayılı TTK'da 818 sayılı BK dönemindeki adıyla, "ticarî mümessil" olarak kalmıştır.

¹³ TBK m. 448: "Pazarlamacılık sözleşmesi, pazarlamacının sürekli olarak, bir ticarî işletme sahibi işveren hesabına ve işletmesinin dışında, her türlü işlemin yapılmasına aracılık etmeyi veya yazılı

ve hesabına, her türlü işlemin yapılmasına aracılık eden veya tacir ile aralarında yazılı sözleşmede belirtilen işlemleri yapan bağımlı bir tacir yardımcısıdır¹⁴. Pazarlamacı TBK m. 452/1'de belirtildiği üzere, aksine yazılı bir sözleşme bulunmadığı sürece sadece işlemlere aracılık etmeye yetkili olup; pazarlamacıya temsil yetkisi verilmek isteniyorsa bunun yazılı sözleşmede belirtilmesi gerekmektedir.

Türk Borçlar Kanunu m. 554'te "*işletme sahibi, ticarî temsilcilerin, ticarî vekillerin ve diğer tacir yardımcılarının yetkilerini, aralarındaki hizmet, vekâlet, ortaklık ve benzeri sözleşmelerden doğan hakları saklı kalmak kaydıyla...*" ifadesi kullanılmak suretiyle, tacir yardımcılarının tacirlerle aralarında hizmet, vekâlet, ortaklık ve benzeri sözleşmesel bir ilişkinin olması mümkün kılınmıştır.

Tacirle yukarıda belirtilen şekilde herhangi bir sözleşme ilişkisine giren bağı tacir yardımcıları, niteliği itibarıyla birer temsilcilerdir¹⁵. Tacir yardımcıları temsilci niteliğinde olmalarına rağmen, tacir yardımcılarının temsil kurumundan sonra düzenlenmesinin nedeni, yukarıda anılan hizmet, vekâlet gibi sözleşmelere bağı olarak tacirle ilişki içinde olmalarıdır¹⁶.

anlaşma varsa, bu anlaşmada belirtilen işlemleri yapmayı, işletme sahibi işverenin de buna karşılık ücret ödemeyi üstlendiği sözleşmedir."

¹⁴ Öğretide çoğunlukla kabul edilen görüşe göre, pazarlamacı, eBK m. 453'te düzenlenen ve TBK'ya alınmayan "*seyyar tüccar memuru*" nun yerine geçen bir tacir yardımcısıdır. Bu yöndeki görüşler için bkz. Ayhan, Özdamar, Çağlar, 2016, 791; Arkan, 2016, 190; Ülgen, Helvacı, Kendigelen, Kaya, Nomer Ertan, (2015), 699; Bozer, A., Göle, C. (2015). **Ticarî İşletme Hukuku** (Üçüncü Baskı). Ankara: Bankacılık ve Ticaret Hukuku Enstitüsü Yayınları, 89; Tuncay, C. (2012). "Pazarlamacılık (Ticarî Gezgini) Sözleşmesi ve Düşündürdükleri". **Çimento İşveren Dergisi**, 2, 5; Topçuoğlu, M. (2011). "Yeni Tacir Yardımcısı Pazarlamacı". **Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 1(2), 31; Akdeniz, U. (2013), "Pazarlamacılık Sözleşmesi". **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 17(4), 3. Aksi yönde düşünen yazarlar için bkz. Demirkapı, E. (2013). "Pazarlamacının Garanti Yükümlülüğü Açısından "Kendi Müşteri Çevresi" Kavramı ve Eleştirisi". **Ersin Çamoğlu'na Armağan**, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 63; Ayoğlu, T. (2012). "Bağımlı ve Bağımsız Tacir Yardımcıları Bakımından Getirilen Yenilikler". **Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun Ticarî İşletme Hukuku Anlamında Getirdiği Yenilikler Sempozyumu 25-26 Kasım 2011**, İstanbul: Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 47. Ancak şu hususu da belirtmek gerekir ki, TBK' dan "*seyyar tüccar memuru*" düzenlemesi kaldırılmasına rağmen, TTK'nın 318. ve 321. maddelerinde bu terim hâlâ kullanılmaktadır.

¹⁵ Feyzioğlu, F. N. (1978). "Ticarî Mümessiller ve Diğer Ticarî Vekiller". **Ord. Prof. Dr. Halil Arslanlı Anısına Armağan**. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 409; Kırca, İ. (1996), **Ticarî Mümessillik**. Ankara: Yetkin Yayınları, 44.

¹⁶ Feyzioğlu, (1978), 410.

Tacir yardımcıları nitelikleri itibariyle birer temsilci olduklarından, TBK m. 40 ve devamında düzenlenen temsile ilişkin hükümler, tacir yardımcılarına ilişkin düzenlemelerin tamamlayıcısı olarak başvurulabilecek hükümlerdir¹⁷.

1.1.2.2. Tacire Bağlı Olmayan Tacir Yardımcıları (Bağımsız Tacir Yardımcıları)

Tacire bağlı olmayan tacir yardımcıları, faaliyetleri yönünden tacire bağlı olmamakla beraber, yardım ettikleri tacire ait işin ifası sırasında tacirin istek ve talimatlarıyla bağlı tacir yardımcılarıdır. Tacirin üzerlerinde denetim hakkı bulunmayan bağımsız tacir yardımcıları da tacire hesap vermek zorundadır¹⁸. Bağımsız tacir yardımcıları da, taciri temsil yetkisini haiz olup olmaması bakımından ikiye ayrılmaktadır.

Simsar, komisyoncu ve acente bağımsız tacir yardımcılarındandır. Bu tacir yardımcılarında simsar ve komisyoncunun taciri doğrudan temsil yetkisi yokken; acente, taciri temsil yetkisini haizdir.

Simsar, TBK m. 520'de ele alınan simsarlık sözleşmesinde¹⁹ belirtildiği üzere, taraflar arasında bir sözleşme kurulması olanağı sağlayan veya buna aracılık eden ve bu sözleşmenin kurulması durumunda ücret almaya hak kazanan bağımsız bir tacir yardımcısıdır.

Komisyoncu, TBK m. 532'deki tanımı itibariyle, ücret karşılığında kendi adına ve vekâlet veren hesabına kıymetli evrak ve taşınırın alım veya satımını üstlenen bağımsız bir tacir yardımcısıdır. TTK ve Karayolu Taşıma Kanunu'na özel hükümler konularak komisyonculuğun bir çeşidi olan taşıma işleri komisyonculuğu düzenlenmiştir.

Acente, TTK m. 102'de, *“ticarî mümessil, ticarî vekil, satış memuru veya işletmenin çalışanı gibi işletmeye bağlı bir hukukî konuma sahip olmaksızın, bir sözleşmeye dayanarak, belirli bir yer veya bölge içinde sürekli olarak ticarî bir işletmeyi ilgilendiren sözleşmelerde aracılık etmeyi veya bunları o tacir adına*

¹⁷ Feyzioğlu, (1978), 410.

¹⁸ Mimaroglu, (1978), 481.

¹⁹ TBK m. 520: *“Simsarlık sözleşmesi, simsarın taraflar arasında bir sözleşme kurulması imkânının hazırlanmasını veya kurulmasına aracılık etmeyi üstlendiği ve bu sözleşmenin kurulması hâlinde ücrete hak kazandığı sözleşmedir.”*

yapmayı meslek edinen kimse” şeklinde tanımlanmıştır. Acenteler, yaptıkları görev ve işler yönünden; yapılan ticarî faaliyetler yönünden çeşitli tasniflere tâbi tutulmuşlardır²⁰.

1.2. Ticarî Vekillik Kavramı

1.2.1. Ticarî Vekilliğin Tanımı

Tacir, ticarî işletmesinin içinde bulunduğu duruma göre, yetkileri diğer tacir yardımcılarına nazaran daha geniş olan ticarî temsilciler yerine, kendisinin yetkilerini bizzat belirlediği daha sınırlı yetkilere sahip yardımcılara ihtiyaç duyabilir. Bu ihtiyaca cevap verilebilmesi için kanun koyucu TBK’ nın 551. ve 552. maddelerinde ticarî vekili ve türlerini düzenlemiştir²¹.

Ticarî vekil, TBK m. 551/ f.1’de, *“bir ticarî işletme sahibinin kendisine ticarî temsilcilik yetkisi vermeksizin, işletmesini yönetmek veya işletmesinin bazı işlerini yürütmek için yetkilendirdiği kişi”* olarak tanımlanmıştır.

Tanımdan da anlaşılacağı üzere, ticarî vekile temsil yetkisi ya işletmenin bütün işlerinin yönetilmesi için ya da işletmenin belirli bazı işlerinin yapılması için verilmekte olup, temsil yetkilerinin derecelerine göre ticarî vekiller türlere ayrılmıştır.

²⁰ Ayrıntılı bilgi için bkz. Kaya, M. İ. (2014). **Acentelik Hukuku**. Ankara: Adalet Yayınevi, 1 vd..

²¹ TBK’ nın 551 ve 552. maddeleri, 818 sayılı Borçlar Kanunu’nda tek bir başlık altında *“Diğer Tacir Yardımcıları”* olarak 453. maddede düzenlenmişti. Ancak 818 sayılı BK’nın 453. maddesinin ilk iki fıkrası, TBK m. 551’de *“Ticarî Vekil”* başlığı altında düzenlenirken, TBK m. 552’de ise *“Diğer Tacir Yardımcıları”* başlığı altında BK’nın 453. maddesinin 29.6.1956 tarihli ve 6763 sayılı Türk Ticaret Kanununun Mer’iyet ve Tatbik Şekli Hakkında Kanunun 41 i nci maddesiyle eklenen son fıkrası düzenleme bulmuştur. BK m. 453’e eklenen üçüncü fıkra, esasen mülga 865 sayılı Ticaret Kanunu’nda kaldırılmış bulunan 100. fıkradaki satış memurlarını düzenleyen maddedir. (Maddeye ilişkin ayrıntılı açıklama için bkz: Feyzioğlu, (1978), 434-435) TBK’nın gerekçesinde, 453. maddenin son fıkrasında düzenlenen *“mağaza memurları ve müstahdemleri”* nin *“diğer tacir yardımcıları”* başlığı altında ayrı bir madde altında düzenlenmesinin nedeninin *“ticarî temsilci ve ticarî vekilin dışında kalan tacir yardımcıları* olarak isimlendirilmeleri olduğu ifade edilmiştir. Ancak *“Sınırlı Yetkili Ticarî Vekiller”* başlığı altında ayrıntılı açıklayacağımız üzere, bu kişiler de öğretilde haklı olarak *“ticarî vekil”* olarak kabul edilmektedir. Bkz. Ülgen, Helvacı, Kendigelen, Kaya, Nomer Ertan, (2015), 693; Topçuoğlu, (2011), 30-31; Ayoğlu, (2012), 47. Aksi görüş için bkz. Ayhan, Özdamar, Çağlar, (2016), 503.

1.2.2. Ticarî Vekilliğin Unsurları

1.2.2.1. Ticarî İşletme Unsuru

Ticarî vekilliği tanımlayan TBK m. 551’de görüldüğü üzere, ticarî vekilliğin söz konusu olabilmesi için öncelikle bir ticarî işletme sahibinin ticarî vekili yetkilendirmesi gerekmektedir. Bu nedenle ticarî vekiller, sadece ticarî işletmelere atanabilirler.

Ticarî işletme, TTK m. 11 ve TSY m. 4/ f. 1/ r bendinde, esnaf işletmesi için öngörülen sınırı aşan düzeyde gelir sağlamayı hedef tutan faaliyetlerin devamlı ve bağımsız şekilde yürüdüğü işletmeler olarak tanımlanmıştır. Dolayısıyla, TTK bağlamında, bir işletmeye ticarî işletme özelliğini kazandıran ana unsurun esnaf işletmesi için öngörülen sınırın aşılması olduğu söylenebilir²². Bunun dışında bir işletmenin ticarî işletme kabul edilebilmesi için, tanımından hareketle gelir sağlama amacıyla hareket etme, sürekli faaliyet gösterme, bağımsızlık unsurlarını bünyesinde bulundurması gerektiği ifade edilebilir²³.

Ticarî işletme sayılmayan işletmelere atanan temsilcilerin yetkileri, TBK m. 40 vd. düzenlenen temsil hakkındaki genel hükümlere²⁴ ve adî vekil olarak atanmaları hâlinde TBK m. 502 vd. de düzenlenen vekâlet sözleşmesine tâbidir²⁵.

Ticarî vekilin sanayi işletmeler için atanıp atanamayacağını inceleyecek olursak, sanayi işletmeleri, 6948 sayılı Sanayi Sicili Kanunu’nun 1. maddesinde, *“bir maddenin vasıf, şekil, hassa veya terkebini makina, cihaz, tezgah, alet veya diğer vasıta ve kuvvetlerin yardımı ile veya sadece el emeği ile kısmen veya tamamen değiştirmek veya bu maddeleri işlemek suretiyle devamlı ve seri hâlinde imal veya istihsal eden yerlerle madenlerin çıkarılıp işlendiği yerler (Sanayi İşletmesi)”* olarak tanımlanmıştır. Benzer şekilde kimlerin sanayici olarak sayılacağı da 5174 sayılı TOBB Kanunu m.5/ f.7’de, *“tezgâh, cihaz, makine gibi muharrik kuvvet kullanarak ham madde, yarı ve tam mamulleri, özellik, içerik, bileşim veya şeklini kısmen veya*

²² Arkan, (2016), 28. Ancak öğretilerde esnaf işletmesi için öngörülen sınırı aşan düzeyde gelir sağlama hedefinin yeterli olduğuna ilişkin görüşler de mevcuttur. Ayrıntılı bilgi için bkz. Demirkapı, E. (2013). “Ticarî İşletmenin Tespiti Açısından Esnaf İşletmesi Kapsamının Değerlendirilmesi”. **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 17(1-2), 380.

²³ Ticarî işletmenin unsurlarına ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Ayhan, Özdamar, Çağlar, (2016), 119 vd.

²⁴ Arkan, (2016), 186; Feyzioğlu, (1978), 430.

²⁵ Domaniç, (1970), 198.

tamamen değiştirmek amacıyla işleyerek, seri hâlde veya standart olarak yeni bir ürün üretmek suretiyle katma değer oluşturan işyerleri ile yer altı kaynaklarının çıkarılıp işlendiği yerleri işletenler ve bilişim teknolojisi ve yazılım üretenler en az on işçi çalıştırmak şartıyla bu Kanunun uygulanması bakımından sanayici sayılır” demek suretiyle belirtilmiş olup anılan fıkranın devamı bentlerinde de kimlerin sanayici sayılamayacakları²⁶ belirtilmiştir.

Esnafların işletmeleri için öngörülen sınırı aşan düzeyde gelir sağlayan her türlü işletme, diğer unsurlarını da sağlamak kaydıyla Ticaret Kanunu sistemimiz açısından ticarî işletme sayılacağından²⁷, sanayi işletmelerinin ticarî işletme sayılabilmesi için bu düzeyin aşıp aşılmadığına bakılması gerekmektedir²⁸. Ticarî işletme sayılabilecek olan sanayi işletmeleri için de bu nedenle ticarî vekil atanması mümkündür.

²⁶ “a) Seri halinde hazır elbise üretmeyen terziler, fabrika halinde işletilmeyen fırınlar, lokantacı, elbise temizleyici ve benzerleriyle mamullerini toptan satmayıp perakende olarak doğrudan doğruya tüketiciye satan kunduracı, şekerçi, tatlıcı gibi işletmeler,
b) Şehir, kasaba ve köylerdeki su temizleme, arıtma, süzme ve dağıtma tesisleri,
c) İşlemek üzere, üretimleri nev’inden hariçten ham madde almamaları şartıyla, arazide ekim, dikim, bakım ve yetiştirme yollarıyla bitki, hayvan veya hayvan mahsullerinin, bizzat yetiştiricileri tarafından işlenip değerlendirilmesi işlerine tahsis edilen yerler,
d) Üniversiteler, meslek liseleri ve benzeri okulların üretim yapan atölye ve laboratuvarları, meslek kursları ve cezaevlerindeki atölyeler gibi öğretim ve eğitim amacıyla işletilen yerler,
e) Doğrudan doğruya Milli Savunma Bakanlığı teşkilatına bağlı olarak çalıştırılan askeri sanayi müesseseleri,
Sanayici sayılmazlar.”

²⁷ Arkan, 2016, 26. sanayi işletmelerinin ticarî işletme sayılacağına ilişkin bkz. Ülgen, Helvacı, Kendigelen, Kaya, Nomer Ertan, (2015), 236; Ertaş, Ş. (2014). “Tescilli Taşınır Rehinleri”. **Yaşar Üniversitesi Dergisi**, 8(Özel Sayı), 1174.

²⁸ Ayrıca, mülga 1447 Sayılı Ticarî İşletme Rehni Kanunu’nun Ek 2. maddesinde sanayi işletmelerinde de ticarî işletme rehni düzenlenmiştir. Anılan maddede, rehinin muhtevasını düzenleyen 3. maddede düzenlenen zorunlu unsurların kapsamının daraltıldığını görmekteydik. Öğretide 3. maddenin (a) bendinde sayılan “*ticaret unvanı ve işletme adı*”nın maddede belirtilmemesinden dolayı, bu bendin kapsama girip girmeyeceğine ilişkin tartışma bulunmaktaydı. Kanaatimizce, gerekçede (a) bendine ilişkin bir açıklama bulunmaması, aynı zamanda son fıkrada ticarî işletme rehinine ilişkin hükümlerin sanayi işletmelerinde yapılan rehinlere de uygulanacağını belirtilmesi nedeniyle (a) bendinin sanayi işletmelerinde zorunlu tutulması gerekmektedir. (aynı yönde bkz: Helvacı, İ. (2007). “Sanayi İşletmelerinde Ticarî İşletme Rehni Üzerine”. **İÜHF**, 65(1), 274. Anılan bentte belirtilen ticaret unvanı, tacirler tarafından ticarî işletmelerine verilen ad olup; tacirler bakımından kullanımı zorunlu tutulmuştur (TTK m.18/ f.1- TTK m.39/ f.1). İşletme adı ise, hem ticarî işletmeler hem de esnaf işletmeleri bakımından isteğe bağlı kullanılabilen, kullanıldığı takdirde tacir tarafından sicile tescilli zorunlu olan bir addır (TTK m.53/ f.1.) Sanayi işletmelerinde ticarî işletme rehininde ticaret unvanı ve işletme adının da rehin edilmesi gerektiği dikkate alındığında, ticaret unvanı kullanabilen sanayi işletmelerinin ticarî işletme sayılması kaçınılmazdır. 6570 sayılı Ticarî İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunda ise, sanayi işletmelerinde ticarî işletme rehni ayrı bir hükümle düzenlenmemiştir. Ancak, Kanunun genel gerekçesinde belirtilen, önceki düzenlemeden farklı olarak rehne konu taşınırın ticaret unvanı ve işletme adından bağımsız olarak rehnedilmesi imkânının olması, önceki kanuna ilişkin açıklamalarımızı destekler niteliktedir.

1.2.2.2. Şahıs Unsuru

Ticarî vekilliğin şahıs unsurunu, ticarî vekili atayacak ve ticarî vekil olarak atanacak şahıs olmak üzere iki ayrı biçimde incelemek gerekir.

1.2.2.2.1. Ticarî Vekili Atayacak Şahıs

TBK m. 551’de açık bir şekilde, *“Ticarî vekil, bir ticarî işletme sahibinin, ... yetkilendirdiği kişidir”* denilerek, ticarî vekili tayin etmeye yetkili kişinin işletme sahibi olduğu ifade edilmiştir. Ancak bu ifadede belirtilen *“ticarî işletme sahibi”* ibaresinin, işletmeyi işleten kişi olarak anlaşılması gerekir²⁹.

1.2.2.2.2. Ticarî Vekil Olarak Atanacak Şahıs

Türk Borçlar Kanunu’nda kimlerin ticarî vekil olacağına ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır. Ticarî vekilin, taciri temsil kabiliyeti olduğundan temsil hükümlerine göre ticarî vekil olarak atanacak şahsı tespit edebilmek mümkündür³⁰.

1.2.2.3. Yetki Unsuru

Türk Borçlar Kanunu m. 551’deki, *“Ticarî vekil, ..., kendisine ticarî temsilcilik yetkisi vermeksizin, işletmesini yönetmek veya işletmesinin bazı işlerini yürütmek için yetkilendirdiği kişidir.”*, hükmü nazara alınarak, ticarî vekilin, bir ticarî işletmenin bütün veya belirli bazı işlerinin görülmesi için yetkilendirildiğini söylemek mümkündür.

Ticarî vekilin yetkisinin sınırları ticarî temsilcidekinin aksine kanunla tam olarak çizilmemiş, TBK m. 551/ f. 2’ de *“Bu yetki, işletmenin alışılmış bütün işlerini kapsar...”* denilerek, sadece *“alışılmış iş”* sınırı konulmuş ve devamında da verilen yetkinin hangi işlemleri kapsamayacağı belirtilmiştir. Bu yetkinin sınır ve kapsamı,

²⁹ Arkan, 2016, 186. Ticarî vekili tayin edecek kişiler, “1.3.3. Ticarî Vekilin Tayini” başlığı altında ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

³⁰ Bu konu, “1.3.3.3.2. Ticarî Vekil Olarak Tayin Edilebilecek Kişiler” başlığı altında ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

işletmenin iş yeri, iş yerinde görülen işin nitelik ve niceliği ve nihayet işletme sahibinin iradesi ile belirlenir³¹.

Ticarî vekilliğin yetki unsuru, ticarî vekilin türünün tayin edilmesini sağlar. Şayet ticarî vekile verilen yetki, işletmenin bütün alışılmış işlerinin yürütülmesi için ise o ticarî vekil, genel yetkili ticarî vekil; ancak işletmenin belirli bazı işlemlerinin gördürülmesini kapsayan bir yetki ise sınırlı yetkili ticarî vekil; birtakım işler için özel yetkiler (ödünç olarak para veya benzerlerini alma, kambiyo taahhüdünde bulunma, dava açma ve açılmış davayı takip) verilmesi hâlinde ise özel yetkili ticarî vekildir.

Ticarî vekil atanması için gerekli olan bu yetki unsuru kanaatimizce süreklilik arz eden bir yetki türüdür. Her ne kadar ileride açıklayacağımız üzere, hukukî görünüşe güven gereği yetki dahi vermeden üçüncü kişide bırakılan izlenim nedeniyle ticarî vekil gibi davranan da ticarî vekil olabileceği gibi, asıl olan ticarî vekil tayininde sürekli bir yetki unsurunun varlığıdır. Temsilciye tek bir iş için yetki verilmesi hâlinde, temsilci, basit bir temsilci olup, temsilcinin ticarî vekil olarak adlandırılması uygun değildir.

1.2.3. Ticarî Vekilin Diğer Benzer Kurumlardan Farkı

Ticarî vekiller haiz oldukları birtakım kendine özgü özellikleriyle, ticarî temsilciden ve adî temsilciden ayrılmaktadırlar.

Ticarî vekilin, ticarî temsilciden en önemli farkı sahip olduğu sınırlı yetkidir. Ticarî temsilci işletmenin amacına uygun olarak olağanüstü işlemleri yapmaya da ehildir. Bunun için ayrıca yetki alması gerekmez. Bu yetki, TBK m. 548'de açıkça düzenlenmiş kanunî bir yetkidir. Aynı zamanda bu yetkinin ancak şube işleriyle veya birlikte temsil ile sınırlandırılabilmesi TBK m. 549'da hüküm altına alınmıştır. Ancak ticarî vekil, işletmenin sadece alışılmış işlerini yapabilecek atanmış bir tacir yardımcısıdır. Ona kanunî olarak verilen bu alışılmış işleri yapabilme yetkisi, ticarî işletme sahibinin iradesiyle her türlü sınırlandırılabilir. Ticarî vekilin alışılmış dışı işlem yapabilmesi aynı şekilde ticarî vekili atayanın açık iradesine bağlı olarak gerçekleşebilmektedir. Bu nedenle de, ticarî temsilcinin ticarî vekil tayin edebilmesi

³¹ İmregün, O., (2005). *Kara Ticaret Hukuku Dersleri* (On Üçüncü Baskı), İstanbul: Filiz Kitabevi, 124.

mümkünken, ticarî vekilin ticarî temsilci tayin edebilmesi mümkün değildir³². Ayrıca ticarî vekilin açıkça yetki almadıkça gerçekleştiremeyeceği, ödünç para ve benzerini alma, kambiyo taahhüdünde bulunma ve dava açma ve açılmış davayı takip etme yetkisi de bulunmamaktadır. Bunun dışında ticarî vekil ile ticarî temsilcinin arasında sicile tescil edilme hususunda da fark bulunmaktadır. Ticarî temsilcinin sicile tescil edilmesi kanunda öngörülmüşken, ticarî vekil için bu durum sadece TTK m. 371/ f. 7'ye uygun şekilde tayin olan ticarî vekiller için düzenlenmiştir.

Ticarî vekil ile adî temsilcinin farklarını inceleyecek olursak, burada da yine karşımıza en önemli fark olarak yetki unsuru çıkmaktadır. Adî temsilci, bilindiği üzere temsil olunanın ad ve hesabına hukukî işlem yapabilme yetkisi verilmiş kişidir³³. Ticarî vekilin, sadece ticarî işletmeler için yetkili olarak atanmış olması karşısında, adî temsilcinin ticarî işletme olmadan da yetkili kılınması mümkündür. Bunun dışında, TBK m. 43 hükmü gereği, temsil yetkisi, aksi taraflarca kararlaştırılmadıkça veya işin özelliğinden anlaşılmadıkça, temsil olunanın veya temsilcinin ölümü, gaipliğine karar verilmesi, fiil ehliyetini kaybetmesi veya iflas etmesi durumlarında sona erer. Fakat TBK m. 554/ f. 2 hükmünde açıkça belirtildiği üzere, işletme sahibinin fiil ehliyetini kaybetmesi veya ölümü, ticarî vekillerin yetkisini sona erdirmez.

1.3. Ticarî Vekilin Hukukî Mahiyeti, Türleri ve Tayin Şekli

1.3.1. Ticarî Vekilliğin Hukukî Mahiyeti

Türk Borçlar Kanunu m. 551 ve devamı dikkate alındığında, ticarî vekillerin, işletme sahibi ile aralarındaki hukukî ilişkinin düzenlenmediğini görmekteyiz. Ancak ticarî vekilliğin hukukî mahiyetinin belirlenmesi, hem tacir ile aralarındaki iç ilişki hem de üçüncü kişilerle olan dış ilişki bakımından önem arz etmektedir.

Ticarî vekil, üçüncü kişilerle olan ilişkiler bakımından TBK m. 40 ve devamında düzenlenen bir temsilcidir. Fakat ticarî vekilin temsil yetkisinin kapsamı, temsil yetkisini düzenleyen genel hükümlerden farklı olarak daha belirli kurallarla

³² Arslanlı, (1960), 172.

³³ Kılıçoğlu, A. (2014). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (On Sekizinci Bası), Ankara: Turhan Kitabevi Yayınları, 242; Taştan, C. (2013). "Ticarî Vekil". *İstanbul Barosu Dergisi*, 87(2013/2), 325.

düzenlenmiştir. Nitekim ticarî hayatın hızlı ve güvenli bir şekilde devam edebilmesi için ticarî vekilin ilişki içinde bulunduğu üçüncü kişilerce, temsil yetkisinin kapsamı bilinmesi gerekir. Bu nedenle temsile ilişkin hükümler, ticarî vekilin temsil yetkisine ilişkin düzenleme bulunmadığında tamamlayıcı olma görevini yerine getirecektir³⁴. Keza, TBK, m. 48' de de “*Ortaklık temsilcileri ile organlarının ve ticarî vekillerin yetkisine ilişkin hükümler saklıdır.*” denilerek, temsile ilişkin genel hükümlerden önce söz konusu özel hükümlerin uygulanacağı ifade edilmiştir.

Ticarî vekil ile ticarî işletme sahibinin arasındaki ilişki, işletme sahibinin tek taraflı iradesiyle dahi kurulabilen bir ilişkidir. Ticarî vekilin temsil yetkisinde, işletme sahibi ile arasında bir hizmet veya vekâlet ilişkisinin bulunması zorunlu olmayıp, kocasının işlerine ara sıra yardım eden eşe de ticarî vekilin temsil yetkisi verilebilir³⁵. Bir kısım yazarlara göre, ticarî vekil ile ticarî işletme sahibi arasındaki ilişki genellikle hizmet sözleşmesidir³⁶.

Ticarî vekil ile ticarî işletme sahibi arasındaki ilişki genellikle hizmet veya vekâlet sözleşmesi şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Vekilin kural olarak uzmanlığı bakımından iş sahibinin talimatları ile bağımlı olmaması – vekilin nisbî bağımsızlığı – ve fakat hizmet sözleşmesi ile bağlı bulunanın bağımlı olması; hizmet sözleşmesinde ücretin temel öğelerden biri olmasına rağmen vekâlet sözleşmesinde ücretin zorunlu unsur olmaması gibi farklar³⁷, ticarî vekilin haklarının ve yükümlülüklerinin belirlenmesinde önemini göstermektedir.

1.3.2. Ticarî Vekilin Türleri

Daha önce de belirtildiği üzere, ticarî vekile verilen temsil yetkisi, ticarî vekilin hangi türden tayin edildiğini belirlememize olanak sağlar. TBK’da belirtilen yetki

³⁴ Feyzioğlu, (1978), 410; Ayhan Özdamar, Çağlar, (2016), 486.

³⁵ Becker, H. (1982). “Ticarî Temsil Yetkisi (Prokura) ve Ticarî Vekillerin Temsil Yetkileri (andere Handlungsvollmachten)” (Çev. S. Dura). *Yargıtay Dergisi*, 8(3-4), 590.

³⁶ İmregün, O. (2004), *Ticaret Hukukunun Genel İlkeleri* (Gözden Geçirilmiş Dördüncü Baskı), İstanbul: Filiz Kitabevi, 153; Ülgen, Helvacı, Kendigelen, Kaya, Nomer Ertan, (2015), 693.

³⁷ Vekâlet sözleşmesi ile hizmet sözleşmesindeki farklara ilişkin ayrıntılı açıklama için bkz. Yalçınduran, T. (2007). *Vekâlet Sözleşmesinde Ücret*. Ankara: Yetkin Yayıncılık, 56; Yavuz, C. (2014). *Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler* (Yenilenmiş Onuncu Baskı). İstanbul: Beta Basım, 867, 1153.

farklılıkları ölçüsünde ticarî vekilin türlerini, genel yetkili ticarî vekil ve sınırlı yetkili ticarî vekil olmak üzere iki ayrı türde inceleyebiliriz³⁸.

1.3.2.1. Genel Yetkili Ticarî Vekil

Türk Borçlar Kanunu m. 551'deki tanımdan hareketle, ticarî temsilci sıfatını haiz olmamakla birlikte bir işletmenin tüm yönetim ve alışılmış işleri için yetkili kılınmış ticarî vekillere, *genel yetkili ticarî vekil* denilmektedir³⁹. Örneğin, bir anonim şirketin sadece alışılmış işlerini yürütme ve bu konularda şirketi temsil etme yetkisini haiz bir genel müdür, genel yetkili ticarî vekildir⁴⁰.

Genel yetkili ticarî vekiller, genel olarak ticarî temsil yetkisine sahiptirler⁴¹. Ancak bu tür ticarî vekiller, işletmenin ancak alışılmış işlemlerini yapabilirler. Bununla beraber, açıkça yetkili kılınmadıkları sürece, ödünç para alma, kambiyo taahhüdünde bulunma ve ticarî işletme sahibi adına dava açma ve davayı takip yetkileri bulunmamaktadır. Aynı zamanda, ticarî temsilcinin dahi özel yetki alarak yapabileceği, işletmenin bünyesinde bulunan taşınmazları devir veya bir hak ile sınırlama işlemlerini de genel yetkili ticarî vekil yapamaz⁴².

1.3.2.2. Sınırlı Yetkili Ticarî Vekil

Türk Borçlar Kanunu'nun 551. maddesinde, ticarî vekile, işletmenin bazı işlerini ifa etmesi için yetki verilebileceği hüküm altına alınmıştır. Bu tür sınırlı sayıda

³⁸ Öğretide, ticarî vekillik kurumu genellikle "*özel yetkili ticarî vekil*" ve "*genel yetkili ticarî vekil*" olmak üzere iki grupta sınıflandırılarak incelenmektedir. Ancak hem belirli bazı işlerin gördürülmesi için atanan ticarî vekile hem de ticarî vekile kanunda belirtilen özel yetkiler verilerek atanan ticarî vekillere özel yetkili ticarî vekil denilmesi anlam karmaşasına neden olmaktadır. Bunun dışında, TTK m. 371/f.7'de de "*sınırlı yetkili ticarî vekil*" kavramına yer verilmiştir. Bu nedenle, çalışmamızda anlam karmaşasına mahal vermemek için ticarî vekili genel yetkili ticarî vekil, sınırlı yetkili ticarî vekil olmak üzere ikiye ayırarak inceleyeceğiz. Kanaatimizce, özel yetkili ticarî vekilin, TBK'da açıkça yetki almadıkça ticarî vekilin normalde yapamayacağı işleri yapmak için özel yetki verilen ticarî vekiller için kullanılması daha doğru bir ifadedir.

³⁹ Yavuz, (2014), 1327; Domaniç, H., Ulusoy, E. (2007). *Ticaret Hukukunun Genel Esasları* (Beşinci Baskı). İstanbul: Arkan Basım, 372; Hirsch, E. E. (1935). *Türk Ticaret Kanununun Esaslarına Göre Ticaret Hukuku*. İstanbul: Cihan Kitaphanesi, 146; Ülgen, Helvacı, Kendigelen, Kaya, Nomer Ertan, (2015), 696; Baştuğ, İ., Erdem, E. (1993). *Ticarî İşletme Hukuku*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 153; Erem, T. (1962). *Türk Ticaret Kanununa Göre Ticaret Hukuku Prensipleri*. C.1, İstanbul: Hüsnütâbiat Matbaası, 254.

⁴⁰ Kaplan, A. E. (2017). *Bağlı Tacir Yardımcılarının Rekabet Yasağı*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 52.

⁴¹ Mimaroglu, (1978), 492.

⁴² Arkan, (2016), 188; Erem, (1962), 254.

ve nitelikte işleri yapmaya yetkili ticarî vekillere *sınırlı yetkili ticarî vekil* denmektedir. Örneğin, bir market işletmesinde sadece süt ürünleri alımıyla yetkilendirilen bir kişi, sınırlı yetkili ticarî vekildir.

Türk Borçlar Kanunu'nda sadece 551'inci maddede değil; aynı zamanda 552. maddede de “*diğer tacir yardımcıları*” başlığı altında, sınırlı yetkili ticarî vekillerin, ticarî hayatta en çok görülen türleri düzenlenmiştir⁴³. Şöyle ki, bu maddede belirtilen tacir yardımcıları;

1. *Ticarî işletmenin alışılmış bütün satış işlemlerini yapmak,*

2. *Yetkili oldukları işlemler hakkında faturaları imzalamak,*

3. *Ticarî işletmenin alışılmış işlemlerinden doğan borçların ifa edilmesine veya bunların hiç ya da gereği gibi ifa edilmemesine ilişkin ihtar veya diğer açıklamaları işletme sahibi adına yapmak; bu nitelikteki ihtar veya diğer açıklamaları, özellikle alışılmış işlem dolayısıyla teslim edilmiş mallara ilişkin ayıp bildirimlerini ticarî işletme adına kabul etmek yetkilerini haizdir. Aynı zamanda bu yardımcılar, toptan, yarı toptan veya perakende satışlarla uğraşan ticarî işletmelerin görevli veya hizmetlileri, kendilerine yazıyla yetki verilmiş olmadıkça, işletme dışında ve kasa görevlileri atanmışsa, işletme içinde satış bedellerini isteyip alamazlar. Bu kişiler, satış bedellerini almaya yetkili bulundukları hâllerde, faturaları kapatmaya veya makbuz vermeye de yetkilidirler.*

Görüldüğü üzere, genel yetkili ticarî vekiller, işletmenin bütün alışılmış işlerini yerine getirirken; sınırlı yetkili ticarî vekiller, sadece tacir tarafından kendilerine verilen belirli görevleri ifa etmek için tayin edilirler.

⁴³ Ülgen, Helvacı, Kendigelen, Kaya, Nomer Ertan, (2015), 693; Arkan, (2016), 185; Poroy, R., Yasaman, H. (2012). **Ticarî İşletme Hukuku** (On Dördüncü Baskı). İstanbul: Vedat Kitapçılık, 238. Topçuoğlu, (2011), 32; Ayoğlu, (2012), 47. Ancak öğretilde diğer tacir yardımcılarının, ticarî vekil olmadığını savunan yazarlar da mevcuttur: Ayhan, Özdamar, Çağlar, (2016), 203.

1.3.3. Ticarî Vekilin Tayini

1.3.3.1. Tayine Yetkili Kişiler

1.3.3.1.1. Gerçek Kişi Tarafından İşletilen Ticarî İşletmelerde

Ticarî İşletme sahibi

Ticarî vekilin düzenlendiği TBK m. 551'de, ticarî vekilin, bir ticarî işletme sahibi tarafından yetkilendirileceği belirtilmiştir. Ancak Kanun'da, ticarî vekilin yetkilendirilmesini “*bir ticarî işletme sahibinin*” yapacağı belirtilmesine rağmen, doğru ifade ticarî vekili, “*ticarî işletmeyi işleten*” tacirin atayacağı olmalıdır⁴⁴. Nitekim çoğunlukla işletme sahibi ve işletmeyi işleten kişi aynı olmasına rağmen bu iki sıfatın tek kişide toplanmadığı hâller de söz konusudur. Bu durumda kanunun lafzından hareket edersek, her durumda işletme sahibinin ticarî vekil tayin etmesi gerekliliği doğar. Ancak ticarî işletme sahibi tarafından işletilmese dahi, işletmede gereken fiil ve işler kime bağlanıyorsa, ticarî işletme sahibi olur⁴⁵. Örneğin, bir ticarî işletmenin üzerindeki hakların başka bir şahsa ait olup hasılat kirası veya intifa hakkına dayanarak işletilmesi hâlinde ticarî işletme sahibi, kiracı veya intifa hakkı sahibidir⁴⁶.

Gerçek kişi tacirin, ticarî vekil tayin edebilmesi için hukukî işlem yapma ehliyetine sahip olması gerekir⁴⁷. Bu nedenle, TMK m. 15 gereği, fiil ehliyetini haiz olmayan kimsenin fiilleri hukukî sonuç doğurmayacağından, ayırt etme gücü olmayan tacirler tarafından yapılan ticarî vekil atama işlemi geçersizdir.

Türk Ticaret Kanunu m. 12/ f. 2'de, tacir sayılan kişiler düzenlenmiştir. Hükme göre, bir ticarî işletmeyi kurup açtığını, sirküler, gazete, radyo, televizyon ve diğer ilan araçlarıyla halka bildirmiş veya işletmesini ticaret siciline tescil ettirerek durumu ilan etmiş olan kimse, fiilen işletmeye başlamamış olsa bile tacir sayılır. Bu kişiler, tacir olmanın sağladığı haklardan faydalanabilmelerinin yanı sıra, tacir olmanın yükümlülüğüne de katlanırlar⁴⁸. Bu nedenle de, bu hüküm gereği tacir sayılan

⁴⁴ Arkan, (2016), 186; Ülgen, Helvacı, Kendigelen, Kaya, Nomer Ertan, (2015), 694.

⁴⁵ Arslanlı, (1960), 164.

⁴⁶ Arslanlı, (1960), 164; Arkan, (2016), 174, dn. 3. Ülgen, Helvacı, Kendigelen, Kaya, Nomer Ertan, (2015), 694.

⁴⁷ Kırca, (1996), 50.

⁴⁸ Ayhan, Özdamar, Çağlar, (2016), 216.

gerçek kişiler de ticarî vekil atama hakkından yararlanabilirler. Aynı zamanda, TTK m. 195'te de "*hâkim ve bağlı şirket*" başlığı altında düzenlenen hükmün gerekçesini dikkate aldığımızda, gerçek kişinin de "*hâkim*" olabileceği öngörülmüştür. Bu konumdaki gerçek kişiler de tacir sayılacaklarından⁴⁹ aynı şekilde bu kişilerin de ticarî vekil atamalarında, kanaatimizce aksi bir durum bulunmamaktadır⁵⁰. Ancak TTK m. 12/ f. 3'te belirtilen, bir ticarî işletme açmış gibi, ister kendi adına, ister adı bir şirket veya her ne suretle olursa olsun hukuken var sayılmayan diğer bir şirket adına ortak sıfatıyla işlemlerde bulunan kimseler, yani, "*tacir gibi sorumlu olanlar*", tacir sıfatının doğurduğu haklardan faydalanamayacaklarından ticarî vekil tayin etme hakkına da sahip değillerdir.

Gerçek kişi tacirin yanında, tacirin atadığı ticarî temsilci de kendisinden temsil yetkileri daha az olan ticarî vekil atama yetkisini haizdir⁵¹. Aynı zamanda, genel yetkili ticarî vekil de kendi gibi genel yetkileri sahip genel yetkili ticarî vekil tayin edemese de sınırlı yetkili ticarî vekil atayabilmelidir⁵². Nitekim genel yetkili ticari vekilin, kendisi gibi yetkilere sahip bir genel yetkili ticari vekil tayin etmesi, ticari işletme sahibi ile aralarındaki güven ilişkisine ters düşer.

Kanunî Temsilci

Türk Ticaret Kanunu m. 13 gereği, küçük ve kısıtlılara ait ticarî işletmeyi bunların adına işleten kanunî temsilci, tacir sayılmayıp; tacir sıfatı, temsil edilen bu küçük ve kısıtlıya aittir. Küçük ve kısıtlıya ait bir ticarî işletmeye ticarî vekil tayininde, TBK m. 551'de açık bir hüküm bulunmamaktadır. Velayet altında bulunan küçüğe ait bir ticarî işletme bulunması durumunda ticarî vekili tayin yetkisi, bu kişinin velisine aittir. Velayet altında bulunan küçüğün böyle bir atama yapması durumunda icazet de mümkündür.

⁴⁹ Ayhan, Özdamar, Çağlar, (2016), 216.

⁵⁰ TTK m. 195 gerekçesi: "... Bir şirketler topluluğunun tepesinde sermaye şirketi olmayan herhangi bir özel veya kamu tüzel kişisi, gerçek kişi veya ticarî işletme bulunabilir..."

⁵¹ Feyzioğlu, (1978), 430; Arkan, (2016), 184; Yavuz, N. (2013). **6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Şerhi**. C. 2, Ankara: Adalet Yayınevi, 2888.

⁵² Aynı yönde bkz. Demirvuran, M. (2004). *Ticarî Vekâlet*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 65.

Türk Medeni Kanunu m. 463'te sayılan vesayet makamının iznine tâbi işlemler arasında, ticarî vekilin atanması sayılmadığından, vesayet makamının izni olmadan vesayet altındaki kişinin vasisi tarafından ticarî vekili tayini mümkündür⁵³.

Türk Medeni Kanunu m. 359 uyarınca, ana ve baba tarafından küçüğün bir meslek ve sanatla meşgul olmasına izin verilebilir. Bu durumdaki kişilere, sınırlı olarak bu alanda tam ehliyet tanınır⁵⁴. Bu nedenle de kanaatimizce, bu kişiler ticarî vekili kendileri atayabilirler⁵⁵. TMK m. 453 uyarınca da, vesayet makamı tarafından vesayet altındaki küçüğün, bir meslek ve sanatla meşgul olmasına izin verilebilir. Bu durumdaki kişilere de, sınırlı olarak bu alanda tam ehliyet tanınır⁵⁶. Bu nedenle bu kişiler de ticarî vekili kendileri atayabilirler⁵⁷. Nitekim bu kişiler alışılmış işleri yapmaya yetkili kılınmışlardır (TMK m. 453)⁵⁸.

Kendisine yasal danışman atanan kişiler bakımından durumu inceleyecek olursak; bu kişiler esas itibarıyla tam ehliyetli kişiler olup, muayyen işlemler bakımından (TMK m. 429) kendilerine görüş aldıkları yasal danışman atanan kişilerdir. Bu yasal danışmanlık, oy danışmanlığı (katılma danışmanlığı), yönetim danışmanlığı (idare danışmanlığı) ve tam danışmanlık (karma danışmanlık)⁵⁹ olmak üzere üç şekildedir. Kendilerine oy danışmanı atanmış kimseler, TMK m. 429/ f.1'de belirtilen işlemleri danışmanın olumlu oy vermesine bağlı olarak gerçekleştirebilir. İlgili maddede belirtilen hususlarda ticarî vekil atanmasına ilişkin olumsuz bir düzenleme bulunmadığından, kişi tek başına ticarî vekil atayabilir. Nitekim bu kişilerde ehliyet kural, ehliyetsizlik istisna olmakla birlikte; oy danışmanı da kanunî temsilci mahiyetinde değildir. Ancak TMK m. 429/ f. 1'in 3. ve 5. bentlerinde kıymetli

⁵³ Baştuğ, İ. (1970). "Küçük Ve Kısıtlıların Tacirlik Sıfatı". *BATİDER*, 5(4), 811.

⁵⁴ Öztan, B. (1999). *Şahsın Hukuku Hakiki Şahıslar* (Sekizinci Baskı). Ankara: Turhan Kitabevi, 107.

⁵⁵ Aynı yönde bkz. Demirvuran, (2004), 50; Kaya, E. (2010). *Türk Özel Hukukunda Ticarî Vekillik*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale, 52. Kırca, bu kişilerin ticarî mümessil tayininin olağanüstü nitelikte bir işlem olduğu nedeniyle, tek başlarına ticarî temsilci tayin edemeyeceklerini ifade etmektedir. Kırca, (1996), 53.

⁵⁶ Öztan, (1999), 107. Dural, M., Ögüz, T., Gümüş, M. A. (2015). *Türk Özel Hukuku Cilt III Aile Hukuku*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 422.

⁵⁷ Aynı yönde bkz. Demirvuran, (2004), 50; Kaya, (2010), 52. Kırca, bu kişilerin ticarî mümessil tayininin olağanüstü nitelikte bir işlem olduğu nedeniyle, tek başlarına ticarî temsilci tayin edemeyeceklerini ifade etmektedir. Kırca, (1996), 53.

⁵⁸ Vesayet altındaki kişi, kendisine bahşedilen faaliyet alanı içerisinde kalmak şartıyla TMK m. 449'taki yasak işlemleri dahi yapabilir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Dural, Ögüz, Gümüş, (2015), 422.

⁵⁹ Tam danışmanlık kurumu (karma danışmanlık), mevzuatta düzenlenmemiş ancak öğretide kabul edilmiş, hem oy danışmanlığını hem de yönetim danışmanlığının birlikte olduğu danışmanlık türüdür. Bkz. Dural, M., Ögüz, T., Gümüş, M. A. (2016). *Türk Özel Hukuku Cilt II Kişiler Hukuku*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 66.

evrak alımı, satımı ve rehnedilmesi ile ödünç verme ve alma işlemlerinin oy danışmanının olumlu görüşü ile sıhhat kazanabileceği düzenlendiğinden, ticarî vekile özel yetki verilmesi hâlinde, belirtilen bu işlemlere ilişkin, kendisine oy danışmanı atanan kişinin yetki veremeyeceği kanaatindeyiz. Kendisine yönetim danışmanı atanan kişiler bakımından ise, bu kişilerin sadece malvarlığının üzerinde tasarrufta bulunma yetkisi kaldırıldığından ticarî işletmelerine ticarî vekil atamalarına ilişkin işlemlerinde bir sakınca bulunmamaktadır. Tam danışman atanan kişiler için de, oy danışmanı atanan kişiler için yaptığımız açıklamalar geçerlidir.

Belirli işleri görmek veya malvarlığını yönetmek için atanan kayyımlik kurumunda da kural olarak kendisine kayyım atanan kişinin fiil ehliyeti etkilenmez. Temsil kayyımlığı şeklinde gerçekleşen, kayyımlik çeşidinde, kayyım sadece bir iş için görevlendirildiğinden (TMK m. 459), ticarî vekili tayin yetkisi yoktur. Yönetim kayyımlığında ise, kayyım bir malvarlığının yönetimi ve gözetimi ile görevlendirildiğinden, kişinin malvarlığında ticarî işletme var ise ticarî vekil de atayabilmelidir.

Gerçek kişinin ölümü ile terekeye dâhil olan bir ticarî işletmenin bulunması hâlinde, bu ticarî işletme kişinin mirasçılara geçer. Birden çok mirasçı bulunması durumunda, tereke, mirasçılardan tamamına küll hâlinde geçip özel bir malvarlığı olarak paylaşılan kadar varlığını sürdürür. Paylaşmanın tamamlanmasına kadar geçen süre zarfında “*miras ortaklığı*”⁶⁰ dediğimiz bu kurumda, ticarî işletme bulunması hâlinde, bu ticarî işletmeye ticarî vekil, bütün mirasçılardan oy birliği ile atanır (TMK m.702/ f.2). Mirasçılardan, aralarında ortaklığa ticarî vekil atanması konusunda uyuşmazlık bulunması durumunda temsilci miras bırakanın son yerleşim yerindeki sulh mahkemesi tarafından atanır (TMK m. 640/ f.3).

Miras ortaklığının sulh hâkimi tarafından yönetildiği hâllerde (TMK m. 592), TMK m. 593/ f. 1/b. 7’de belirtilen “*terekede ticarethane, imalathane veya başka bir işletme varsa, bunların olduğu gibi sürdürülmesi; sürdürmede yarar yoksa, tasfiyesi için gerekli önlemlerin alınması*” şeklinde bir görevi olduğu için, sulh hâkimi veya onun terekeyi yönetim için görevlendirdiği kişinin ticarî vekil ataması mümkündür⁶¹.

⁶⁰ Miras ortaklığı ve ortaklığa temsilci tayinine ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Sarı Fidan, Ö. (2016), **Miras Ortaklığı**. Ankara: Adalet Yayınevi, 6.

⁶¹ Aynı yönde bkz. Demirvuran, (2004), 67.

1.3.3.1.2. Adî Şirketlerde

Türk hukukunda adî şirketin bir ticarî işletme işletmek amacıyla kurulabileceği öğretide genel olarak kabul edilmektedir⁶². Ticarî işletme işleten adî şirketlerde, tacir sıfatı, adî şirketin tüzel kişiliği bulunmaması nedeniyle ortaklara aittir⁶³.

Türk Borçlar Kanunu m. 625/f. 3 gereği, ortaklığa genel yetkili bir temsilci atanması ve ortaklığın olağan dışı işlerinin yürütülmesi için, bütün ortakların oybirliği gerekir. Ancak, gecikmesinde sakınca olan hâllerde, bu konuda yönetici ortaklardan her biri yetkilidir. Bu nedenle adî şirkete genel yetkili ticarî vekil atanması durumunda ortakların oybirliği aranır. Ancak adî şirkete ticarî vekil atanması durumunda, idarecilerin sahip oldukları temsil hakkı sona ermemektedir⁶⁴.

Adî şirkete sınırlı yetkili ticarî vekil atanması da, kanaatimizce oybirliği ile mümkündür. Ancak yönetimin bir ortağa veya üçüncü kişiye bırakılması hâlinde (TBK m. 625/f. 1) bu kişinin sınırlı yetkili ticarî vekil atamasının mümkün olduğu sonucuna varılabilir. Nitekim sınırlı yetkili ticarî vekil sadece alışılmış işleri yapmakta olup, alışılmış dışı işler için kanun gereği yetkisi bulunmamaktadır.

1.3.3.1.3. Tüzel Kişi Tarafından İşletilen Ticarî İşletmelerde

Ticaret Şirketlerinde

Türk Ticaret Kanunu m. 124'e göre, ticaret şirketleri; kollektif, komandit, anonim, limited şirket ve kooperatif şirketinden ibarettir. Bu ticarî şirketlerin TTK m. 16/ f. 1'de belirtildiği üzere tacir sayılacağı hükme bağlanmıştır. Ticaret şirketlerinde, idare ve temsil organlar tarafından gerçekleştirildiğinden, ticarî vekil tayini de bu organları vasıtasıyla olur. Ancak gerek şahıs gerekse sermaye ticaret şirketlerinde ticarî vekili atayan organ farklılık göstermektedir.

⁶² Öğretideki düşüncelere ilişkin bkz. Kayar, İ. (2002), "Adî Şirketin Ticaret Unvanı ve Ticaret Siciline Tescili". **Prof. Dr. Ömer Teoman'a 55. Yaş Günü Armağanı**, C. I, İstanbul: Beta Yayın, 479 vd.

⁶³ Pulaşlı, H. (2015). **Şirketler Hukuku Genel Esaslar** (Üçüncü Baskı), Ankara: Adalet Yayınevi, 17.

⁶⁴ Domaniç, (1970), 92.

Kollektif Şirketlerde

Kollektif şirket, TTK m. 211'de ticarî bir işletmeyi bir ticaret unvanı altında işletmek amacıyla, gerçek kişiler arasında kurulan ve ortaklarından hiçbirinin sorumluluğu şirket alacaklılarına karşı sınırlanmamış olan bir şirket türü olarak tanımlanmıştır.

Kollektif şirketlerde, yönetimin kime ait olduğu TTK m. 218'de düzenlenmiştir. İlgili hükmün ilk fıkrasında, ortaklardan her birinin ayrı ayrı şirketi yönetme hakkı olduğu ancak şirket sözleşmesiyle veya ortakların çoğunluğunun kararıyla yönetim işleri ortaklardan birine, birkaçına veya tümüne verilebileceği hüküm altına alınırken; son fıkrasında ticarî temsilci ve diğer ticarî vekillere ilişkin hükümler saklı tutulmuştur. TTK m. 223'te ticarî temsilcilerin atanmasına ilişkin, ortakların oybirliği şartı öngörülmüştür. Ticarî vekil tayini, kanaatimizce olağanüstü nitelikte bir işlem olmadığından, TTK m. 226 gereği, sözleşmede aksi belirtilmemek şartıyla yöneticilerin oy çokluğu ile atanacağını kabul etmek gerekir.

Komandit Şirketlerde

Komandit şirket, TTK m. 304'te, ticarî bir işletmeyi bir ticaret unvanı altında işletmek amacıyla kurulan, şirket alacaklılarına karşı ortaklardan bir veya birkaçının sorumluluğu sınırlandırılmamış ve diğer ortak veya ortakların sorumluluğu belirli bir sermaye ile sınırlandırılmış olan bir şirket olarak tanımlanmıştır. Komandit şirkette, yönetim yetkisi TTK m. 309/ f. 2 gereği komanditelere ait olup TTK m. 318/ f.2'de belirtildiği üzere komanditer ortak ticarî vekil, ticarî temsilci veya seyyar tacir memuru olarak atanırsa dolaylı yoldan yönetim ve temsil yetkisine sahip olmaktadır. Komanditerlerin oy hakkı, TTK m. 309/ f.3 gereği olağan işlerde bulunmamaktadır. Bu nedenle, komandit bir şirkete ticarî vekilin atanması komandite ortaklar tarafından gerçekleştirilebilir. Ancak kanaatimizce, TTK m. 318/ f.2 gereği ticarî temsilci olarak atanmasına izin verilen komanditer ortağın da ticarî vekil seçmesinde bir engel yoktur.

Anonim Şirketlerde

Anonim şirketler, TTK m. 329'da, sermayesi belirli ve paylara bölünmüş olan, borçlarından dolayı yalnız malvarlığıyla sorumlu bulunan şirket olarak tanım

bulmuştur. TTK m. 368'de, yönetim kurulunun ticarî mümessil ve ticarî vekil atayabileceğinin hüküm altına alındığı görülmektedir. Anılan kanunun gerekçesinde yönetimin 367'nci maddeye göre devredilmiş olmasının yönetim kurulunun bu yetkisini kaldırmayacağı belirtilmiştir. Nitekim TTK m. 375/ f. 1/ bent d'de de müdürlerin ve aynı işleve sahip kişiler ile imza yetkisini haiz bulunanların atanmaları ve görevden alınmalarının yönetim kurulunun devredilemez görev ve yetkilerinden olduğu belirtilmiştir. Ancak, kanundaki açık hükme rağmen öğretide, yönetim kurulunun bu yetkisinin devredilebilmesi gerektiği de savunulmuştur⁶⁵. Bu görüşteki yazarlar, ticarî mümessil ve ticarî vekil tayinine fazla ihtiyaç duyulan büyük şirketlerde, her defasında atamanın yönetim kurulu tarafından yapılmasının güçlük arz edeceğini; bu nedenle de, ticarî mümessil ve ticarî vekil tayininin, murahhas üye ve müdür tarafından da yapılabileceğini savunmaktadırlar. Gerçekten de, yönetim kurulunun sadece kendisine doğrudan bağlı olan yetkilileri mutlaka kendisi ataması, ancak şirketin işletme organizasyonu şemasında alt seviyede kalan ticarî vekillerin tayini için yönetim kurulunun toplanmasından ziyade bu kişilerin bağlı oldukları kişiler tarafından atanabilmesi ticarî hayatın gerekliliklerine daha hızlı cevap verebilecek bir çözümdür.

Türk Ticaret Kanunu m. 371/f. 7'de de yönetim kurulunun, temsile yetkili olmayan yönetim kurulu üyelerini⁶⁶ veya şirkete hizmet akdi ile bağlı olanları sınırlı

⁶⁵ Kırca, İ., Şehirli Çelik F. H., Manavgat, Ç. (2013), *Anonim Şirketler Hukuku*, C. 1, Ankara: Bankacılık ve Ticaret Hukuku Enstitüsü Yayınları, 630; Özdamar, M. (2014), "6552 Sayılı Kanun İle TTK'da Yapılan Değişiklikler Çerçevesinde Anonim Şirketin Temsili". *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 18(3-4), 150. İsviçre Hukukundaki benzer görüş ve tartışmalara ilişkin bkz. Böckli, P. (2009), *Schweizer Aktienrecht* (Vierte Auflage), Zurich, Basel, Genf: Schulthess Juristische Medien AG, 1689; Yanlı, V. (2013), "Anonim Şirketlerde İmza Yetkilileri Sadece Yönetim Kurulu Tarafından mı Atanabilir?". *İÜHF*, 71(2), 443 vd. Ancak öğretide bu şekilde yetki devrinin mümkün olmadığını savunan yazarlar da mevcuttur: Akdağ Güney, N. (2012). *6102 sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulu*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 104; Pulaşlı, H. (2014), "6552 Sayılı (Torba) Kanunla Türk Ticaret Kanununa Eklenen Yeni Hükümlerin Değerlendirilmesi". *Legal Hukuk Dergisi*, 12(142), 39 vd.; Doğan, B. F. (2011). *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulunun Organizasyonu ve Yönetim Yetkisinin Devri* (İkinci Baskı), İstanbul: Vedat Kitapçılık, 190 vd.. Yazara göre, şirket adına imza atma yetkisine sahip kişileri atama yetkisi sadece yönetim kuruluna ait olup, imza yetkisi olmayan kişiler niteliğinde olan memur veya işçiler ancak yönetim kurulu tarafından yetkilendirilmiş müdürler tarafından atanabilir.

⁶⁶ Temsile yetkili olmayan yönetim kurulu üyelerinden kastedilen şudur: TTK m. 370'de esas sözleşmede aksi öngörülmediği sürece, yönetim kurulu tek kişiden oluşmuyorsa, temsil yetkisinin çift imza ile kullanılmak üzere yönetim kuruluna ait olacağı düzenlenmiştir. Bu hükme nazaran temsil yetkisinin ismen belirlenen yönetim kurulu üyelerine bırakılmasıyla, diğer yönetim kurulu üyelerinin temsil yetkileri ellerinden alınabilir. Bu şekilde, temsile yetkili olmayan yönetim kurulu üyeleri oluşur. (İnternet: Akdağ Güney, N. (2014). "6552 Sayılı Torba Kanun ile TTK md. 371'e Eklenen Yedinci Fıkra ile İlişkin Değerlendirmeler". *Halil Arslanlı Bilim Arşivi*, 16. Web: <http://arslanlibilimarsivi.com> adresinden 28.10.2015'de alınmıştır.; Kırca, İ. (2014). TTK m. 371.7 Hakkında Bir İnceleme: AB'ye Üyelik Yolunda Geri Adım". *BATİDER*, 30(3), 33.

yetkiye sahip ticarî vekil veya diğer tacir yardımcıları olarak atayabileceği hükme bağlanmıştır.

Limited Şirketlerde

Limited şirketler, TTK m. 573'te tanımı yapıldığı üzere, bir veya daha çok gerçek veya tüzel kişi tarafından bir ticaret unvanı altında kurulan; esas sermayesi belirli olup, bu sermaye esas sermaye paylarının toplamından oluşan şirket türüdür. Limited şirketlerde, ticarî mümessil ve ticarî vekil atanmasına ilişkin düzenleme TTK m. 631'de yapılmıştır. İlgili hükümde, şirket sözleşmesinde aksi öngörülmediği sürece, ticarî mümessiller ve ticarî vekillerin yalnız genel kurul kararı ile atanabileceği ve yetkilerinin de yine aynı şekilde genel kurul tarafından sınırlandırılabilmesi düzenlenmiştir. Bu nedenle, limited şirketlere ticarî vekil tayininde öncelikle şirket sözleşmesine bakılır. Şirket sözleşmesinde bu yönde bir düzenleme bulunmaması hâlinde, ticarî vekili tayin yetkisi geneldir. Ancak şirket sözleşmesiyle müdürlerin ticarî vekil atayacakları öngörülmüşse, bu durumda, müdürler de ticarî vekil atayabilirler⁶⁷.

Müdür veya müdürler tarafından sınırlı yetkili ticarî vekil tayin edilebilmesi için, şirket sözleşmesinde bu yolda bir düzenleme olmasının yanında, iç yönergede de buna ilişkin bir hükmün bulunması ve müdür veya müdürlerin ticarî vekil atamalarına ilişkin bir kararı olması gerekmektedir(TTK m. 629/ f.3)⁶⁸.

Kooperatiflerde

Kooperatiflere ilişkin düzenleme yapan 1163 Sayılı Kooperatifler Kanunu'nun 1. maddesinde, kooperatifler, *"tüzel kişiliği haiz olmak üzere ortaklarının belirli ekonomik menfaatlerini ve özellikle meslek veya geçimlerine ait ihtiyaçlarını işgücü ve parasal katkılarıyla karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle sağlayıp korumak amacıyla gerçek ve tüzel kişiler tarafından kurulan değişir ortaklı ve değişir sermayeli ortaklıklar"* olarak tanımlanmıştır.

⁶⁷ Pulaşlı'ya göre, genel kurul tarafından atanan ticarî vekiller şirketin bir organı olarak kabul edilirken, müdürler tarafından atanan ticarî vekiller organ niteliğinde değildir. Pulaşlı, (2015), 806.

⁶⁸ Pulaşlı, (2015), 805.

Kooperatifler Kanunu'nda, ticarî vekillerin tayinine ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Koop. K. m. 58'de yetkinin devredilebileceği, m. 98'de de kanunda aksine açıklama bulunmayan durumlarda TTK'nın anonim şirketlere ilişkin hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir. Bu nedenle, kooperatiflerde yönetim kurulunun ticarî vekil atayabileceği sonucuna varılmaktadır⁶⁹.

Vakıflar Tarafından İşletilen Ticarî İşletmelerde

Vakıflar, TMK m. 101'de, gerçek veya tüzel kişilerin yeterli mal ve hakları belirli ve sürekli bir amaca özgülemeleriyle oluşan tüzel kişiliğe sahip mal toplulukları olarak tanımlanmıştır.

Türk Ticaret Kanunu m. 16/ f.1'de amacına varmak için ticarî bir işletme işleten vakıfların tacir sayılacakları hükme bağlanmıştır. TTK m. 16/ f.2'de ise, gelirin yarısından fazlasını kamu görevi niteliğindeki işlere harcayan vakıfların bir ticarî işletme işletmeleri hâlinde dahi tacir sayılmayacakları düzenleme bulmuştur. Bir ticarî işletme işleten vakıflarda, vakıf ister tacir sayılsın ister tacir sayılmasın, bu ticarî işletmeye ticarî vekil tayini vakfı yönetim ve temsil yetkisini haiz yönetim organı tarafından gerçekleştirilir⁷⁰.

Dernekler Tarafından İşletilen Ticarî İşletmelerde

Dernekler, TMK m. 56'da belirtildiği üzere, *"gerçek veya tüzel en az yedi kişinin kazanç paylaşma dışında belirli ve ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere, bilgi ve çalışmalarını sürekli olarak birleştirmek suretiyle oluşturdukları, tüzel kişiliğe sahip kişi topluluklarıdır."*

Vakıflarda olduğu gibi, ticarî işletme işleten derneklerin de tacir sayılacağı TTK m.16'da düzenlenmiştir. Aynı şekilde TTK m. 16/ f. 2'de de, kamu yararına çalışan derneklerin de tacir sayılmayacakları hükme bağlanmıştır. Ticarî işletme işleten bir derneğin bu işletmeye ticarî vekil ataması, derneğin niteliği kamu yararına çalışan dernek olsun veya olmasın, derneği idare ve temsile yetkili organ olan yönetim kurulu (TMK m. 85) tarafından yapılır.

⁶⁹ Aynı görüş için bkz. Demirvuran, (2004), 61; Erkol, (1998), 42; Kaya, (2010), 42.

⁷⁰ 5737 Sayılı Vakıflar Kanunu'nda, "Yönetim ve Temsil" başlıklı m.6'da, vakıfların türlerine göre yönetim ve temsil organları belirtilmiştir.

Kamu İktisadî Teşebbüslerinde

Kamu iktisadî teşebbüsleri 233 sayılı KHK ile düzenlenmiş olup, ilgili düzenlemenin 2. maddesinde, iktisadî devlet teşekkülü ile kamu iktisadî kuruluşunun ortak adı olarak tanım bulmuştur. Bu teşebbüsler tüzel kişiliği haiz olup, bunların yönetim kurulu ve genel müdür olarak iki organı vardır (223 sayılı KHK m. 4-5).

İlgili kararnamenin 9. maddesinde yönetim kurulunun görevleri ve yetkileri belirtilmiş olup 6. fıkrada, genel müdürün teklifi üzerine; daire başkanları, müessese müdürleri veya benzer görevlere alınacak personeli atamanın bu görevlerden olduğu hükme bağlanmıştır. Yani nitelikleri itibariyle ticarî vekil veya ticarî mümessil⁷¹ olan bu kişileri atama yetkisinin yönetim kurulunda olduğu belirtilmiştir.

Devlet ve Diğer Kamu Tüzel Kişileri Tarafından İşletilen Ticarî İşletmelerde

Devlet, il özel idaresi, belediye ve köy ile diğer kamu tüzel kişilerinin ticarî işletme işletmeleri mümkündür. Bu durumda TTK m.16/ f.2 gereği, bu kamu tüzel kişileri tacir sayılmayıp, bunların işlettikleri kurum ve kuruluşlar tacir sayılmaktadır. Bu tür ticarî işletmelere, ticarî vekil, ilgili işletmenin yetkili organı vasıtasıyla atanır⁷².

1.3.3.1.4. Donatma İştiraklerinde

Türk Ticaret Kanunu m. 1064 ve devamında düzenlenen donatma iştiraki, birden çok kişinin, paylı mülkiyet hâlinde malikleri bulunduğu bir gemiyi, menfaat sağlamak amacıyla aralarında yapmış oldukları sözleşme gereğince, hepsi nam ve hesabına suda kullanmalarıdır. Donatma iştirakinin tüzel kişiliği bulunmamasına rağmen⁷³, TTK m. 17’de belirtildiği üzere, tacirlere ilişkin hükümler haklarında aynen uygulanır.

⁷¹ Kırca, (1996), 63.

⁷² Kırca, ticarî mümessillerin kamu tüzel kişisi tarafından tayin olacağını ifade etmiştir ve devamında ticarî vekile ilişkin yazılan eserler de kaynak olarak Kırca’yı göstererek ticarî vekilin ilgili kamu tüzel kişisi tarafından atanacağını dile getirmektedirler. (Kırca, (1996), 63; Erkol, (1998), 64; Demirvuran, (2004), 44; Kaya, (2010), 45.)

⁷³ Kender, R., Çetingil, E. (2009). *Deniz Ticaret Hukuku* (On Birinci Baskı). İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 87; Arkan, (2016), 132.

Türk Ticaret Kanunu m. 1066'da, donatma iştirakinde donatanlar arasındaki ilişkilerde ve donatma iştirakinin temsilinde, öncelikle paydaşlar arasındaki sözleşme hükümleri; hüküm bulunmaması hâlinde ise, TTK m. 1067 ve m. 1087'nin uygulanacağı hükme bağlanmıştır.

İştirakin yönetimi ve temsiline ilişkin kararları düzenleyen TTK m. 1067'de, iştirakin işlerinin paydaş donatanların oy çoğunluğu ile alınacak kararlara göre yürütüleceği düzenlenmiştir. Bu nedenle, donatma iştirakine ticarî vekil atanmasına ilişkin alınacak bir kararın öncelikle aralarındaki sözleşme hükümlerine göre; sözleşmede bu yönde bir hüküm bulunmaması hâlinde, paydaş donatanların oy çoğunluğu ile alınacağı söylenebilir.

Bunun dışında, donatma iştirakine gemi müdürünün atanmasına ilişkin TTK'da özel bir düzenleme mevcuttur. TTK m. 1068 gereği, gemi müdürü oy çoğunluğu ile ve fakat müdürün paydaş donatan olmaması durumunda oybirliği ile atanır. Gemi müdürünün, yönetim yetkisinin düzenlendiği TTK m.1069 ve temsil yetkisinin düzenlendiği TTK m. 1070 hükmü dikkate alındığında, gemi müdürünün aslında nitelik itibariyle genel yetkili bir ticarî vekil olduğu sonucuna ulaşılmaktadır⁷⁴. Nitekim gemi müdürünün yapacağı işler olağan işlerle sınırlı olup; gemi müdürü kendisine özel yetki verilmedikçe kambiyo taahhüdünde bulunamaz, ödünç para alamaz. Ancak, gemi müdürünün genel yetkili ticarî vekilden ayrılan yönleri de mevcuttur. Örneğin, genel yetkili ticarî vekil özel yetki almadıkça davada temsile yetkili değilken; gemi müdürü TTK m. 1070/ f. 3 gereği, iştiraki temsile yetkili kılınmıştır. Bunun dışında, ticarî vekilin işletmeye ait taşınırılar üzerinde tasarrufuna ilişkin bir kısıtlama söz konusu değildir. Ancak gemi müdürü, özel yetki almadıkça, TTK m. 936 itibariyle taşınır nitelikte olan geminin üzerinde devir ve rehine ilişkin bir tasarrufta bulunamaz. Ticarî vekilden farklı gibi görünseler de, bu farklılıklar temel olarak, donatma iştirakinin niteliğinden kaynaklıdır. Gemi müdürünün uzun yolculuklar sonrası donatma iştirakini davada temsil etmesi olması gereken bir düzenlemedir. Aynı şekilde, nasıl ki bir ticarî vekilin atanmış olduğu işletmeyi devir ve rehine ilişkin tasarruf yetkisi yok ise, gemi müdürünün de atanmış olduğu işletme niteliğindeki gemiye ilişkin bu işlemlerde bulunamaması kaçınılmazdır. Tüm bu

⁷⁴ Erkol, (1998), 133; Demirvuran, (2004), 65; Kaya, (2010), 45.

benzerlikler dikkate alındığında, ticari vekilin donatma iştiraklerine, gemi müdürüyle aynı usulde atanması gerekir.

Genel yetkili ticarî vekil konumunda olan gemi müdürü, kendisi gibi bir gemi müdürü tayin edemese de sınırlı yetkili ticarî vekil tayin etmesi mümkündür.

1.3.3.2. Ticarî Vekil Olarak Tayin Edilebilecek Kişiler

Ticarî vekillik kurumunu düzenleyen mevzuat hükümleri incelendiğinde, kimlerin ticarî vekil olarak tayin edileceğine ilişkin bir düzenleme yapılmadığını görmekteyiz. Ancak bu konuda herhangi bir düzenleme yapılmamış olması, herkesin ticarî vekil olarak atanabileceği anlamına gelmemektedir. Kimlerin ticarî vekil olarak tayin edilebileceği, aşağıda ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

1.3.3.2.1. Gerçek Kişiler

Gerçek kişilerin ticarî vekil olmalarında kural olarak herhangi bir hukukî engel bulunmamaktadır. Ayırt etme gücünü haiz her gerçek kişi, ticarî vekil olabilir⁷⁵. Ayırt etme gücü bulunmayan kişilerin fiilleri hukukî sonuç doğurmayacağından (TMK m. 15), bu kişiler ticarî vekil olamazlar. Sınırlı ehliyetsizler bakımından ise, bu kişilerin yasal temsilcilerinin rızası, kendilerini borç altına sokan işlemler bakımından aranacağından (TMK m.16/ f.1), ticarî vekil olarak atanmalarında bir engel yoktur. Nitekim ticarî vekil olarak atanan sınırlı ehliyetsiz gerçek bir kişinin yapacağı işlemlerin sonuçları temsil olunana ait olup, kendilerini borç altına sokan bir işlem söz konusu değildir.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda (m.28/ f.1), memurların ticarî vekil olamayacakları belirtilmiştir⁷⁶. Bu sebeple, TTK m. 14/ f. 2'deki, bu kişilerin tacir

⁷⁵ Ülgen, Helvacı, Kendigelen, Kaya, Ertan Nomer, 679; Arkan, 2016, 176; Kırca, (1996), 72; Demirvuran, (2004), 47; Kaya, (2010), 46; Erkol, (1998), 74. Ticarî vekillerin tam ehliyetli olmasına ilişkin: Baştuğ, Erdem, (1993), 152; Domaniç, (1970), 327.

⁷⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz. Yerebasmaz, Y. (2011). "657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 28. Maddesine Göre Memurların Ticaret ve Diğer Kazanç Getirici Faaliyetlerde Bulunma Yasağının Kapsamı ve Değerlendirilmesi". *İÜHF*, 69(1-2), 1177 vd. Bu madde gereği aynı zamanda memurlar, sınırlı yetkili ticarî vekil dahi olamazlar. Bkz. Öçal, A. (1976). "Türk Hukukunda Memurların Ticaret Yapma Yasağı". *Eskişehir İktisadî ve Ticarî İlimler Akademisi Dergisi*, 12(2), 346.

olmaları hâlinde doğan hukukî, idari ve cezai sorumluluk, kıyasen ticarî vekil olmaları hâlinde de uygulanır⁷⁷.

Tam ehliyetli olmalarına rağmen, bazı gerçek kişilerin ticarî vekil olarak atanmaları olanaksızdır. Bir defa ticarî vekillik bir iradî temsil türü olduğundan ve iradî temsilin de şartlarından biri “başkası adına hareket olduğundan”⁷⁸, bir işletme sahibinin kendisini ticarî vekil olarak ataması mümkün değildir. Bundan yola çıkarak, adî şirkete ticarî vekil atamaya yetkili olanların da kendilerini ticarî vekil atayamayacaklarını ve vasiyeti yerine getirme görevlisinin de aynı şekilde kendisini ticarî vekil olarak atayamayacağını söylemek mümkündür. Kollektif şirketler açısından durumu değerlendirecek olursak, kollektif şirket ortaklarının her birinin şirketi yönetme hakkı ve görevi bulunduğu (TTK m. 218), bunların kendilerini ticarî vekil olarak atanmaları makul değildir. Ancak kollektif şirketin yönetim işlerinin ortaklardan bir veya birkaçına verilmesi durumunda, yönetim yetkisini elinde bulundurmeyen şirket ortağının ticarî vekil olarak atanmasında bir sakınca bulunmamaktadır. Komandit şirket açısından ise, şirketi yönetme yetkisi olmayan komanditer ortağın ticarî vekil olarak atanmasına kanun izin vermiştir (TTK m. 317/ f.2). Anonim şirketler ve limited şirketler açısından ise, şirket ortakların şirketi temsil etme yetkileri bulunmadığından, ortakların ticarî vekil olarak atanmalarında bir engel yoktur. Tek kişilik bir yönetim kurulunda yönetim kurulu üyesinin de kendini ticarî vekil olarak atamaları ise mantıklı görülmemektedir.

İflas eden bir kişinin de ticarî vekil olmasında herhangi bir yasak söz konusu değildir. Çünkü iflas eden kişi sadece kendi malları üzerinde tasarrufta bulunamaz;

⁷⁷ “657 sayılı yasanın 28. maddesinin metninde, açıkça batıldır, hükümsüzdür vb. gibi sözcüklere yer verilmemiştir. O nedenle bu defa, hükmün konulması amacına veya maddeye aykırı hareket edilmesi halinde doğacak sonuca bakmak suretiyle sonuca kavuşulması gerekir. Her ne kadar, ilk görünümde Devlet memurları tarafından ticarî mahiyette düzenlenen sözleşmelerin geçersiz olduğu düşünülebilir ise de, esasen Türk Ticaret Yasasının 16'ncı maddesinde açıkça belirtildiği üzere; “kişisel durumları veya yaptığı işlerin mahiyeti yahut meslek ve vazifeleri itibarıyla Kanunî veya kazai bir yasağa, tâbi bulunan hakiki şahısların” yaptığı sözleşmeler geçersiz sayılmamış, ancak bu davranışlar inzibati yaptırıma bağlanmıştır. Bu durum karşısında, 657 sayılı Yasanın 28'nci maddesi, TTK'nun 16'ncı maddesi ile bağdaştırılarak, yorumlandığında TTK'nun anılan maddesi 657 K'nun 28. maddesini tamamladığı görülmektedir. Gerçekte de TTK'nun 16. maddesi, Devlet Memurunun, Ticarî nitelikteki sözleşmeleri düzenlenmesini, yasaklamamış olmakla, 657 sayılı Yasanın 28'nci maddesindeki yasaklamanın, salt inzibati cezalara yönelik yaptırımı içeren nisbi emredici bir hüküm olduğunu doğrulamaktadır.” Yargıtay HGK. E. 1996/13-850, K. 1997/186, T.12.3.1997, Web: www.kazanci.com adresinden 21.02.2017 tarihinde alınmıştır. Anılan kararda belirtilen TTK m. 16 hükmü, 6102 sayılı TTK'da 14. maddeye karşılık gelmektedir.

⁷⁸ Eren, F. (2015). **Borçlar Hukuku Genel Hükümler** (On Dokuzuncu Baskı), Ankara: Yetkin Yayınları, 431.

ancak iflas eden şahsın fiil ehliyeti bakımından değişiklik olmayacağı da göz önüne alındığında, iflas eden kişinin ticarî vekil olmasında bir sakınca bulunmamaktadır.

1.3.3.2.2. Tüzel Kişiler

Öğretide ticarî temsilcinin tüzel kişi olarak atanıp atanmayacağına ilişkin ihtilaflar mevcut iken, ticarî vekile ilişkin herhangi bir tartışma bulunmamaktadır. Ancak kanaatimizce bu tartışmalar ticarî vekil açısından da aynen geçerlidir.

Bir kısım yazarlar tarafından savunulan görüşe göre, ticarî vekil ile işletme sahibi arasında sıkı güven ilişkisinin varlığı gereği, tüzel kişi ticarî vekil olarak tayin edilemez. Çünkü ticarî vekil olarak atanan tüzel kişi tarafından ticarî vekilin belirlenecek olmasının, ticarî işletme sahibinin iradesine bağlı olmasına engel olduğunu savunmaktadırlar⁷⁹.

Kanaatimizce, tüzel kişinin ticarî vekil olarak atanmasında herhangi bir hukukî engel bulunmamaktadır⁸⁰. Çünkü ticarî vekillik ilişkisinde aranan güven ilişkisinin tüzel kişiye karşı daha fazla olacağı durumlar söz konusu olabilir. Mesela, bir anonim şirket, gerçek bir kişi yerine itibarlı bir tüzel kişiye daha fazla güven duyarak, onu atamak isteyebilir. Kaldı ki, komanditer ortağın tüzel kişi olması hâlinde, aynı zamanda ticarî vekil olarak atanmasına da kanunî bir engel bulunmamaktadır. Kanunda sadece, komanditer ortağın ticarî vekil olarak atanacağı belirtilmiş olup, komanditer ortağın tüzel kişi olması hâlinde ticarî vekil olarak atanamayacağına ilişkin bir engele yer verilmemiştir (Bkz. TTK m. 318). Son olarak belirtmek gerekir ki, ticarî vekil olarak tüzel kişinin tayini sonrası yetkili organın ticarî vekil olarak

⁷⁹ Rumpf, C. (2009). "Alman Hukukunda Ticarî Vekil ve Yetkileri". *Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi*, (55-56), 188; Ulusan, İ. (1978). "İsviçre Hukukuyla Karşılaştırılmalı Olarak Alman Hukukunda Prokurist". *Ord. Prof. Dr. Halil Arslanlı'nın Anısına Armağan*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 641; Birsal, M. T. (1963). "Ticarî Mümessil Tarifinde Şahsi Unsur". *BATİDER*, 2(1), 10. Ayhan, Özdamar, Çağlar, (2016), 471; Bozer, Göle, (2015), 82; Arslanlı, (1960), 168; Feyzioğlu, (1978), 413; Mimaroğlu, (1978), 484; Edgü, E. (1964), *Ticaret Hukuku I Umumi Hükümler*. Ankara: Sevinç Matbaası, 174, Demirvuran, (2004), 80. Domaniç, tüzel kişinin atanmasının pratik olmayacağını anonim şirketlerde yönetim kuruluna da tüzel kişinin atanmadığını örnek vererek açıklamıştır. Ancak 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile yönetim kuruluna tüzel kişinin tayinine cevaz verilmiştir. Domaniç, (1970), 187.

⁸⁰ Aynı yönde bkz. Kırca, (1996), 85. Mineliler, Z. (2010). "Ticarî Vekil". *Prof. Dr. Fırat Öztan'a Armağan*. C.2, Ankara: Turhan Kitabevi, 1471. Taştan, (2013), 329; Erkol, (1998), 52, Kaya, (2010), 50; Bilgili, F. (2004), "(Tüzel Kişilerin Ticarî Mümessilliği) Berlin Yüksek Mahkemesi'nin Bir Kararı Üzerine Düşünceler". *TBB Dergisi*, (50), 42.

atanmasının işletme sahibinin iradesine engel olduğu düşüncesi yerinde değildir. Zira işletme sahibinin iradesi o tüzel kişinin atanmasına yöneliktir.

1.3.3.3. Ticarî Vekilin Tayin Şekli

Ticarî vekilin tayinine ilişkin TBK m. 551 ve devamında herhangi bir özel düzenleme öngörülmemiştir. Bu nedenle, temsilciliğe ilişkin TBK m. 40 ve devamındaki düzenlenmelerin uygulanması gerekir.

Temsilin doğması için gerekli olan temsil yetkisi, temsilcinin temsil edilen adına hukukî işlem yapmasını sağlayan hukukî bir yetkidir⁸¹. Temsil yetkisinin verilmesi, tek taraflı, varması gerekli bir irade açıklamasıyla gerçekleşir ve bu yetkinin temsil eden tarafından, kabul edilmesi, kabul edildiğinin açıklanması, yetkinin geçmiş olması ya da geçmiş sayılması, verilen temsil yetkisinin geçerli olması için gerekli değildir⁸².

Tek taraflı, varması gerekli bir irade beyanı ile temsil olunan tarafından temsilciye temsil yetkisi verilmesiyle, temsilci ile temsil olunan arasındaki hukukî ilişkiye, *iç temsil ilişkisi*⁸³ denirken; bu ilişki nedeniyle doğan yetkiye de *iç temsil yetkisi* denir. Temsil yetkisinin, temsil olunan tarafından sözleşme yapılacak üçüncü kişiye bildirilmesine ise *dış temsil yetkisi* denilmektedir⁸⁴.

Temsil yetkisinin verilmesi kural olarak herhangi bir geçerlilik şekline tâbi olmadığından⁸⁵, TBK m. 12'deki hukuksal işlemlerin geçerlilik şekline tâbi olmaması genel kuralı burada da geçerlidir. Bu nedenle, ticarî vekile verilen temsil yetkisinde

⁸¹ Akyol, Ş. (2009). **Türk Medeni Hukukunda Temsil**. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 7.

⁸² Akyol, (2009), 164; Eren, (2015), 435; Kılıçoğlu, (2014), 236.

⁸³ Buna *temel ilişki* de denmektedir. Bkz. Akbıyık, C. (1997). "Temsil Yetkisi ve Temel İlişkisi". **İÜHFM**, 55(4), 221.

⁸⁴ İnan, A. N. (1984). **Borçlar Hukuku Genel Hükümler Ders Kitabı** (Üçüncü Baskı). Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 220-221; Eren, (2015), 435-436; Tekinay'a göre ise temsil yetkisi, yalnız üçüncü kişilere bildirilmesi hâlinde de geçerli olur. Tekinay, S. S., Akman, S., Burcuoğlu, H., Altop, A. (1988). **Tekinay Borçlar Hukuku Genel Hükümler** (Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş Altıncı Baskı). İstanbul: Filiz Kitabevi, 228. Ayrıntılı bilgi için bkz. Esener, T. (1961). **Mukayeseli Hukuk Ve Hususiyle Türk - İsviçre Borçlar Hukuku Bakımından Salahiyete Müstenit** Temsil. Ankara: Ajans Türk Matbaası, 41 vd.

⁸⁵ Tekinay, Akman, Burcuoğlu, Altop, (1988), 229, Eren, (2015), 437; Kılıçoğlu, (2014), 238; Akyol, (2009), 177. Ancak temsilcinin yapacağı işlemin şekle bağlı olması hâlinde, verilen temsil yetkisinin de şekle bağlı olması gerektiğine ilişkin görüşler mevcuttur. Ayrıntılı bilgi için bkz. Akyol, (2009), 178 vd. Kanaatimizce böyle bir durumda, açık bir hüküm öngörülmesi gerekmektedir. Örneğin, kefalet sözleşmesine ilişkin TBK m. 583'te, kendi adına kefil olanlar için yazılı şekil şartı aranmıştır.

herhangi bir şekil şartı aranmamaktadır⁸⁶. Verilecek olan temsil yetkisi, açık veya örtülü şekilde olabilir⁸⁷. Ticarî vekilin yapacağı işlemin şekle bağlı olmasında dahi, ticarî vekile verilecek temsil yetkisi şekle bağlı değildir.

1.3.3.3.1. Açık İrade Beyanıyla Tayin

Ticarî vekile temsil yetkisi, sözlü veya yazılı olması fark etmeksizin açıkça verilebilir⁸⁸. Yorum yolu ile kişinin ticarî vekil olarak atandığının çıkarılması, açık irade beyanı ile tayin sayılmaz.

İmregün, açık atamanın gazetelere ilan veya sirküler göndermek yoluyla olacağını belirtmiştir⁸⁹. Ancak bunun dışında, gazetelere ilan veya sirküler göndermeksizin de kişinin açık irade beyanı ile ticarî vekil olarak atanması mümkündür.

İşletme dışında ticarî vekiller, işletme ile arasındaki bağlantının zorluğu nedeniyle genellikle açık irade beyanı ile atanırlar⁹⁰.

1.3.3.3.2. Zımnî (Örtülü) İrade Beyanıyla Tayin

Yukarıda da bahsettiğimiz gibi, ticarî vekilin zımnî irade beyanı ile atanması mümkündür⁹¹. Zımnî atama, işletme sahibinin ticarî vekile işletme içinde verdiği işin temsili de gerektirmesi hâlinde olmaktadır⁹². Aynı şekilde, işletme sahibinin, kişinin yaptığı işlemlere itiraz etmemesi hâlinde de o kişiyi ticarî vekil olarak atadığı söylenebilir⁹³. Ticarî vekil olmayan bir işletme çalışanının veya işletme ile ilişkisi

⁸⁶ *Pulaşlı*'ya göre, anonim şirketlerde yönetim kurulunun ticarî vekil atamaya ilişkin kararının yazılı olması gerekir; aynı zamanda limited şirketlerde, müdürlerin birden fazla olması hâlinde, ticarî vekilin atanmasına ilişkin kararın oy çoğunluğu ile olduğuna ilişkin tespit edilmesi bakımından yazılı olması gereklidir. Pulaşlı, H. (2014). "Şirketler Hukukundaki Temsil İle Borçlar Kanunundaki Ticarî Mümessil ve Ticarî Vekil Ayrımı". *Türkiye Noterler Birliği Hukuk Dergisi*, (2), 20.

⁸⁷ Ayhan, Özdamar, Çağlar, (2016), 488; Ülgen, Helvacı, Kendigelen, Kaya, Nomer Ertan, (2015), 694; Arkan, (2016), 186.

⁸⁸ Domanıç, (1970), 188.

⁸⁹ İmregün, (2005), 123.

⁹⁰ Feyzioğlu, (1978), 431. Ancak *İmregün*, ticarî vekillerin işletme dışında temsil yetkileri olmadığını savunmaktadır. Bkz. *İmregün*, (2005), 123.

⁹¹ Ülgen, Helvacı, Kendigelen, Kaya, Ertan Nomer, (2015), 694; İmregün, (2005), 123; Ayhan, Özdamar, Çağlar, (2016), 488; Arkan, 2016, 186. Zımnî atamaya ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Akyol, (2009), 171; Aslan, İ. Y., Ergün, M. (2010). *Ticaret Hukuku* (Beşinci Baskı). Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım, 86.

⁹² Arslanlı, (1960), 173; İmregün, (2005), 123; Arkan, (2016), 184.

⁹³ Kırca, (1996), 89.

bulunmayan bir kişinin, ticarî vekilin yapabileceği işleri yapması hâlinde, işletme sahibinin buna ses çıkarmaması duruma örnek gösterilebilir. Nitekim bu durumda iyiniyetli üçüncü kişi, hukukî görünüşe güvenerek karşıdaki ile ticarî vekilmiş gibi işlem yapabilir⁹⁴.

Ticarî vekilin açık veya zımnî irade beyanıyla tayin edilmesi yanında, kanaatimizce atanmış olan genel yetkili ticarî vekilin sınırlı yetkili ticarî vekil veya sınırlı yetkili ticarî vekilin de genel yetkili ticarî vekil olması açık veya zımnî irade beyanıyla mümkündür. Örneğin, sadece mal alım satımı için görevlendirilmiş sınırlı yetkili bir ticarî vekilin, işletmenin alışılmış işleriyle ilgili işlem yapması hâlinde işletme sahibinin itiraz etmemesi ve bunun birkaç defa tekrarlanması hâlinde sınırlı yetkili ticarî vekilin genel yetkili ticarî vekil olarak kabulü gerekir. Bu durumda sorun, genel yetkili bir ticarî vekilin birkaç kez kambiyo senedi düzenlenmesi ve işletme sahibinin de bu duruma sessiz kalması hâlinde özel yetkili ticarî vekil mi yoksa ticarî temsilci mi olarak kabulüne ilişkin ortaya çıkmaktadır. Her ne kadar ticarî temsilcinin ticaret siciline tescili gerekli ise de bu sicile tescil işlemi kurucu değil, bildirici bir işlemdir⁹⁵. Bu nedenle de, özellikle kambiyo taahhüdünde bulunan kişinin işletme sahibi tarafından ticarî vekil mi yoksa ticarî temsilci mi olarak atadığına dair tereddütler oluşabilmektedir. Bu durumda, temsilcinin niteliği, somut olayın özellikleri ve yetkilerinin içerik ve kapsamı dikkate alınarak değerlendirilmelidir⁹⁶.

1.3.3.3.3. Ticaret Siciline Tescili

Ticaret sicili, Gümrük ve Ticaret Bakanlığının gözetim ve denetiminde ticaret ve sanayi odaları bünyesinde kurulacak ticaret sicili müdürlükleri tarafından tutulan ve içeriğinde yer alan bilgiler aksi ispat edilinceye kadar doğru kabul edilen sicillerdendir⁹⁷.

⁹⁴ İmregün, (2005), 124; Ülgen, H. (2005). *Türk Ticaret Hukukunda Hukuki Görünüş Nazariyesi (Ticarî İşletme Bakımından Uygulama)*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 104 vd.

⁹⁵ Kırca, (1996), 99; Ülgen, Helvacı, Kendigelen, Kaya, Ertan Nomer, (2015), 680; Ayhan, Özdamar, Çağlar, (2016), 473; Arkan, 2016, 177.

⁹⁶ Cenkci, E., Çetinkaya, M. (2013). "Ticarî Vekilin Kambiyo Taahhüdünde Bulunma Yetkisi". *Terazi Aylık Hukuk Dergisi*, 8(86), 26.

⁹⁷ Yasaman, H. (2011), "Yeni Ticaret Kanununda Ticaret Sicili İle İlgili Getirilen Yeni Düzenlemeler". *Regesta Ticaret Hukuku Dergisi*, (1), 7; Ayhan, R., Özdamar, M., Çağlar, 2016, H., 261.

Hukukumuzda ticaret siciline tescil edilecek hususlar genel bir şekilde düzenlenmemiş olup, konunun düzenlendiği ilgili kanunda tescilinin gerekliliği belirtilmiştir. Tescili gerekmeyen bir hususun sicile kayıt edilmesi hâlinde, bu kayıt hiçbir hukukî sonuç doğurmamaktadır⁹⁸.

Ticaret sicilinin birçok fonksiyonunun yanında aleniyeti sağlama fonksiyonu da olup, bu fonksiyonun temini için TTK m. 35/2'de, herkesin ticaret sicilinin içeriğini ve müdürlükte saklanan tüm senet ve belgeleri inceleyebileceği gibi giderini ödeyerek bunların onaylı suretlerini de alabileceği; bir hususun sicilde kayıtlı olup olmadığına dair onaylı belge de isteyebileceği düzenleme bulmuştur⁹⁹.

Kural: Tescil Edilmemesi

Ticarî vekillerin, ticaret siciline tescil edilmesi gerekliliğine ilişkin aşağıdaki başlıkta belirtilen istisna dışında herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu nedenle, ticarî vekilin atanması, ticaret siciline tescil ve ilan olunamaz; ticarî vekilin ticaret siciline tescili hâlinde ise bu tescil herhangi bir hukukî sonucu doğurmaz¹⁰⁰.

İstisna: Anonim ve Limited Şirketlerde Tescilin Mümkün Olması ve Donatma İştirakinde Ticarî Vekil Niteliğindeki Gemi Müdürlerinin Sicile Tescil Edilmesi

10.09.2014 tarihinde kabul edilen 6552 sayılı İş Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması ile Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılmasına Dair Kanun'un 131. maddesiyle TTK'nın 371. Maddesine; 132. maddesiyle de TTK'nın 629. maddesine birer fıkra eklenmiştir.

Türk Ticaret Kanunu m. 371/f. 7 gereğince, anonim şirketlerde yönetim kurulunun temsile yetkili olmayan yönetim kurulu üyelerini veya şirkete hizmet akdiyle bağlı olanları, sınırlı yetkiye sahip ticarî vekil veya diğer tacir yardımcıları olarak atayabileceği, bunların görev ve yetkilerinin iç yönergede açıkça belirleneceği, bu durumda iç yönergenin noter onaylı bir suretinin tescil ve ilanının zorunlu olduğu belirtilmiştir. Ayrıca TTK m. 629/ f. 3'te de müdürler tarafından şirkete hizmet akdi ile bağlı olanların sınırlı yetkiye sahip ticarî vekil veya diğer tacir

⁹⁸ Ayhan, Özdamar, Çağlar, (2016), 271; Arkan, (2016), 250.

⁹⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Develi, B. (2013). *Ticaret Siciline Tescilin Hukuki Sonuçları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, s 13 vd.

¹⁰⁰ Ayhan, Özdamar, Çağlar, (2016), 488; Arkan, (2016), 186.

yardımcıları olarak atanması hususunda 367'nci ile 371'inci maddenin yedinci fıkrasının kıyasen limited şirketlere uygulanacağı belirtildiğinden, bu madde gereği bu kişiler de ticaret siciline tescil ve ilan edilecektir.

Belirtilen düzenleme gereği, anonim ve limited şirketlere ticarî vekil ataması yapılırken izlenmesi gereken yol şu şekildedir:

1) *Anonim şirketlerde yönetim kurulu kararı ile, limited şirketlerde genel kurul kararı ile tarih ve sayısı olan noter onaylı, sınırlı yetki çevresini belirleyen bir iç yönerge (karar ekinde) kabul edilerek tescil ve ilan edilecektir. Ancak iç yönerge ile TTK m. 367'de belirtilen yetki devri yapılabilmesi için, mutlaka yönetimin devrine izin veren bir ifadenin şirket ana sözleşmesinde yer alması gerekir (TTK m. 367/ f. 1)¹⁰¹.*

2) *İç yönergede sadece imza grupları ve yetki çerçevesi gibi hususlar yer alacak, atanan kişilerin isimleri yer almayacaktır.*

3) *İç yönergeyle belirlenen yetkilere atanacak kişilerin kimlik bilgileri, iç yönergenin tarih ve sayısına atıf yapılmak suretiyle alınacak yönetim kurulu ve genel kurul kararı ile belirtilecektir¹⁰².*

Hükümde belirtilen “sınırlı yetkiye sahip ticarî vekiller ile diğer tacir yardımcılarının” kimler olduğunun belirlenmesi, bu hükmün uygulanabilmesi için önceliklidir. Kırca, ilgili fıkra da yazan “sınırlı yetkiye sahip ticarî vekil ve diğer tacir yardımcıları” ibaresinden şu anlamın çıkabileceğine işaret etmektedir: İlk olarak, burada TBK m. 551 ve 552'de ifade edilen ticarî vekil ve diğer tacir yardımcılarının atanmaları bu fıkra da kapsamında olmayıp, sadece yetkilerinin kapsamları sınırlandırılan ticarî vekil ve diğer tacir yardımcılarının bu kapsama gireceği düşünülebilir. Başka bir ifadeyle, bu hükme “sınırlı yetkiye sahip ticarî vekil” ile “sınırlı yetkiye sahip diğer tacir yardımcıları”nın girebileceği düşünülebilir. İkinci olarak ise, sınırlı yetkiye sahip ticarî vekil ile işletmesinin bazı işlerini yürütmek için yetkilendirilen ticarî vekilin de kastedildiği düşünülebilir. Yine temsil yetkisine gerçek anlamda sınırlama getirmeyen “birlikte temsil”, “şube işleriyle temsil” gibi

¹⁰¹ Bahtiyar, TTK m. 370'te belirtilen temsil yetkisinin devrine ilişkin iç yönergeden söz edilmemesinin bir çelişki olduğunu ifade etmekte ve temsil yetkisinin devrinde de iç yönergenin aranmasının açık bir şekilde düzenlenmesinin isabetli olacağını ileri sürmektedir. Bahtiyar, M. (2015). **Ortaklıklar Hukuku** (Dokuzuncu Baskı). İstanbul: Beta Basım, 226.

¹⁰² Kaya, Ülgen, Kendigelen, Nomer Ertan, (2015), 694; Özdamar, (2014), 145.

sınırlamalar da bu kapsama girmektedir¹⁰³. Bu düşünce ile de hükmün kapsamında “*sınırlı yetkiye sahip ticarî vekil*” ile “*diğer tacir yardımcıları*” bulunmaktadır. Yanlı ve Okutan ise, bu hükmün kapsamında, ister genel yetkili, ister sınırlı yetkili ticarî vekil olsun, her ikisi de temsil yetkileri sınırlandırılmış tacir yardımcıları olduğundan bu hükmün kapsamına girdiğini ileri sürmektedirler¹⁰⁴. Gerçekten de, yazarların belirttikleri gibi, bu hükmün kapsamına genel yetkili ticarî vekillerin alınmaması hâlinde, temsil yetkisi bulunan yönetim kurulu üyeleri, murahhaslar ve ticarî temsilciler ve sınırlı yetkili ticarî vekiller ticaret siciline tescil edilirken, genel yetkili ticarî vekiller ticaret siciline tescil edilmeyeceklerdir¹⁰⁵. Kanaatimizce, her ne kadar kanun koyucu abesle iştigal etmez ise de, bu hükümdeki “*sınırlı yetkili ticarî vekil*” in sahip olduğu sınırlı yetkiyi belirtmesi şeklinde algılanarak, TTK m. 371/ f.7 kapsamında atanan genel yetkili ticarî vekillerin de sicile tescil edilmesi gerekmektedir.

Türk Ticaret Kanunu m.371/f. 7’de açıkça belirtildiği üzere, anonim şirkete “*hizmet akdi*” ile bağlı olan ticarî vekiller için bu düzenleme getirilmiştir. Burada, anonim şirket ile daha önce belirttiğimiz üzere ticarî vekil arasında hizmet akdi dışında bir sözleşme (vekâlet, ya da başka bir sözleşme hâlinde) olması hâlinde bu hükmün uygulanıp uygulanamayacağı sorusu akla gelebilir. Öğretide, bizim de katıldığımız görüşe göre, “*hizmet akdi ile şirkete bağlananları*” amaca göre yorum yoluyla, sürekli şekilde hizmet görenler olarak anlamalı ve bu nedenle eser, vekâlet veya başka bir sözleşme ile bağlı olanlar da kapsama alınmalıdır¹⁰⁶.

Bu şekilde atanan ticarî vekillerin ticaret siciline tescilinin kurucu mu bildirici etkiye¹⁰⁷ mi sahip olduğuna ilişkin Kırca, bunun bildirici etkiye sahip olduğunu ileri sürmektedir¹⁰⁸. Bu nedenle de yazar, iç yönergenin tescil edilmemiş olmasında bile, sınırlı yetkili ticarî vekil veya diğer tacir yardımcılarının yaptığı hukukî işlemlerin, üçüncü kişilere karşı şirketi bağlayacağını ifade etmektedir. Kanaatimizce de, iç yönergenin tescil edilmesi bildirici etkiye sahiptir. Zira yönetim kurulunun almış

¹⁰³ Kırca, (2014), 26.

¹⁰⁴ Yanlı, V., Okutan Nilsson, G. (2014). Anonim ve Limited Şirketlerde Sınırlı Yetkili Temsilci Tayini, **BATİDER**, 30(4), 15.

¹⁰⁵ Yanlı, Okutan Nilsson, (2014), 15.

¹⁰⁶ Yanlı, Okutan Nilsson, (2014), 13. Aksi görüş için bkz: Akdağ Güney, (2014), 4; Kaplan, (2017), 55.

¹⁰⁷ Ticaret sicil kayıtlarının konusu üzerindeki etkisi hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Ayhan, Özdamar, Çağlar, 2016, 277.

¹⁰⁸ Kırca, (2014), 32.

olduğu bir karar bulunmaktadır ve bu kararın geçerli olabilmesi için ticaret siciline tescil edilmesinin gerekliliğine ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır.

Aynı zamanda, yukarıda bahsettiğimiz ve nitelikleri itibariyle ticarî vekil olan gemi müdürlerinin tayini ve azli TTK m. 1068/ f. 3 gereği ticaret siciline tescil olunur.

İKİNCİ BÖLÜM

HAK VE YÜKÜMLÜLÜKLER İLE TEMSİL YETKİLERİNİN KAPSAMI VE SORUMLULUK

2.1. Ticarî Vekilin Hakları

Ticarî vekil ile işletme sahibinin aralarındaki ilişki dolayısıyla her ikisinin de birbirine karşı haiz olduğu hak ve yükümlülükler bulunmaktadır. Daha önce açıklama yaptığımız üzere¹⁰⁹, ticarî vekil ile ticarî işletme sahibi arasında genellikle vekâlet veyahut hizmet sözleşmesi bulunmaktadır. Bu nedenle incelememizde, bu sözleşmelerin nitelikleri gereği ticarî vekilin sahip olduğu haklar dikkate alınarak tespitte bulunulacaktır.

Ticarî vekilin hakları, ücret hakkı, yaptığı masrafları ve verdiği avansları alma hakkı, ticarî işletme sahibinden avans ve karşılık sağlanmasını isteme hakkı ve ticarî işletme sahibinden uğradığı zararların tazminini isteme hakkı olarak sayılabilir.

2.1.1. Temsil Yetkisini Kullanma Hakkı

Ticarî işletme sahibinin temsilcisi niteliğinde olan ticarî vekil, onun adına ve hesabına hareket ederken sahip olduğu temsil yetkisini kullanmaktadır. Ticarî vekilin sahip olduğu temsil yetkisi, ticarî vekil türüne göre değişmektedir.

Ticarî vekilin sahip olduğu temsil yetkisini kullanma hakkı, onun ticarî işletme sahibi ile arasındaki ilişkiden bağımsız bir haktır. Şöyle ki, temsil olunan ile temsilci arasındaki temel ilişkinin mutlaka sözleşme olması gerekmeyip, herhangi bir sözleşme olmaması hâlinde dahi temsil yetkisi geçerli olabilmektedir¹¹⁰.

2.1.2. Ücret Hakkı

Ticarî vekilin ücret hakkına ilişkin bir düzenleme, TBK m. 551 vd. de bulunmamaktadır. Ticarî vekilliğin en önemli haklarından olan ücret hakkının, ticarî

¹⁰⁹ Bkz. 1.3.1. Ticarî Vekilliğin Hukukî Mahiyeti.

¹¹⁰ Eren, (2015), 440. "2.2. Ticarî Vekilin Temsil Yetkisi Kapsamı" başlığında, bu kısım ayrıntılı olarak incelenecektir.

vekil ile ticarî işletme sahibinin arasında kurulan sözleşmenin genel özellikleri kapsamında çözüme kavuşturulması olanaklıdır.

Vekâlet sözleşmesinde ücret hakkına ilişkin olarak TBK m. 502/ f.3'te yer alan düzenleme gereğince sözleşme ile kararlaştırılması veya teamülün olması hâlinde vekil ücrete hak kazanacaktır. Bu hükümden, vekâlet sözleşmesinde ücret kararlaştırmanın zorunlu bir unsur olmadığı sonucu çıkmakla beraber¹¹¹ sözleşmede şart edilmesi ve teamülün bulunması durumlarında vekilin, ücret isteme hakkına sahip olduğu sonucu çıkmaktadır.

Ticarî vekilin bir vekâlet sözleşmesi ile atanması hâlinde, yapılan sözleşmede ücret tayin edilebileceği gibi, işin yapılmasından sonra da ücretin kararlaştırılması mümkündür¹¹². Ancak bu şekilde bir ücret kararlaştırılmaması hâlinde, ticarî vekilin teamül gereği de ücret almaya hak kazanması gerekmektedir. Zira ticarî vekile yaptığı işler neticesinde ücret verilmesinin teamül olduğu düşünülmektedir¹¹³.

Ticarî vekil ile ticarî işletme sahibinin arasında bir hizmet sözleşmesi bulunması hâlinde ise, ticarî vekilin sahip olduğu ücret hakkının hizmet sözleşmesine ilişkin genel hükümler neticesinde çözüme kavuşturulması olanaklıdır. Vekâlet sözleşmelerindeki istisnalar dışında ücretin zorunlu olmayacağı düzenlemesinin aksine, hizmet sözleşmelerinde ücret, TBK m. 393'te zorunlu bir unsur olarak düzenlenmiştir. Bu nedenle de ticarî vekil ile ticarî işletme sahibinin arasında hizmet sözleşmesi bulunması hâlinde de ücret hakkı bulunmaktadır.

Ticarî vekil ile ticarî işletme sahibinin arasında herhangi bir tipik sözleşme bulunmasa dahi ticarî vekilin yaptığı iş neticesinde ücrete hak kazanması gerekir. Çünkü TBK'da da açıkça hükme alındığı üzere, vekâlet sözleşmesi hükümleri, niteliklerine uygun düştükleri ölçüde, TBK'da düzenlenmemiş olan iş görme sözleşmelerine de uygulanır (TBK m.502/ f. 2). Bu nedenle, ticarî vekil ile ticarî işletme sahibi arasında vekâlet sözleşmesi bulunması hâlindeki açıklamalarımız burada da aynen geçerlidir.

¹¹¹ Tandoğan, H. (1987). *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri* (Üçüncü Baskı), C.2, Ankara: Banka Ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, 364; Yavuz, (2014), 1165.

¹¹² Tandoğan, (1987), 365.

¹¹³ Erkol, (1998), 82.

Ticarî vekile verilmesi gereken ücret miktarına ilişkin, ticarî işletme sahibi ile ticarî vekil arasında sözleşme olmasına rağmen ücret konusunda uyuşmazlık çıkması durumunda, hâkim yapılan işin ekonomik önemini, vekilliğin gerektiğinde uzmanlık derecesini, yüklenilen sorumluluğun niteliğini, emsalleri, varsa mesleki kuruluşlarca hazırlanan asgari ücret tarifelerini, harcanan emek ve zamanı göz önünde tutarak uygun ve makul bir ücretin tahsilinde karar verir¹¹⁴.

2.1.3. Yaptığı Masrafları Alma Hakkı

Ticarî vekilin ifa ettiği işler dolayısıyla yaptığı masraflar ve verdiği avansları almasıyla ilgili olarak da ticarî vekile ilişkin hükümlerde herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu durumda yapılan masrafların durumu yukarıda bahsettiğimiz gibi, aradaki sözleşmenin niteliği doğrultusunda genel hükümlere göre çözüme kavuşturulacaktır.

Türk Borçlar Kanunu m. 510/ f.1’de, vekâlet verenin, vekâletin gereği gibi ifası için vekilin yaptığı giderleri ve verdiği avansları faiziyle birlikte ödemek ve yüklendiği borçlardan vekili kurtarmakla yükümlü olduğu belirtilmiştir. Bu nedenle, ticarî vekil ile ticarî işletme sahibi arasında vekâlet sözleşmesi bulunması veya TBK’da özel düzenleme bulunmayan bir iş görme sözleşmesi bulunması hâlinde, ticarî vekilin, masraf ve avansları alma hakkı olması gerekir. Ticarî vekil ile ticarî işletme sahibinin arasında hizmet sözleşmesi bulunması hâlinde ise, TBK m. 414’teki benzer hüküm neticesinde, işin görülmesinin gerektirdiği her türlü harcamayı ticarî vekilin alma hakkı mevcuttur.

Ticarî vekilin yaptığı “*masraf*”lar, işin yerine getirilmesi için isteyerek kendi iradesiyle kendine ait malvarlığı değerlerinden fedakarlıkta bulunması, harcamalar gerçekleştirmesini; “*avans*” ise, daha çok para ile yapılan giderleri ifade etmektedir¹¹⁵. Ticarî vekilin işletmenin alışılmış işleri için yaptığı harcamalar, işletmede çalışan işçilere verdiği avanslar bunlara örnektir.

Ticarî vekilin alışılmışın dışında işlere ilişkin yaptığı harcamalarda ise vekâletsiz iş görme hükümlerinin uygulanacağı kanaatindeyiz. Nitekim, bu durumda

¹¹⁴ Tandoğan, (1987), 367.

¹¹⁵ Yavuz, (2014), 1215.

iş sahibinin menfaatine hizmet amacıyla girilmiş bir iş görme vardır¹¹⁶. TBK m. 529 hükmü, bu durumda da iş sahibinin, iş görenin, durumun gereğine göre zorunlu ve yararlı bulunan bütün masrafları faiziyle ödemek ve gördüğü iş dolayısıyla üstlendiği edimleri ifa etmesi gerektiği düzenlenmiştir.

2.1.4. Ticarî İşletme Sahibinden Avans ve Karşılık Sağlanmasını İsteme Hakkı

Ticarî vekilin, ticarî işletme sahibinden avans ve karşılık sağlaması hakkı her ne kadar TBK m. 551 ve devamında belirtilmese de, böyle bir hakkının olduğunu söylemek mümkündür.

Vekâlet sözleşmesine ilişkin hükümlerde, vekilin müvekkilden avans verme ve karşılık sağlama hakkına ilişkin TBK m. 510' da bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak öğretide haklı olarak böyle bir hakkın varlığı kabul edilmektedir¹¹⁷. Buradaki avans, ticarî vekilin verilen işi yerine getirmesi için yapacağı harcamaları ya da ücreti veya her ikisini de karşılamak için ticarî işletme sahibinin talep üzerine ya da kendiliğinden önceden verdiği parayı; karşılık da, ticarî vekilin ticarî işletme sahibi veya üçüncü kişilerden aldığı ve ticarî işletme sahibine karşı doğacak alacaklarını karşılamak için üzerinde tasarruf edebileceği malvarlığı değerlerini ifade etmektedir¹¹⁸.

2.1.5. Ticarî İşletme Sahibinden Uğradığı Zararların Tazminini İsteme Hakkı

Ticarî vekilin bir diğer hakkı olan uğradığı zararların tazminini isteme hakkı da, genel hükümler neticesinde ortaya çıkan bir hak olup, yine TBK m. 551 ve devamında düzenlenen bir hak değildir.

Ticarî vekilin vekâlet sözleşmesi ile ticarî işletme sahibinin emir ve denetimi altında çalışması hâlinde, TBK m. 510/ f.2'de ifade edilen, "*Vekil, vekâletin ifası nedeniyle uğradığı zararın giderilmesini vekâlet verenden isteyebilir.*", hükmü gereği, ticarî vekilin ticarî işletme sahibinden görevini ifa ederken uğramış olduğu

¹¹⁶ Vekâletsiz iş görmeye ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Tandoğan, (1987), 675 vd.

¹¹⁷ Tandoğan, (1987), 592; Yavuz, (2014), 1216; İnternet: Reyhani Yüksel, S. (2013), "Vekâlet Sözleşmesinde Vekâlet Veren (Müvekkilin) Borçları". *Hukuk, Ekonomi ve Siyasal Bilimler Aylık İnternet Dergisi*, (134), 17. Web: www.e-akademi.org adresinden 01.04.2017 tarihinde alınmıştır.

¹¹⁸ Tandoğan, (1987), 593; Yavuz, (2014), 1216.

zararları tazminini isteme hakkı bulunmaktadır. Ticarî işletme sahibinin bu tazminden kurtulması için, zararın kendi kusuru olmaksızın meydana gelmiş olduğunu kanıtlaması gerekmektedir (TBK m. 112)¹¹⁹. Aynı zamanda ticarî işletme sahibinin kaza ile meydana gelen zararlardan sorumluluğu da bulunmamaktadır.

Ticarî vekil ile ticarî işletme sahibi arasında hizmet sözleşmesinin bulunması hâlinde de, TBK m. 417'de, işverenin, kanuna ve sözleşmeye aykırı davranışı nedeniyle işçinin ölümü, vücut bütünlüğünün zedelenmesi veya kişilik haklarının ihlâline bağlı zararların tazmininin sözleşmeye aykırılıktan doğan sorumluluk hükümlerine tâbi olacağı düzenlemesi geçerlilik kazanacaktır.

2.2. Ticarî Vekilin Yükümlülükleri

Ticarî vekilin birtakım hakları olduğu gibi, ifa ettiği iş gereği birtakım yükümlülükleri de bulunmaktadır. Bu yükümlülükler de, yine yukarıda haklarda bahsettiğimiz gibi, ticarî vekil ile ticarî işletme sahibi arasındaki ilişkiden doğmakla birlikte, kaynağını özellikle TMK m. 2'de düzenlenmiş olan dürüstlük kuralından almaktadır. Her ne kadar ticarî vekile ilişkin hükümlerde rekabet etmeme yükümlülüğü dışında ticarî vekilin yükümlülükleri düzenlenmese de, ticarî işletme sahibi ile arasındaki ilişkiyi düzenleyen sözleşmeye ilişkin genel hükümlerden de bu yükümlülükler çıkmaktadır.

Ticarî vekilin işi sadakat ve özenle yapma yükümlülüğü, işi bizzat yapma yükümlülüğü, işletme sahibinin talimatına uygun hareket etme yükümlülüğü, sır saklama yükümlülüğü, işletme sahibinin irade ve talimatına uygun hareket etme yükümlülüğü ve rekabet etmeme yükümlülüğü, ticarî vekilin genel yükümlülüklerdir.

2.2.1. İş Sadakat ve Özenle Yapma Yükümlülüğü

Ticarî vekil ile ticarî işletme sahibinin arasında vekâlet sözleşmesinin bulunması hâlinde, vekâlet sözleşmesinde vekilin üstlendiği iş ve hizmetleri, vekâlet verenin haklı menfaatlerini gözeterek, sadakat ve özenle yürütmekle yükümlü olduğunu düzenleyen TBK m. 506 hükmü uygulama alanı bulacaktır. Aynı zamanda

¹¹⁹ Yavuz, (2014), 1216.

bu hüküm doğal olarak ticarî vekil ile ticarî işletme sahibinin arasındaki sözleşmeye ilişkin kanunda düzenleme bulunmaması hâlinde de kıyasen uygulanabilir (TBK m. 502).

Bunun dışında ticarî işletme sahibi ile aralarında hizmet ilişkisi bulunan ticarî vekil de, TBK m. 396 gereği, yüklendiği işi özenle yapmak ve işverenin haklı menfaatinin korunmasında sadakatle davranmak zorundadır¹²⁰.

2.2.1.1. Sadakat Yükümlülüğü

Sadakat borcunun dayanağını, vekâlet sözleşmesinin zorunlu unsuru olan vekilin başkasına ait bir iş görmesi ve müvekkilin menfaat ve iradesine uygun hareket etmesi oluşturmaktadır¹²¹. Ticarî vekil bu borcunun gereği olarak, ticarî işletme sahibinin yararına olacak davranışlarda bulunmak ve ona zarar verecek davranışlardan kaçınmak zorundadır¹²². Aynı şekilde, TBK m. 396 gereği, ticarî vekil ile ticarî işletme sahibi arasında hizmet sözleşmesi bulunması hâlinde de, ticarî vekil sadakat yükümlülüğü altındadır.

Sadakat yükümlülüğü ve bu yükümlülüğten doğan sır saklama borcu, ticarî vekil ile ticarî işletme sahibinin arasındaki sözleşme bittikten sonra da devam eden bir yükümlülüktür¹²³.

Ticarî vekilin sadakat yükümlülüğü diğer birtakım yükümlülükleri de beraberinde getirmektedir. Örneğin, ticarî vekil bu yükümlülüğü gereği sır saklama borcu altındadır. Sadakat yükümlülüğü ve bu yükümlülüğten doğan sır saklama borcu, ticarî vekil ile ticarî işletme sahibinin arasındaki sözleşme bittikten sonra da

¹²⁰ “Sadakat yükümü, sözleşmenin taraflarına sözleşme ilişkisinden doğan borçların ifasında, karşı tarafın şahsına, mülkiyetine ve hukuken korunan diğer varlıklarına zarar vermeme, keza sözleşme ilişkisinin kapsamı dışında sözleşme ile güdülen amacı tehlikeye sokacak özellikle karşılıklı duyulan güveni sarsacak her türlü davranıştan kaçınma yükümlülüğünü yüklemektedir.” Yargıtay 9. HD, E. 2008/28802, K. 2009/13775, T. 25.05.2009 Web: www.kazanci.com adresinden 08/06/2017 tarihinde alınmıştır.

¹²¹ Tandoğan, (1987), 407.

¹²² Tandoğan, (1987), 407; Yavuz, (2014), 900, 1205. “Sadakat yükümü, sözleşmenin taraflarına sözleşme ilişkisinden doğan borçların ifasında, karşı tarafın şahsına, mülkiyetine ve hukuken korunan diğer varlıklarına zarar vermeme, keza sözleşme ilişkisinin kapsamı dışında sözleşme ile güdülen amacı tehlikeye sokacak özellikle karşılıklı duyulan güveni sarsacak her türlü davranıştan kaçınma yükümlülüğünü yüklemektedir.” Yargıtay 22. HD, 2017/483 E., 2017/716 K., T. 23.01. 2017, www.kazanci.com, 22.04.2017.

¹²³ Tandoğan, (1987), 409; Yavuz, (2014), 1205.

devam eden bir yükümlülüktür. Keza ticarî vekilin hesap ve bilgi verme borcu da sadakat borcunun sonucudur¹²⁴.

Vekilin sadakat borcu kapsamında, vekâlet verenin açık rızası olmadıkça, kendi kendisiyle sözleşme yapamayacağı dile getirilmektedir¹²⁵. Ancak kanaatimizce, ticarî işletme sahibinin zararına olmadığı sürece, ticarî vekilin kendisiyle işlem yapması sadakat yükümlülüğünü ihlâl eden bir davranış değildir. Kaldı ki, ticarî vekilin başkasıyla yaptığı işlemler dahi ticarî işletme sahibinin zararına ise bu durum sadakat yükümlülüğünün ihlâlini oluşturur.

2.2.1.2. İşi Özenle Yapma Yükümlülüğü

Ticarî vekilin, bir diğer yükümlülüğü işi özenle yapma yükümlülüğüdür. Bu yükümlülük de, vekâlet sözleşmesine ilişkin TBK m. 506'da ifade edilmiştir. Aynı şekilde hizmet sözleşmesine ilişkin de TBK m. 396'da düzenleme bulmuştur.

Türk Borçlar Kanunu m. 506'da, vekilin özen borcundan doğan sorumluluğunun belirlenmesinde, benzer alanda iş ve hizmetleri üstlenen basiretli bir vekilin göstermesi gereken davranışın esas alınacağı zikredilmiştir. Bu hüküm ile ticarî vekil ilişkisinin vekâlet sözleşmesiyle kurulması hâlinde, ticarî vekilin özen borcunun sınır ve kapsamının, ticarî vekil ilişkisinin hizmet sözleşmesiyle kurulması durumundakiyle aynı dikkat ve özen derecesinde olduğunu göstermektedir¹²⁶. Bu nedenle ticarî vekil işini ifa ederken özen göstermek zorundadır. Ticarî vekilin özen göstermemesi hâlinde, bu yükümlülüğünü ihlâl etmesi dolayısıyla oluşan zararlardan birtakım sorumlulukları bulunmaktadır.

Ticarî vekil, işini özenle ve sadakatle yapma yükümlülüğü gereği, alışılmış işlerin yürütülmesi için gerekli tüm sözleşmeleri, ticarî işletme sahibinin menfaatini gözetecek şekilde kurmalıdır. Ticarî vekil, imzaladığı sözleşmelerde, ticarî işletmenin mahvına neden olabilecek şekilde cezai şart ödeme yükümlülüğü altına girmemelidir¹²⁷.

¹²⁴ Yavuz, (2014), 901.

¹²⁵ Yavuz, (2014), 1205.

¹²⁶ Topuz, S. (2001), *Türk Hukukunda Vekâlet Sözleşmesinde Vekilin Özen Borcu*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale, 48.

¹²⁷ Rumpf, (2009), 190.

2.2.2. Sır Saklama Yükümlülüğü

Türk Borçlar Kanunu'nda ticarî vekilin sır saklama yükümlülüğüne ilişkin düzenleme bulunmamaktadır. Keza aralarındaki ilişkinin vekâlet sözleşmesi olması durumunda genel hükümlerde de konu hakkında bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak ticarî vekilin karşılıklı güven ilişkisi ve sadakat borcu dolayısıyla sır saklama yükümlülüğü bulunmaktadır¹²⁸. Bu nedenle ticarî vekiller, ticarî işletme sahiplerinin menfaatine olan ve açıklanması durumunda ticarî işletme sahibi bakımından maddî ve manevî zararlar meydana getirebilecek olayları üçüncü bir kişiye açıklamamalıdır¹²⁹. Aksi durumda, ticarî vekilin sorumluluğunun doğması kaçınılmazdır¹³⁰.

Hizmet sözleşmelerine ilişkin sır saklama borcu TBK m. 396'da kaleme alınmıştır. Belirtilen hüküm gereği, ticarî vekil, iş gördüğü sırada öğrendiği, özellikle üretim ve iş sırları gibi bilgileri, hizmet ilişkisinin devamı süresince kendi yararına kullanamaz veya başkalarına açıklayamaz. Bunun dışında ticarî işletme sahibinin haklı menfaatinin korunması için gerekli olduğu ölçüde ticarî vekil, hizmet ilişkisinin sona ermesinden sonra da sır saklamakla yükümlüdür. Görüldüğü üzere, ticarî vekilin aralarındaki hizmet sözleşmesinin sona ermesinde dahi, sır saklama borcu devam edebilmektedir.

2.2.3. İşi Bizzat Yapma Yükümlülüğü

Ticarî vekil ile ticarî işletme sahibinin arasında vekâlet sözleşmesi bulunduğu hâllerde, TBK m. 506 gereği, ticarî vekil işini bizzat kendisi ifa etmekle yükümlüdür. Bu, aralarındaki güven ilişkisinin gereğidir¹³¹. Yine aynı maddede üç hâlde iş görmeyi başkasına yaptırma imkânı düzenlenmiştir: Öncelikle, vekâlet verenin tarafından vekâlet konusu iş görmeyi başkasına yaptırmasına açıkça veya zımnen rıza göstermesi hâlinde, işi başkası yapabilir. Bunun dışında durumun zorunlu olduğu hâllerde o işi başkasının yapması mümkündür. Son olarak da, şayet bu

¹²⁸ Yavuz, (2014), 1206; Tandoğan, (1987), 450.

¹²⁹ Yavuz, (2014), 1206.

¹³⁰ Tandoğan, (1987), 455; Yavuz, (2014), 1206.

¹³¹ Tandoğan, (1987), 456; Yavuz, (2014), 1196.

yönde bir teamül bulunuyorsa yine o işin başkası tarafından yapılmasında sakınca yoktur.

Ticarî vekil açısından, maddedeki işi başkasına yaptırmaya ilişkin düzenlemeyi değerlendirdiğimizde, bunların mümkün olabileceğini düşünmekteyiz. Şöyle ki, örneğin, genel yetkili bir ticarî vekilin genel yetkili ticarî vekil ataması uygun değil iken, sınırlı yetkili bir ticarî vekil atayarak belirli bir işe ilişkin görevlendirme yapmasında kanaatimizce bir engel bulunmamaktadır.

Ticarî vekil ile ticarî işletme sahibi arasında hizmet sözleşmesi bulunması hâlinde de, TBK m. 395'te düzenlenen, işçinin bizzat çalışma borcuna ilişkin hüküm gereği, ticarî vekilin işi bizzat kendisi yapması gerekmektedir. Ancak bu hüküm emredici bir hüküm değildir¹³². Nitekim atanan ticarî vekilin tüzel kişi olması durumunda, bu işi atanan tüzel kişinin değil de, o tüzel kişi tarafından görevlendirilen kişinin yerine getirilmesi kaçınılmazdır.

2.2.4. İşletme Sahibinin İrade ve Talimatına Uygun Hareket Etme Yükümlülüğü

Ticarî vekil, ticarî işletme sahibinin iradesine uygun bir şekilde ona verilen görevi yerine getirmelidir. TBK m. 505'te, vekilin, vekâlet verenin açık talimatına uymakla yükümlü olduğu belirtilmiştir. Bu irade açık talimat veya muhtemel irade şeklinde gerçekleşmektedir¹³³. Muhtemel irade, zamanında açık talimat olanağının bulunmadığı ancak özellikle şartların değiştiği durumlarda söz konusu olur¹³⁴. Buradaki şartların değişme süresinden anlaşılması gereken kısa bir süredir. Aksi hâlde, kanaatimizce, ticarî vekilin yukarıda bahsettiğimiz gibi sadakat yükümlülüğünün bir sonucu olarak ticarî işletme sahibine bilgi vermesi gerekmekte olup, ticarî işletme sahibinin açık talimatı olmadan gerçekleştirdiği işlemlere ilişkin sorumluluğu doğacaktır.

Ticarî vekil ile ticarî işletme sahibinin arasında hizmet sözleşmesi bulunması durumunda da, ticarî vekilin ticarî işletme sahibinin talimatlarına uyma borcu bulunmaktadır. Bu husus da, TBK'nın 399'uncu maddesinde düzenlenmiştir.

¹³² Yavuz, (2014), 895.

¹³³ Tandoğan, (1987), 436; Yavuz, (2014), 1200.

¹³⁴ Tandoğan, (1987), 436.

2.2.5. Ticarî İşletme Sahibine İşin İfası İçin veya İfa Dolayısıyla Aldıklarını İade Yükümlülüğü

Türk Borçlar Kanunu m. 508’de düzenlenen, vekâleti ifa edebilmek için yahut vekâletin ifası dolayısıyla vekilin aldıklarını verme borcu, ticarî vekil ile ticarî işletme sahibinin arasında vekâlet sözleşmesi olduğu durumlarda da uygulama bulacaktır. Bu hüküm dikkate alındığında, ticarî vekilin, ticarî işletme sahibinin emir ve talimatlarını yerine getirirken kullandıklarını iade etmekle yükümlü olduğu sonucu doğmaktadır. Hükümün kapsamına, sadece üçüncü kişilerden alınan şeylerin ticarî işletme sahibine verilmesi girmemekte olup, ticarî vekilin, ticarî işletme sahibinden aldığı ancak gerek hiç kullanmadığı gerekse elinde kalan para, belge gibi şeyler de girmektedir¹³⁵.

Ticarî vekil, doğrudan temsilci olması nedeniyle, üçüncü kişilerle yaptığı işlemler dolayısıyla doğan hakların sahibi ticarî işletme sahibi olduğundan bunların devri söz konusu değildir¹³⁶. Ancak ticarî işletme sahibinden aldığı veya üçüncü kişilerle yaptığı işlemler dolayısıyla elde ettiği paraların maliki her ne kadar ticarî vekil olsa da, bunları da ticarî işletme sahibine devretmelidir¹³⁷.

Türk Borçlar Kanunu m. 397’de de, hizmet sözleşmelerine ilişkin olarak teslim borcu düzenlenmiştir. Hüküm, ticarî vekil ile ticarî işletme sahibi arasında hizmet sözleşmesinin bulunması hâlinde uygulanabilir. Düzenleme gereği, ticarî vekil üçüncü kişiden ticarî işletme sahibi için aldığı şeyleri ve özellikle paraları derhâl ona teslim etmek ve bunlar hakkında hesap vermekle yükümlüdür.

2.2.6. Rekabet Etmeme Yükümlülüğü

Rekabet yasağı, birtakım nedenlerin varlığı dolayısıyla belirli kişilerin iş yapma ve/veya rekabet etme özgürlüğünün sınırlandırılmasıdır¹³⁸. Ticarî vekile ilişkin

¹³⁵ Tandoğan, (1987), 489. “BK md. 392 maddeleri hükmüne göre de vekil, müvekkilin talebi üzerine yaptığı işin hesabını vermeye ve bu ciheten dolayı her ne nam ile olursa olsun, almış olduğu şeyi müvekkiline tediye mecburdur.” Yargıtay HGK, T. 25.01.2006, E.2005/13-773, K.2006/14. Web: www.kazanci.com adresinden 30.04.2017 tarihinde alınmıştır.

¹³⁶ Tandoğan, (1987), 500.

¹³⁷ Tandoğan, (1987), 500.

¹³⁸ Aydoğan, F. (2005), *Ticaret Şirketlerinde Rekabet Yasağı*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 4.

rekabet etmeme yükümlülüğü, ticarî vekilin diğer yükümlülüklerinden farklı olarak, ticarî vekile ilişkin özel olarak TBK m. 553'te düzenlenmiştir. Bu kanunî rekabet yasağı¹³⁹ ile ticarî vekillerin, ticarî işletme sahibinin izni olmaksızın, doğrudan doğruya veya dolaylı olarak kendilerinin ya da üçüncü bir kişinin hesabına işletmenin yaptığı türden iş yapamayacakları gibi, kendi hesaplarına bu tür işlemleri üçüncü kişilere de yaptıramayacakları belirtilmiştir.

Ticarî vekilin, bu düzenleme bulunmasa dahi ticarî işletme sahibi ile aralarındaki ilişki dolayısıyla bazı hâllerde rekabet etmeme yükümlülüğüne tâbi olabileceği söylenebilir. Ancak buna rağmen ayrı bir hüküm ile rekabet yasağının düzenlenmesinin sebebi, kanun koyucunun ticarî vekilin ve diğer tacir yardımcılarının idare ve temsil yetkilerini dikkate alarak ticarî işletme sahibini koruma isteği olması muhtemeldir¹⁴⁰.

Öğretide, ticarî vekilin tâbi olduğu rekabet yasağına ilişkin bir ayrıma gidildiği görülmektedir. Buna göre, genel yetkili ticarî vekiller, ticarî işletme sahibi ile aralarındaki ilişkinin türü fark etmeksizin rekabet yasağına tâbi iken; sınırlı yetkili ticarî vekiller bakımından ise, sadece ticarî işletme sahibi ile arasında hizmet sözleşmesi bulunanlar rekabet yasağına tâbidirler¹⁴¹. Sınırlı yetkili ticarî vekiller bakımından böyle bir ayrıma gidilmesi, hükümdeki “...hizmetinde bulunan” ifadesinden kaynaklanmaktadır¹⁴². Kanaatimizce, bu maddenin kapsamına her iki türlü ticarî vekil de girmelidir. Zira “hizmette bulunma”, iş görme sözleşmeleri olarak, hizmet sözleşmesini kapsayan bir üst kavram olarak da kullanılmaktadır. Aynı zamanda, rekabet etmeme yükümlülüğü sadakat yükümlülüğünün pratikteki bir görünümüdür. Sınırlı yetkili ticarî vekilin, ticarî işletme sahibi ile aralarında vekâlet sözleşmesi bulunması hâlinde de, sadakat yükümlülüğünün gereği olarak bu vekilin de rekabet etmeme yükümlülüğünü ihlâl etmemesi gerekmektedir. Bu nedenle, örneğin, ticarî işletme sahibiyle arasında vekâlet sözleşmesi bulunan sınırlı yetkili

¹³⁹ “Kanunun bir sözleşme ilişkisi sırasında oluşmuş güven ortamını korumak, sadakat yükümlülüğünü somutlaştırmak ve bu ilişkinin sağlıklı bir şekilde yürümesi için ticarî düzeni sağlamaya yönelik olarak getirmiş olduğu rekabet yasağı düzenlemesine, kanunî rekabet yasağı denir.” Can, O. (2007), “Rekabet Yasağı ve Rekabet Sınırlandırmaları Hukuku İlişkisi”. *Rekabet Dergisi*, (32), 15.

¹⁴⁰ Aydın, S., Kaplan, H. A. (2014). “Bağlı Tacir Yardımcılarının Rekabet Yasağı”. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 18(3-4), 176.

¹⁴¹ Feyzioğlu, (1978), 439; Başoğlu, Ş. (1980), Bağlı Tacir Yardımcılarının Kanundan Doğan Rekabet Yasağı, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1(1), 226; Aydın, Kaplan, (2014), 176.

¹⁴² Aydın, Kaplan, (2014), 176.

ticarî vekilin de madde gereği kanunî olarak rekabet etmeme yükümlülüğü bulunmaktadır.

2.2.6.1. Rekabet Etmeme Yükümlülüğünün Kapsamı ve Süresi

Rekabet etmeme yükümlülüğünün kapsamını, maddedeki “...işletmenin yaptığı türden bir işi¹⁴³...” ifadesinden anlaşılabacağı üzere, ticarî işletmenin faaliyetini sürdürdüğü iş alanı belirlemektedir. Ancak burada, ticarî işletmenin fiilen uğraştığı işin anlaşılması gerekmektedir¹⁴⁴. Dolayısıyla, ticarî vekilin rekabet yasağının kapsamını ticarî işletmenin fiilen uğraştığı iş oluşturmaktadır. Bununla beraber, bu rekabet yasağı yer bakımından aynı müşteri çevresiyle sınırlı olarak düşünülmelidir¹⁴⁵. Bu nedenle de, İstanbul’da bir ticarî işletmede ticarî vekil olarak çalışan bir kişinin, Gaziantep’te aynı faaliyetleri yürüten bir ticarî işletmeye ticarî vekil olarak atanmasında bir sakınca bulunmamaktadır.

Ticarî vekilin sadece kişisel ihtiyaçlarını gidermek amacıyla yaptığı ve herhangi bir ticarî kazanç amacı gütmmediği işler rekabet yasağının kapsamına

¹⁴³ Buradaki “iş” kavramından ne anlaşılması gerektiğine ilişkin öğretide farklı görüşler bulunmaktadır. Başoğlu’na göre, kaynak İsviçre Borçlar Kanunu’ndaki “iş” ibaresinden farklı olarak, maddede “işlem” denildiği için buradaki ifadeyi işlemlerle sınırlı olarak anlamak daha uygundur. Çünkü, “iş” kavramı işlem, eylem ve olayları da kapsayan daha geniş bir kavramdır. Bkz. Başoğlu, (1980), 229. Demirkapı ise, iş kavramının hukuki işlem kavramını da kapsayan bir üst kavram olması nedeniyle ve rekabet yasağına ilişkin fiillerin sadece hukuki işlem şeklinde ortaya çıkacağı kabul edilemeyeceğinden hareketle burada maddede yazıldığı gibi “iş” olarak anlaşılması gerektiğini ifade etmektedir. Aksi takdirde bir işletme açarak sadece tanıtım faaliyetinde bulunmak, üçüncü kişilerle hukuki işlem gerçekleştirilmediği gerekçesiyle rekabet yasağı kapsamında sayılmayacaktır. Bkz. Demirkapı, E. (2010). “6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu’nun Ticarî Temsilciye İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi”. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 12(Özel Sayı), 795-872, 851. Aydın ve Kaplan’ın da ifade ettiği üzere, maddede “...işletmenin yaptığı türden bir iş...” ve “... bu tür işlemleri...” denilerek, maddede her iki kelimenin de kullanılması hükmün teknik olarak özenli kaleme alınmadığını göstermektedir. Hükmün amacından hareketle, ticarî vekilin menfaat sağlamak suretiyle ticarî amaçla yaptığı her türlü iş ve işlem bu yükümlülüğün kapsamına girmektedir. Bkz. Aydın, Kaplan, (2014), 182.

¹⁴⁴ Kırca, (1996), 173; Arslanlı, (1960), 178; Başoğlu, (1980), 229; Aydın, Kaplan, (2014), 183. Rekabet yasağının işverene ait işlerden hangisi ya da hangileri ile sınırlandırıldığı net biçimde belirlenmelidir. Özellikle şirketlerin ticaret siciline kayıt sırasında faaliyet alanlarının geniş tutulduğu ülkemizde, işçinin bütün alanlarda çalışmasının sınırlandırılması mümkün olmaz. İşçinin işverene ait işyerinde yapmakta olduğu işle doğrudan ilgili ve işverenin asıl faaliyet alanına giren işler bakımından böyle bir sınırlama getirilmelidir.” Yargıtay 7. HD., E. 2013/2542, K. 2013/5823, T. 08.04.2013, Kazancı İBB. Erişim Tarihi: 10.05.2017.

¹⁴⁵ Kırca, (1996), 174; Başoğlu, (1980), 227.

girmemektedir¹⁴⁶. Aynı zamanda ticarî vekilin, bir kere dahi bu işi yapması rekabet yükümlülüğünün ihlâli için yeterli olup, sürekli şekilde yapması gerekli değildir¹⁴⁷.

Ticarî vekilin bu madde kapsamında yasaklanmış işleri şöyle kaleme alınmıştır: “....doğrudan doğruya veya dolaylı olarak, kendilerinin ya da bir üçüncü kişinin hesabına işletmenin yaptığı türden bir iş yapamayacakları gibi, kendi hesaplarına bu tür işlemleri üçüncü kişilere de yaptıramazlar”. Bu hükümden hareketle, ticarî vekilin ticarî işletmenin yaptığı türden bir işi yapmasının rekabet yasağı kapsamına girebileceği hâlleri şöyle sıralayabiliriz: Ticarî vekil, öncelikle kendi ad ve hesabına ticarî işletmenin faaliyet alanına giren herhangi bir işi yapamaz. Bunun yanında, kendi adına ve fakat başkası hesabına da (komisyoncu gibi) aynı şekilde ticarî işletmenin faaliyet alanına giren işlem yapamaz. Diğer bir hâl de, ticarî işletmenin faaliyet alanına giren işlemi, ticarî vekilin doğrudan üçüncü bir kişi adına ve hesabına yapamamasıdır. Son olarak ise, ticarî işletmenin faaliyet alanına giren işlemi ticarî vekilin üçüncü kişi adına ancak kendi hesabına yaptırmamasıdır.

Burada üzerinde durulması gereken bir husus da, ticarî vekilin tüzel kişi olması hâlinde rekabet yasağı kapsamında nasıl değerlendirileceğidir. Rekabet etmeme yükümlülüğüne ilişkin olarak gerçek veya tüzel kişi arasında ayırım yapılmasına gerek yoktur. Bu nedenle, tüzel kişi ticarî vekilin rekabet yasağının bulunduğu tereddüt etmemek gerekir. Bununla birlikte, tüzel kişinin yönetiminde bulunan kişilerin rekabet yasağına tâbi olup olmadığı hususu değerlendirilmelidir. Kanaatimizce, burada yönetim kuruluna seçilen tüzel kişilerin rekabet yasağının uygulanmasına ilişkin düşünce tarzı benimsenebilir. Şöyle ki, tüzel kişinin yönetim kurulu üyesi olması hâlinde, yönetim kurulu üyelerinin rekabet yasağına ilişkin hükmün (TTK m. 396) yalnız tüzel kişi yönetim kurulu üyesi için değil de, onun adına hareket eden gerçek kişi için de uygulanması gerektiği dile getirilmiştir¹⁴⁸. Aynı şekilde, tüzel kişinin ticarî vekil seçilmesinde de, ticarî vekilin rekabet yasağı hem tüzel kişiye hem de tüzel kişi adına hareket eden kişiye uygulanmalıdır. Ancak şu

¹⁴⁶ Kırca, (1996), 174.

¹⁴⁷ Kırca, (1996), 175.

¹⁴⁸ Kırca, İ. (2012). “Anonim Şirketlerde Tüzel Kişilerin Yönetim Kurulu Üyeliği”. **BATİDER**, 28(2), 57; Eminoğlu, C., Çakır, F.B. (2014), Anonim Ortaklıklarda Tüzel Kişilerin Yönetim Kurulu Üyesi Seçilmesi ve Kamu Tüzel Kişilerinin Yönetim Kuruluna Temsilci Ataması, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 18(3-4), 277.

hususlu da hatırlatmak gerekir ki, ticarî vekile ilişkin uygulanan rekabet yasağı, yönetim kurulu üyelerine uygulanan rekabet yasağına nazaran daha dar kapsamlıdır. Yönetim kurulu üyelerinin, ortak olması da rekabet yasağı kapsamına girerken, ticarî vekiller için böyle bir hüküm öngörülmemiştir. Bu nedenle, ticarî vekilin, ticaret şirketlerine ortak olması mümkündür¹⁴⁹. Ancak kanaatimizce, ticarî vekillerin de ortak olmalarını engelleyen bir düzenleme rekabet etmeme yükümlülüğünün amacına daha uygun bir çözüm olur.

Ticarî vekilin ticarî işletmenin iş sahalarına giren bir işi yapması hâlinde rekabet etme yükümlülüğünü ihlâl ettiğini söyleyebilmek için, ticarî işletme sahibinin iznini almadan yapmış olması gerekir. Zira, maddede “...işletme sahibinin iznini almaksızın...” denilmek suretiyle, bu husus belirtilmiştir. Bu iznin açık veya örtülü olması mümkündür¹⁵⁰. Ticarî işletme sahibinin bir defasında, ticarî vekilin rekabet yasağını ihlâl ederek yaptığı bir işe susması ona tüm işler için izin verdiği anlamına gelmemelidir¹⁵¹. Ayrıca, ticarî işletme sahibi izni, rekabet yükümlülüğünü ihlâl eden bir işin gerçekleşmesinden önce verilebileceği gibi, işin gerçekleşmesinden sonra da verebilir¹⁵².

Ticarî vekilin rekabet etmeme yükümlülüğü yukarıda belirttiğimiz üzere, ticarî işletme sahibinin izni olması hâlinde kalkmaktadır. Bu nedenle, TTK m. 553'te bulunan düzenlemenin emredici olmadığını ve dolayısıyla kanunî rekabet yasağının kısmen veya tamamen kaldırılabilmesinin mümkün olduğunu söylemek mümkündür¹⁵³. Ancak, bu kanunî rekabet yasağının genişletilmesi her durumda olanaklı değildir. Şöyle ki, ticarî işletmenin fiili faaliyet alanına girmeyen bir işin, rekabet yasağı kapsamına girebilmesi için ticarî işletmenin bundan zarar görme olasılığının bulunması gerekmekte olup, aksi takdirde bu kapsamı genişleten sözleşmeler geçersiz kabul edilmelidir¹⁵⁴.

Ticarî vekilin, rekabet etmeme yükümlülüğünün ne kadar süre devam edeceğine ilişkin TTK m. 553'te bir ifade bulunmamaktadır. Bu yükümlülük, ticarî vekilin bu

¹⁴⁹ Öçal, A. (1983). “Ticarî Mümessilin Rekabet Yapmama Borcu”. *Eskişehir Anadolu Üniversitesi İİBF Dergisi*, 1(2), 218.

¹⁵⁰ Feyzioğlu, (1978), 440; Kırca, (1996), 176.

¹⁵¹ Kırca, (1996), 177.

¹⁵² Aydın, Kaplan, (2014), 183.

¹⁵³ Aydın, Kaplan, (2014), 185.

¹⁵⁴ Aydın, Kaplan, (2014), 185.

sıfatı devam ettiği müddetçe bulunmaktadır¹⁵⁵. Şayet, ticarî vekilin sıfatı sona erdikten sonra da rekabet yasağının devam etmesi arzu ediliyorsa, taraflar arasında rekabet yasağı sözleşmesi yapılması gerekmektedir¹⁵⁶.

Türk Borçlar Kanunu m. 444 ve devamında düzenlenen rekabet yasağı sözleşmesi, ticarî vekil ile ticarî işletme sahibi arasında hizmet sözleşmesi bulunması hâlinde uygulanabilir. Bu durumda, TBK m. 444/ f.1 gereği, ticarî vekil ile ticarî işletme sahibi arasındaki ilişkinin son bulması hâlinde, ticarî işletme sahibine karşı, onunla rekabet etmekten, özellikle kendi hesabına rakip bir işletme açmaktan, başka bir rakip işletmede çalışmaktan ve bunların dışında, rakip işletmeyle başka türden bir menfaat ilişkisine girişmekten yazılı olarak kaçınmayı üstlenebilir.

Ticarî vekil ile ticarî işletme sahibi arasındaki ilişkinin vekâlet sözleşmesi, ortaklık sözleşmesi gibi farklı sözleşmeler olması hâlinde de rekabet yasağı sözleşmesi yapılması mümkün olmakla birlikte, bu hâlde TBK m. 444 vd. de düzenlenen sınırlamalar uygulama alanı bulmaz.

2.2.6.2. Rekabet Etmeme Yükümlülüğüne Aykırılığın Hüküm ve Sonuçları

Ticarî vekilin rekabet etmeme yükümlülüğüne aykırı davranması hâlinde, ticarî işletme sahibi TBK m. 553/ f. 2 gereği, aralarındaki hukukî ilişkiden doğan hakları saklı kalmak kaydıyla, uğradığı zararın giderilmesini isteyebileceği gibi, bunun yerine, ticarî vekilin kendi hesabına yaptığı veya üçüncü kişilere yaptırdığı işlerin kendi hesabına yapılmış sayılmasını ve bu işler dolayısıyla aldıkları ücretin verilmesini veya aynı işlerden doğan alacağın devredilmesini isteyebilir.

Rekabet etmeme yükümlülüğüne aykırılık hâlinde, ilk seçimlik hak olarak, ticarî işletme sahibi ticarî vekilden uğradığı zararın tazminini talep edebilir. Bunun için ticarî vekilin fiilinin rekabet yasağı kapsamında bir fiil olması, bu fiil ve zarar arasında nedensellik bağı bulunması gerekir. Ticarî vekilin kusurlu olduğunun ispatı

¹⁵⁵ Can, (2007), 17.

¹⁵⁶ Can, (2007), 17; Aydın, Kaplan, (2014), 186.

gerekmez¹⁵⁷. Bilakis tazminat ödememek için kusurlu olmadığını, bu fiilin rekabet yasağı kapsamına girmediyini ispat etmesi gerekir.

Ticarî işletme sahibinin, rekabet etmeme yükümlülüğüne aykırı davranması nedeniyle ticarî vekilden isteyebileceği tazminat, ticarî işletme sahibinin malvarlığında meydana gelen fiili zarar veya yoksun kalınan kâr nedeniyle olabilir¹⁵⁸.

Ticarî işletme sahibinin, bir diğer seçimlik hakkı ise, ticarî vekil tarafından yapılan işlerin kendi hesabına yapılmış sayılmasını ya da ticarî vekilin elde ettiği menfaatlerin kendisine devredilmesini isteme hakkıdır.

Ticarî işletme sahibinin, ticarî vekil tarafından yapılan işlerin kendi hesabına yapılmış sayılmasını istemesi için, bu işlerin ticarî vekilin hesabına yapılması gerekir. Aksi takdirde, bunu istemesi mümkün değildir¹⁵⁹. Ancak ticarî vekilin, işlemi kendi hesabına yapmayıp başkası hesabına yaptığı durumlarda (komisyoncu gibi) ticarî vekilin elde ettiği menfaatlerin kendisine devrini isteyebilir. Bu menfaatlerin, ticarî vekilin elde ettiği kar payı, ücret, prim, komisyon, alacak hakkı, kazanç olması muhtemeldir¹⁶⁰.

Türk Borçlar Kanunu m. 553/ f. 2’de görüldüğü üzere, ticarî işletme sahibi açısından, ticarî vekilin rekabet etmeme yükümlülüğüne aykırı davranması hâlinde, ticarî vekile karşı seçimlik olarak tanınmış hakları mevcuttur¹⁶¹.

Şunu da belirtmek gerekir ki, ticarî vekilin rekabet etmeme yükümlülüğünü ihlâl etmesi durumunda, katlanacağı sonuçlar sadece bununla sınırlı değildir. Şöyle ki, ticarî vekilin ticarî işletme sahibi ile arasında bulunan ilişkinin hukukî niteliğiyle de bağlantılı olarak, o ilişkinin düzenlendiği genel hükümlerde de buna ilişkin yaptırımlar bulunabilir. Örneğin, ticarî işletme sahibi ile arasında hizmet sözleşmesi bulunan bir ticarî vekilin rekabet etmeme yükümlülüğüne aykırı davranması, ticarî

¹⁵⁷ Kırca, (1996), 179.

¹⁵⁸ Aydın, Kaplan , (2014), 189.

¹⁵⁹ Becker, (1982), 597.

¹⁶⁰ Aydın, Kaplan, (2014), 190.

¹⁶¹ 818 sayılı BK’da ise bu hüküm seçimlik haklar olarak düzenlenmemiş ve bu nedenle ticarî işletme sahibinin bu haklara birlikte sahip olacağı anlamı çıkıyordu. Bkz. Becker, (1982), 597. Bu durum da eleştirilerek maddedeki “ve” bağlacı yerine “veya” bağlacının kullanılması gerektiği ifade ediliyordu. Kırca, (1996),180.

işletme sahibi açısından aralarındaki sözleşmenin son bulması için haklı bir fesih nedeni oluşturur (TBK m. 435)¹⁶².

2.2.6.3. Zamanaşımı

Ticarî vekilin rekabet etmeme yükümlülüğünü ihlâl etmesi hâlinde, ticarî işletme sahibinin taleplerinin hangi süre içerisinde ileri sürülebileceğine ilişkin özel bir düzenleme bulunmamaktadır. Öğretide zamanaşımı süresiyle ilgili olarak farklı fikirler ileri sürülmektedir. Bir görüşe göre, rekabet etmeme yükümlülüğü *caiz olmayan vekâletsiz iş görmenin*¹⁶³ bir çeşidi olması nedeniyle¹⁶⁴, haksız fiile ilişkin TBK m. 72 gereği, iki ve on yıllık zamanaşımı süresi uygulanır. Diğer bir görüşe göre ise, burada alacaklara ilişkin genel zamanaşımı süresinin uygulanması gerekmektedir. Bu nedenle de rekabet yasağına ilişkin alacaklar TBK m. 146 gereği on yıllık zamanaşımına tâbidir¹⁶⁵. Son görüşe göre ise, TBK m. 147'deki, ortaklıkta, ortaklık sözleşmesinden doğan ve ortakların birbirleri veya kendileri ile ortaklık arasındaki; bir ortaklığın müdürleri, temsilcileri, denetçileri ile ortaklık veya ortaklar arasındaki alacaklarına ilişkin beş yıllık zamanaşımı süresinin burada uygulanması gerektiğidir¹⁶⁶. Bu görüşe göre, Kanun'da her ne kadar "*ortaklar*" denilerek tüzel kişilere işaret edilse de, bu hüküm gerçek kişiler için de uygulanabilecek ve böylece de ticarî vekilin rekabet etmeme yükümlülüğünün ihlâli neticesinde doğan alacaklar beş yılda istenebilecektir.

Kanaatimizce, ticarî vekilin rekabet etmeme yükümlülüğüne ilişkin ticarî işletme sahibinin talepleri, TBK m. 146 gereği on yıllık zamanaşımına tâbidir. Nitekim hükümde açıkça aksine bir düzenleme bulunmadıkça, her alacağın on yıllık zamanaşımına tâbi olacağı kaleme alınmıştır. Ancak, olması gereken hukuk açısından, Alman Ticaret Kanununun 61. paragrafında bu taleplere ilişkin belirtilen

¹⁶² Feyzioğlu, (1978), 441; Kırca, (1996), 180.

¹⁶³ *Caiz olmayan vekâletsiz iş görme*, öğretide *gerçek olmayan vekâletsiz iş görme* olarak da adlandırılmaktadır. Bu vekâletsiz iş görme türünde, iş gören, iş sahibine ait bir işi bilerek veya bilmeyerek kendi çıkarına göre yapmaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Uzun Şenol, P. (2014). "Vekâletsiz İş Görmede İş Görenin Hukuki Durumu." *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, (3): 295-296.

¹⁶⁴ Tandoğan, (1987), 676 vd.

¹⁶⁵ Gautschi, G. (1962), *Berner Kommentar*, (Herausgeber: H. Becker), Das Obligationen, 6. Teilband, Besondere Auftrags- und Geschäftsführungsverhältnisse sowie Hinterlegung, Art. 425-491 OR, Bern: Verlag Stämpfli & Cie.

¹⁶⁶ Başoğlu, (1980), 236 vd.

3 ay ve 5 yıllık zamanaşımı gibi bir sürenin bizim hukukumuzda da belirtilmesi daha uygundur.

2.3. Ticarî Vekilin Temsil Yetkisinin Kapsamı ve Sorumluluğu

2.3.1. Ticarî Vekilin Temsil Yetkisi

Ticarî vekilin temsil yetkisi, genel itibariyle belli tipik içerikte ve sözleşme ile verilen bir temsil yetkisidir¹⁶⁷. Ancak ticarî vekilin temsil yetkisinin atipik bir sözleşmeyle verilmesi mümkün olabileceği gibi, hiç yetki verilmeyen bir kişinin de hukukî görünüşe güven ilkesinin varlığı nedeniyle bazı durumlarda ticarî vekil olması mümkündür.

Ticarî vekile verilen temsil yetkisinin soyut olup olmamasına ilişkin öğretide tartışmalar bulunmaktadır. Bir kısım yazarlara göre, temsil yetkisine soyut denilmesi için ticarî mümessillikteki gibi geniş yetki verilmesi gerekir. Ancak ticarî vekilin temsil yetkisi, ticarî mümessilin temsil yetkisinden daha dar kapsamlıdır. Bu nedenle de bu yazarlar, ticarî vekilin temsil yetkisinin soyut olmadığını ileri sürmektedirler¹⁶⁸. Ticarî vekilin temsil yetkisinin soyut olduğunu ileri süren yazarlara göre ise, buradaki soyutluktan ticarî vekilin temsil yetkisi ile temelde oluşan ticarî vekillik ilişkisinden bağımsız olmasının; bu nedenle de temel ilişkideki geçersizliğin temsil ilişkisinin geçerliliğini etkilemediği kastedildiği ileri sürmektedir¹⁶⁹. Kanaatimizce, ticarî vekilin temsil yetkisi, somut nitelikte olup TBK m. 551/ f.2'de, "*işletmenin alışılmış bütün işlerini kapsar*" şeklinde belirtilmiştir. Ticarî vekilin temsil yetkisi, verilen hizmetin niteliğinden doğmakta olup, temsil yetkisinin sınırı ve kapsamı da dış ilişkideki görünüşe göre belirlenmektedir¹⁷⁰.

Ticarî vekilin temsil yetkisinin, sadece ticarî işletmenin işyeri içinde olup olmadığı hususunda da çeşitli görüşler bulunmaktadır. *İmregün ve Becker*, ticarî vekilin işyeri dışında temsil yetkisi bulunmadığını dile getirmektedirler¹⁷¹. *Toksal, Feyzioğlu, Kaya* ise açık irade beyanıyla ticarî vekillere, işletme dışında da temsil

¹⁶⁷ Becker, (1982), 589.

¹⁶⁸ Feyzioğlu, (1978), 428.

¹⁶⁹ Esener, (1961), 68.

¹⁷⁰ Ayhan, Özdamar, Çağlar, (2016), 486.

¹⁷¹ İmregün, (2005), 123; Becker, (1982), 590.

yetkisi verilebileceğini ifade etmektedirler¹⁷². Kanaatimizce, işletme dışında ticarî vekillere temsil yetkisi verilmesinde bir engel yoktur. Nitekim, hızla gelişen ticarî hayatta, ticarî işler sadece ticarî işletmelerde ifa edilmemektedir. Ticarî işletme sahibinin, ticarî vekile işletme dışında da iş yapabilmesi için temsil yetkisi verebilmesi, ticarî vekillik kurumunun amacına daha uygundur.

Aşağıda öncelikle genel yetkili ticarî vekilin temsil yetkisinin kapsamı ve bu kapsama getirilen kanunî sınırlamalar incelenecek, sonrasında ticarî işletme sahibinin iradesiyle ortaya çıkan sınırlı yetkili ticarî vekillerin temsil yetkilerinin kapsamı değerlendirilecektir.

2.3.1.1. Genel Yetkili Ticarî Vekilin Temsil Yetkisi

2.3.1.1.1. Temsil Yetkisinin Kapsamı

Genel yetkili ticarî vekiller, ticarî işletme sahibinin iradesine bağlı olarak süreli veya süresiz olarak atanabilirler¹⁷³. Bu tür ticarî vekilin yetkileri, ticarî temsilcilik yetkilerine sahip olamayacağından, işletmenin sadece alışılmış işleriyle sınırlıdır¹⁷⁴. Bunun dışında, genel yetkili ticarî vekile özel yetki verilerek, genel yetkili ticarî vekilin normal şartlarda yapamayacağı birtakım işler için de yetkili kılınması mümkündür.

Alışılmış İşlerde

TBK m. 551’de, genel yetkili ticarî vekile verilen yetkinin, alışılmış bütün işlemleri kapsadığı ifade edilmiştir¹⁷⁵. Alışılmış iş, öğretilde kullanılan “*olağan iş/olağanüstü iş*” ayrımında olağan işe tekabül etmektedir. Kanunda, alışılmış işlerin neler olduğuna ilişkin bir açıklama bulunmamakla birlikte, öğretilde bu terime ilişkin tanımlamalar mevcuttur. *İmregün*’e göre, alışılmış iş, “*nitelik ve nicelik açısından işletmenin her gün yapageldiği işlemler*” olarak tanımlanırken¹⁷⁶; *Poroy, Tekinalp*

¹⁷² Toksal, B. M. (1955). “Borçlar ve Ticaret Kanununun Tanzim İlişkisi Bakımından Tüccar Yardımcıları”. *İÜHF*, 20(1-4), 205; Feyzioğlu, (1978), 431; Ülgen, Helvacı, Kendigelen, Kaya, Nomer Ertan, (2015), 696.

¹⁷³ Ülgen, Helvacı, Kendigelen, Kaya, Nomer Ertan, (2015), 696.

¹⁷⁴ Arkan, (2016), 187; Ülgen, Helvacı, Kendigelen, Kaya, Nomer Ertan, (2015), 696.

¹⁷⁵ *Ayoğlu*, bu terimin isabetli olmadığını dile getirmektedir. Yazara göre, öğretilde kullanılan “*olağan iş/ olağanüstü iş*” gibi daha fazla tercih edilen ve yerleşik bir biçimde kullanılan bir terim varken, bu terimin kullanılması hukuk dünyası için alışılmış bir anlatım biçimi değildir. *Ayoğlu*, (2012), 47.

¹⁷⁶ *İmregün*, (2005), 125.

ve Çamoğlu'na göre, “aynı büyüklük ve nitelikteki işletmelerin piyasa telakkilerine ve ticarî teamüllere göre, varlıklarını sürdürebilmek için tür ve değer itibarıyla devamlı olarak yapageldikleri işlemler” dir¹⁷⁷. Becker, alışılmış iş tanımını, “olağanüstünün, müstesnanın aksi” olarak tanımlamış ve alışılmış dışı işi de “gerektiğinde, ilgili işin değerinin, özellikle yüksek olmasından ileri gelen iş” olarak ifade etmiştir¹⁷⁸. Alışılmış işlerin belirlenmesinde, işletmenin niteliği, işin hacmi, bulunduğu yerde hâkim olan ticarî görüşler ve işlemlerin tür ve değeri dikkate alınır¹⁷⁹. Arkan, bunu şu örnekle açıklamaktadır: bir fabrika müdürünün, işletmede çalışacak işçilerle hizmet sözleşmeleri yapması, hammadde alımına ilişkin sipariş vermesi, bunların bedellerini ödemesi alışılmış iş sayılırken; işletmede izlenen satış politikasını değiştirerek yalnız belli bir bölgeye satış yapılmasına karar vermesi, üretimde kullanılan makinelerin daha üst teknolojik makinelerle değiştirilmesine ilişkin satım sözleşmeleri yapması alışılmış dışı iş sayılır¹⁸⁰. Aynı şekilde, örneğin ticarî vekil tarafından, atandığı ticarî işletme için satın aldığı ürünlerin miktarı, o ticarî işletmenin normalde o ürünlere ilişkin aldığı miktarın çok üzerinde ise bu durum da alışılmışın dışı olarak değerlendirilmelidir¹⁸¹.

Diğer İşlerde

Genel yetkili ticarî vekil, yukarıda belirtildiği gibi ancak ticarî işletmenin alışılmış işlemleriyle sınırlı olarak yetkili olup alışılmış dışı (olağanüstü) işlerde yetkileri bulunmamaktadır. Bir ticarî işletme için bir işlemin alışılmış dışı sayılması, bizzat ticarî işletme sahibinin kendi alışkanlığı gereği yapıp yapmadığı iş ayrımından ziyade¹⁸², o ticarî işletmenin faaliyetleri bakımından nitelik ve nicelik yönünden farklı uygulamalar olmasıdır¹⁸³.

¹⁷⁷ Poroy, R., Tekinalp, Ü., Çamoğlu, E. (2014). **Ortaklıklar Hukuku 1** (On Üçüncü Baskı). İstanbul: Vedat Kitapçılık, 209.

¹⁷⁸ Becker, (1982), 591.

¹⁷⁹ Arkan, (2016), 187; Ülgen, Helvacı, Kendigelen, Kaya, Nomer Ertan, (2015), 697; Berzek, A. (2007). **Ticaret Hukukunun Genel İlkeleri** (Sekizinci Baskı). İstanbul: Beta Yayınları, 148.

¹⁸⁰ Arkan, (2016), 187. Rumpf da, alışılmış iş kavramından, ticarî işletmenin geleceğine etki etmeyecek, işletme politikasını ilgilendiren kararlar olması gerektiğini ifade etmektedir. Rumpf, (2009), 189.

¹⁸¹ Rumpf, (2009), 189.

¹⁸² Becker, (1982), 591.

¹⁸³ Rumpf, (2009), 189.

Genel yetkili ticarî vekilin, alışılmış dışı olarak addedilebilecek bir işlem yapabilmesi için, kendisine özel yetki verilmesi gerekmektedir¹⁸⁴.

2.3.1.1.2. Temsil Yetkisinin Sınırlandırılması

Genel yetkili ticarî vekilin temsil yetkisi kanundan doğan sınırlamaya tâbi olduğu gibi, onu atayan şahıs tarafından da bu yetkinin sınırlandırılması mümkündür.

Kanundan Doğan Sınırlandırmalar

Genel yetkili ticarî vekil, işletmenin alışılmış bütün işlerini işletme sahibi gibi yapabilir¹⁸⁵. Fakat TTK m. 551/ f.2'de, ticarî vekilin açıkça yetkili kılınmadıkça, ödünç olarak para ve benzerlerini alamayacağı, kambiyo taahhüdünde bulunamayacağı, dava açamayacağı ve açılmış davayı takip edemeyeceği belirtilmiştir¹⁸⁶. Bunun dışında, TBK md. 551/ f.2'de belirtilmemesine rağmen, ticarî temsilci tarafından dahi özel yetki almadıkça yapılamayan, işletmeye dâhil taşınmazların devredilmesi veya bir hak ile sınırlandırılması işlemlerinin ticarî vekilin de yapamayacağı kabul edilmektedir¹⁸⁷. Aynı zamanda ticarî temsilci gibi, yine temsil yetkisi dışında kalan, ticarî işletmeyi tasfiye etme, ticarî işletmenin iflasını isteme, ticaret unvanını değiştirme, işletmenin ortağına feshi ihbar yahut işletmeye ortak atama işlemlerinin de hiçbirini yapamayacaktır¹⁸⁸. Bunun dışında, ticarî vekilin ticarî işletme sahibi adına kefil olamayacağı; bu nedenle ticarî vekilin, ticarî işletme adına kefil olması durumunda, TBK m. 583/ f.2 maddesinin uygulanacağı dile getirilmektedir¹⁸⁹. Anılan

¹⁸⁴ Arkan, (2016), 187.

¹⁸⁵ Yavuz, (2014), 1328; Ülgen, Helvacı, Kendigelen, Kaya, Nomer Ertan, (2015), 697.

¹⁸⁶ Yargıtay 12. HD., E. 2016/770, K. 2016/13763, T. 10.05.2016, "...Somut olayda, bonodaki imzaların ... tarafından atıldığı tarafların kabulündedir. İbraz edilen Noterliğin 30.11.2007 tarih ve 1032 yevmiye numaralı vekâletname incelendiğinde, borçlu tarafından ...'na ihaleler ve bir takım işler ile ilgili yetki verildiği, kambiyo senedi düzenlenmesine dair yetki verilmediği, yine Noterliğin 21.12.2012 tarih ve 6980 yevmiye numaralı vekâletnamesinde ise borçlunun R. ile birlikte ...'nu, ticarî vekil atadığı anlaşılmakta olup, adı geçen kişilere çek düzenlemek dışında kambiyo senedi tanzimine (bu arada bono düzenlemeye) yetkisi verilmediği anlaşılmaktadır. Bu nedenle anılan vekâletnamelere dayalı olarak tayin edilen vekil tarafından düzenlenen bonodan dolayı muteriz borçlu sorumlu olmaz." Yargıtay 7. HD., E. 2013/2542, K. 2013/5823, T. 08.04.2013, Web: www.kazanci.com, 01.06.2017. tarihinde alınmıştır.

¹⁸⁷ Domaniç, (1970), 197; Arkan, (2016), 188; Ülgen, Helvacı, Kendigelen, Kaya, Nomer Ertan, (2015), 697.

¹⁸⁸ Feyzioğlu, (1978), 415.

¹⁸⁹ Reisoğlu, S. (2013). **Türk Kefalet Hukuku**. Ankara: Kendi Yayını,103.

madde gereği de, ticarî vekile ticarî işletme adına kefil olması için özel yetki verilmesi, kefalet için öngörülen yazılı şekil şartına tâbi olur.

Türk Ticaret Kanunu m. 223'te, kollektif şirketlerde, şirket konusuna girmiyorsa taşınmazları satmak, satın almak, teminat göstermek, şirketin özüne ilişkin üretim araçlarını elden çıkarmak, rehnetmek veya ticarî işletme rehni kurmak gibi olağan iş ve işlemler dışında kalan hususlarda ortakların oybirliği şartı aranmıştır. Bu nedenle de, kanaatimizce, ticarî vekile bu işlemlerin yapılması için özel yetki verilmesi tüm ortakların oybirliğini gerektirir.

Türk Borçlar Kanunu m. 551/ f.2'de, ticarî vekilin özel yetki almadıkça ödünç olarak para ve benzerlerini alamayacağı ifade edilmiştir. Burada benzer olarak ne kastedildiğine ilişkin kanunun gerekçesinde bir açıklama bulunmamaktadır. Ancak bankacılık terimlerinde, vadeli mevduat, devlet tahvili gibi değişim araçları da para benzeri olarak değerlendirilmektedir¹⁹⁰. Kanaatimizce burada da kastedilen, kısa süre içinde nakde tahvil olabilen, herhangi bir vade gerektirmeyen likit varlıklardır. Yani hükme göre, ticarî vekillerin para ve para gibi değişim aracı olan ve paraya hemen dönüştürülecek varlıkları ödünç olarak alamayacağının düşünülmesi uygundur.

Aynı zamanda, ticarî vekilin özel yetki almadıkça yapamayacağı işlemler arasında, kambiyo taahhüdünde bulunamayacağı düzenlenmiştir. Burada dikkat edilmesi gereken husus, ticarî vekilin kambiyo taahhüdünde bulunamamasından kasıt bu tür senetlerle ticarî işletmeyi borç altına sokamaması demek olup; kambiyo senedinden doğan hakkı ticari işletme sahibi adına tahsil etmesi gibi ticarî işletme sahibini borç altına sokmayan işlemleri yapamaması demek değildir¹⁹¹. Ticarî vekilin bu tür işlemleri özel yetki almadan da yapması gerekir¹⁹².

Bunun dışında kambiyo senetlerinden olan çeke ilişkin düzenlemeler üzerinde de durmakta fayda vardır. 5941 sayılı Çek Kanunu m.5/ f.3'te, çek hesabı sahibi gerçek kişinin, kendisi adına çek düzenlemek üzere bir başkasını temsilci veya vekil olarak tayin edemeyeceği hüküm altına alınmışken, çek hesabı sahibinin tüzel kişi

¹⁹⁰ İnternet: *Para nedir?* Web: <https://www.bankalar.org/bankacilik-terimleri/para/>. adresinden 15.03.2017 tarihinde alınmıştır.

¹⁹¹ Feyzioğlu, (1978), 434; Cenkci, Çetinkaya, (2013), 26.

¹⁹² Cenkci, Çetinkaya, (2013), 26.

olması durumunda, böyle bir yasak konulmamıştır. Bu nedenle, kambiyo taahhüdünde bulunma yetkisi verilen ticarî vekilin, kambiyo senedi türünün çek olması ve çek hesabı sahibinin de gerçek kişi olması hâlinde ortadan kalktığı ifade edilmektedir¹⁹³. Ancak, bizim de katıldığımız görüşe göre bu durumda da çek geçerli olacağından ve çek hesabı sahibine hukukî ve cezai yaptırım uygulanacağından bu durumda da ticarî vekilin çek düzenlemesinde sakınca bulunmamaktadır¹⁹⁴.

Ticarî vekilin dava ve takiplerde temsil yetkilisi olmadığı gibi, bu tarz bir temsil için avukat tutma yetkisini de haiz olmadığı ifade edilmektedir¹⁹⁵.

Ticarî vekili Atayanın İradesinden Doğan Sınırlandırmalar

Ticarî vekili atayan kişinin, ticarî vekilin yetkisini kanunî sınırlandırmalar dışında sınırlandırması da mümkündür¹⁹⁶. Örneğin, ticarî işletme sahibi ticarî vekilin yetkisini konu itibariyle, şube itibariyle, miktar itibariyle sınırlandırabilir¹⁹⁷. Bu durumdaki ticarî vekillerin, artık genel yetkili ticarî vekil olarak adlandırılmaları mümkün değildir. Bu şekildeki ticarî vekiller sınırlı yetkili ticarî vekiller olarak adlandırılmaktadır.

Ticarî vekilin temsil yetkisinin kapsamının sınırlandırılmasında herhangi bir sınır bulunmamaktadır. Ticarî işletme sahibi, iradesine bağlı olarak, ticarî vekilin yetkisini tek bir iş için de sınırlandırabileceği gibi, onu miktar bakımından da sınırlandırabilir.

2.3.1.2. Sınırlı Yetkili Ticarî Vekilin Temsil Yetkisi

Sınırlı yetkili ticarî vekiller de bir işletme için, genel yetkili ticarî vekillerde olduğu gibi süreli veya süresiz atanabilirler. Sınırlı yetkili ticarî vekillerin bir kısmı, kanunda “*diğer tacir yardımcıları*” başlığı altında TBK m. 552’de düzenlenirken; bir

¹⁹³ Cenkcı, Çetinkaya, (2013), 26.

¹⁹⁴ Ayhan, Özdamar, Çağlar, (2016), 476; Poroy, R., Tekinalp, Ü. (2013). **Kıymetli Evrak Hukuku Esasları**. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 355; Demirkapı, (2010), 835.

¹⁹⁵ Rumpf, (2009), 189.

¹⁹⁶ İmregün, (2005), 122; Yavuz, (2014), 1328; Domaniç, Ulusoy, (2007), 372.

¹⁹⁷ Aynı zamanda şirketlerin TBK m. 40 bağlamında atadıkları özel yetkili temsilciler de, genel olarak sınırlı yetkili ticarî vekiller olup TBK m. 551’e göre yetkilerinin kapsamı belirlenir. Bkz. Kırca, (2014), 631.

kısım sınırlı yetkili ticarî vekiller ise, ticarî işletme sahibinin iradesine bağlı olarak yapılan sınırlandırmalar neticesinde oluşturulmaktadır.

2.3.1.3. Diğer Tacir Yardımcılarının Temsil Yetkilerinin Kapsamı

Türk Borçlar Kanunu m. 552’de düzenlenen diğer tacir yardımcılarının temsil yetkilerinin sınırları maddede açık bir şekilde düzenlenmiştir. Bu kişilerin sahip olduğu yetkiler ilk fıkrada; toptan, yarı toptan veya perakende satışlarla uğraşan ticarî işletmelerin görevli veya hizmetlileri, o ticarî işletme içinde, müşterilerin kolaylıkla görebilecekleri bir yerde ve kolayca okuyabilecekleri bir biçimde, yazıyla aksine duyuru yapılmış olmadıkça, ticarî işletmenin alışılmış bütün satış işlemlerini yapmaya, yetkili oldukları işlemler hakkında faturaları imzalamaya, ticarî işletmenin alışılmış işlemlerinden doğan borçların ifa edilmesine veya bunların hiç ya da gereği gibi ifa edilmemesine ilişkin ihtar veya diğer açıklamaları işletme sahibi adına yapmaya; bu nitelikteki ihtar veya diğer açıklamaları, özellikle alışılmış işlem dolayısıyla teslim edilmiş mallara ilişkin ayıp bildirimlerini ticarî işletme adına kabul etmeye yetkili oldukları şeklinde hüküm altına alınmıştır. Bu fıkrada, bu tür işlemlerin, bu ticarî vekiller için alışılmış işlemler olduğu belirtilmiştir¹⁹⁸.

Maddenin ikinci fıkrasında da, toptan, yarı toptan veya perakende satışlarla uğraşan ticarî işletmelerin görevli veya hizmetlilerinin, kendilerine yazıyla yetki verilmiş olmadıkça, işletme dışında ve kasa görevlileri atanmışsa, işletme içinde satış bedellerini isteyip alamayacakları, ancak bu kişilerin, satış bedellerini almaya yetkili bulundukları hâllerde, faturaları kapatmaya veya makbuz vermeye de yetkili oldukları ifade edilmiştir. Esasında bu fıkrada, belirtilen işlemlerin, bu tür ticarî vekiller için alışılmış dışı niteliği vurgulanmış bulunmaktadır¹⁹⁹.

2.3.2. Temsil Yetkisinin Sınırlandırılma Şekli

Türk Borçlar Kanunu m. 42/ f.3’te, temsil olunanın verdiği yetkiyi açıkça veya dolaylı bir şekilde üçüncü kişilere bildirmesi hâlinde, bu yetkiyi tamamen veya kısmen geri aldığını bu kişilere bildirmezse, yetkinin geri alındığını iyi niyetli üçüncü

¹⁹⁸ Ülgen, Helvacı, Kendigelen, Kaya, Nomer Ertan, (2015), 697.

¹⁹⁹ Ülgen, Helvacı, Kendigelen, Kaya, Nomer Ertan, (2015), 697.

kişilere ileri süremeyeceği ifade edilmiştir. Bu hükümden hareketle, ticarî işletme sahibinin üçüncü kişilerce bilinen ticarî vekilinin yetkilerinin kapsamını sınırlandırması ve bunu üçüncü kişilere bildirmemesi hâlinde, ticarî vekilin temsil yetkisine ilişkin sınırlandırmanın, iç ilişkide geçerli olup, üçüncü kişiler bakımından geçerli olmadığını söylemek mümkündür. Bu sınırlandırmanın, üçüncü kişiler bakımından sonuç doğurabilmesi için, sınırlamanın nesnel bir şekilde üçüncü kişilerce anlaşılabilir olması gerekmektedir²⁰⁰. Örneğin, işyerinde herkesin görebileceği şekilde ticarî vekilin sınırlandırıldığına dâir bildiri asılması hâlinde, üçüncü kişiler tarafından bu sınırlamanın anlaşılması mümkün olabilecektir.

TBK m. 552'de düzenlenen ticarî vekillerin yetkilerinin sınırlandırılmasının ise yazılı şekilde ve herkesin kolayca görebileceği bir biçimde yapılması gerektiği hüküm altına alınmıştır. Bu nedenle, bu kişilerin yetki sınırlandırılmalarının bu usulde yapılması gerekir.

Ticarî işletme sahibinin, ticarî vekilin yetkilerini sınırlandırması hâlinde, bu sınırlandırmanın ticaret siciline tesciline gerek olmayıp, mektup veya sirküler yoluyla üçüncü kişilere duyurulması yeterlidir²⁰¹. Ancak 6762 sayılı TTK döneminde, şirketlere atanan ticarî vekillerin yetkilerinin sınırlandırılması hâlinde ticaret sicilinin olumlu etkisinden yararlanılmak düşüncesiyle, bu sınırlandırmanın tescil edildiği görülmekteydi²⁰². Bu durumun yasal zemine kavuşturulmasını isteyen Kanun koyucu, anonim ve limited şirketlere ilişkin olarak daha önce ifade ettiğimiz üzere, bu şirketlere atanan ticarî vekillere ilişkin ticaret siciline tescile imkân vermiştir. Bu şekilde atanması gereken ticarî vekillerin yetkilerinin sınırlandırılması hâlinde, ticaret siciline bu durumun tescil edilmesi uygundur. Örneğin, TTK m. 371/ f. 7 bağlamında bir şirkete atanan ticarî vekilin yetkilerinin miktar bakımından sınırlandırılması durumunda kanaatimizce bu hususun tescili gereklidir.

²⁰⁰ İmregün, (2004), 153. Kaya da bu durumun, üçüncü kişilere duyurmak kaydıyla sınırlandırılabilirliğini ifade etmektedir. Bkz. Ülgen, Helvacı, Kendigelen, Kaya, Nomer Ertan, (2015), 698.

²⁰¹ Akdağ Güney, (2014), 3.

²⁰² Akdağ Güney, (2014), 1; Özdamar, (2014), 139.

2.4. Ticarî Vekillik Yetkisinin Kullanılmasından Doğan Sorumluluk

2.4.1. Ticarî Vekillik Yetkisinin Kullanılması

Ticarî vekil ile ticarî işletme sahibi arasında doğrudan doğruya iradî bir temsil ilişkisi bulunmaktadır. Bu tür temsil yetkisinde de ikinci bir işlem yapmadan, icra edilen hukukî işlemin hüküm ve sonuçları temsil edileni bağladığından²⁰³, ticarî vekilin de ticarî işletme sahibinin verdiği yetkiyle yaptığı hukukî işlemlerden doğan haklar ve borçlar ticarî işletme sahibinin şahsında doğmaktadır²⁰⁴.

Ticarî vekilin, ticarî işletme sahibi adına hareket etmesine yönelik iradenin belirlenmesine ilişkin özel bir düzenleme olmaması nedeniyle, temsile ilişkin genel hükümler esas alınarak bu iradenin tespiti yapılır.

Temsilin şartlarını ele aldığımızda, başkası adına bir hareketin varlığını görmekteyiz²⁰⁵. Nitekim temsili düzenleyen TBK m. 40 hükmünde, “*yetkili bir temsilci tarafından bir başkası adına ve hesabına ...*” şeklinde bu ilk şart zikredilmiştir. Bu ifade, yapılan işlemin hukukî sonuçlarının bir başkasında doğacağını göstermektedir²⁰⁶. Başkası adına hareket iradesi üç şekilde ortaya çıkmaktadır²⁰⁷. Ticarî vekil bu durumu üçüncü kişilere ilk olarak açıkça; ikinci olarak zımnî bir şekilde bildirebilir. Son olarak ise, yapılan işlemin kiminle yapıldığının öneminin olmaması hâlinde de başkası adına hareket iradesi ortaya çıkabilir. Aksi takdirde, ticarî vekilin yaptığı işlemler, ticarî işletme sahibinin şahsında doğmayıp; ticarî vekilin şahsında doğmuş olur. TBK m. 40/ f.2’de ilk cümlede bu husus, “*Temsilci, hukukî işlemi yaparken bu sıfatını bildirmezse, hukukî işlemin sonuçları kendisine ait olur*”, şeklinde dile getirilmiştir.

Ticarî vekilin temsiline ilişkin hukukî sonuçların, açık veya zımnî şekilde beyan etmesiyle doğmasına “*açıklama ilkesi*” denilmektedir²⁰⁸. Açıklama ilkesi, ticarî işlemlerde güvenin sağlanmasına olanak vermektedir²⁰⁹. Açık irade beyanında,

²⁰³ Eren, (2015), 426.

²⁰⁴ Tekinay, Akman, Burcuoğlu, Altop, (1988), 248.

²⁰⁵ Eren, (2015), 435.

²⁰⁶ Eren, (2015), 431.

²⁰⁷ Eren, (2015), 432.

²⁰⁸ Eren, (2015), 432.

²⁰⁹ Kırca, (1996), 158.

ticarî vekilin, başkası adına hareket ettiğini bildirmesi söz konusudur, ancak gerçekte varolan ticarî işletme sahibinin adını açıklaması şart değildir. Fakat bazı durumlarda ticarî işletme sahibinin adının açıklanması gerekmektedir. Örneğin, ticarî vekilin tapuda veya noterde yapacağı taşınmaz satış sözleşmesinde resmi şekil zorunluluğu, ticarî işletme sahibini de kapsar. Bu nedenle de ticarî işletme sahibinin ad ve soyadı sözleşme yapılırken sözleşmede gösterilmelidir²¹⁰.

Ticarî vekilin, ticarî işletme sahibi adına işlem yaptığı durumun gereklerinden anlaşıldığı hâllerde, zımnî bir beyan söz konusu olur²¹¹. Bu durumda, ticarî vekil, ticarî işletme sahibinin adına hareket ettiğini açık bir şekilde ifade etmemesine rağmen, mâkul ve dürüst olan üçüncü kişi, hukukî işlemin yapıldığı anda bu durumu bilebilecek veya somut olayın özelliklerinden anlayabilecektir. Örneğin, bir mağazada kasada oturan bir görevliyle işlem yapmamız hâlinde, onun ticarî işletme sahibi adına hareket ettiğini anlayabiliriz.

TBK m. 40/ f. 2'de, ikinci cümlede açıklama ilkesinin istisnası düzenlenmiştir. Bu hükme göre, *“... hukukî işlemi temsilci veya temsil olunandan biri ile yapması farksız ise, hukukî işlemin sonuçları doğrudan doğruya temsil olunana ait olur.”* Düzenlemede açıkça görüldüğü üzere, bu durumda da hukukî işlemin sonuçları, doğrudan ticarî işletme sahibinin şahsında doğmaktadır. Ancak bu hususun taşınmaz mülkiyetinin devrinde ve resmî senetle yapılan işlemlerde uygulanması mümkün değildir²¹². Şöyle ki, ticarî vekilin ticarî işletme için bir taşınmaz satın alması durumunda, şayet bunu kendi adına tescil ettirirse, bu durumda artık bu taşınmazın mülkiyetinin ticarî işletme sahibine ait olduğu söylenemez²¹³. Aynı şekilde resmi senetle yapılması gerekli bir işlemde de, bu hüküm uygulama alanı bulamaz²¹⁴. Bu nedenle ticarî vekil, böyle bir durumda da temsil olunan adına bu işlemi yaptığını ve açık bir şekilde temsil olunanın kimliğinin belirtmesi gerekmektedir²¹⁵.

Ticarî vekilin yaptığı işlemin ticarî işletme sahibi adına mı kendi adına mı yapıldığı konusunda şüphe duyulması hâlinde, bu işlemin kimin adına yapılmış sayılacağına ilişkin bir düzenleme mevzuatta bulunmamaktadır. Ancak genel olarak

²¹⁰ Eren, (2015), 433.

²¹¹ Eren, (2015), 433.

²¹² Eren, (2015), 434.

²¹³ Eren, (2015), 434; Esener, (1961), 120.

²¹⁴ Eren, (2015), 434; Esener, (1961), 121.

²¹⁵ Kırca, (1996), 160.

bir kimse tarafından yapılan sözleşme, kişinin kendi hukukî alanında hüküm ve sonuçlarını doğurmaktadır²¹⁶. Bu netice itibariyle, böyle bir tereddütün varlığı hâlinde, ticarî vekilin kendi adına bu işlemi yaptığıının kabulü gerekir.

Ticarî vekilin, ticarî işletme adına yazılı bir işlem yaparken kullandığı imza şekline ilişkin de bir düzenleme bulunmamaktadır. Ticarî vekiller, ticarî işletmenin namına attığı imzalarda “*vekâleten*” gibi kelimeler kullanamaz²¹⁷. Ancak ticarî vekilin, ticarî işletmenin unvanı altına ticarî vekil sıfatını belirten bir ek kullanarak imza atmasında bir sakınca bulunmamaktadır²¹⁸.

2.4.2. Ticarî Vekillik Sıfatının İspatı

Ticarî vekilin daha önce zikrettiğimiz istisna dışında ticaret siciline tescil edilmemesi nedeniyle, ticarî vekil, sahip olduğu temsil yetkisini ispat etmekte problemler yaşayabilir. Zira ticarî vekilin temsil yetkisine sahip olmasıyla, bu yetkinin varlığının ispatı farklı konulardır²¹⁹.

Türk Ticaret Kanunu m. 371/ f.7 ve TTK m. 629/ f.3 bağlamında sahip olunan ticarî vekillik yetkisinin ticaret siciline tescil edilmesiyle birlikte, sicilin olumlu etkisinin sonucu olarak, ticarî vekilin, yetkisini ispat etmesi gerekli değildir. Ancak bunun dışındaki ticarî vekillerin ise, üçüncü kişinin talep etmesi hâlinde bu yetkiyi ispat etmeleri gerekmektedir. Örneğin, ticarî vekile bir yetki belgesi verildiyse bunu ibraz ederek yetkisini ispat edebilir. Aksi hâlde üçüncü kişi, ticarî vekil ile işlem yapmaktan kaçınabilir.

2.4.3. Ticarî Vekilin Temsil Yetkisi Kapsamındaki Faaliyetlerinden Doğan Sorumluluk

Temsil kurumunda, temsilcinin yaptığı hukukî işlemlerde²²⁰ temsil olunanın sorumluluğu doğduğundan, ticarî işletme sahibi adına ve hesabına hareket eden

²¹⁶ Esener, (1961), 127.

²¹⁷ Karayağın, Y. (1960). *Ticaret Hukuku Dersleri I. Giriş Ticarî İşletme* (İkinci Baskı), Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, 388.

²¹⁸ Erem, (1962), 259.

²¹⁹ Kırca, (1996), 165.

²²⁰ Temsil yetkisi ancak hukuka ve ahlaka uygun işlemlerin yapılması amacıyla verilir, aksi hâlde verilen yetki TBK m. 27 bağlamında batıldır. Bkz. Kılıçoğlu, (2014), 241.

ticarî vekilin kendisine verilen temsil yetkisini kullanırken ifa ettiği işlerden de ticarî işletme sahibinin sorumluluğu doğmaktadır²²¹.

Ticarî vekil öncelikle, sahip olduğu temsil yetkisini dürüstlük kuralına²²² uygun davranarak kullanmalıdır. Aksi takdirde, ticarî vekilin temsil yetkisinin kötüye kullanılmasını hukuk düzeni korumaz. Örneğin, ticarî vekilin ticarî işletme sahibinin çıkarlarına uygun davranmaması hâlinde, kendisine verilen temsil yetkisini kötüye kullandığının kabulü gerekir²²³.

Ticarî vekilin sahip olduğu temsil yetkisini kötüye kullanması durumunda da, ticarî işletme sahibi iyi niyetli üçüncü kişiye karşı sorumludur. Bu durumda ticarî işletme sahibi, ticarî vekilin yaptığı işten sorumlu olmaması için, üçüncü kişinin iyi niyetli olmadığını ispat etmelidir²²⁴. Nitekim ticarî vekil ile sözleşme yapan üçüncü kişinin iyi niyetli olduğu karine teşkil etmekte olup, bu durumun aksini iddia eden ticarî işletme sahibinin ispat etmesi gerekir²²⁵. Ancak böyle bir durumun varlığı hâlinde TMK m. 2/ f. 2 gereği, sözleşme geçersiz kılınabilir²²⁶.

Ticarî vekil, temsil yetkisini kötüye kullanması dolayısıyla iç ilişkide ticarî işletme sahibine karşı sorumludur²²⁷. Nitekim ticarî vekil, temsil yetkisini kötüye kullanarak iç ilişkiye aykırı davranmıştır.

²²¹ Kırca, (1996), 166.

²²² “Dürüstlük kuralları, toplumun bilincinde yerleşmiş olan ve toplumun büyük çoğunluğu tarafından beğenilerek ve uygun görülerek uyulan namusluluk, doğruluk, dürüstlük, işlem ve iş ilişkilerindeki dikkat, özen ve karşılıklı güven esaslarının oluşturduğu bir davranış düsturudur.” Akipek, J. G., Akıntürk, T. (2007), **Türk Medeni Hukuku, Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku** (Altıncı Baskı), C.1. Ankara: Beta Yayınları, 167.

²²³ Ticarî vekilin temsil yetkisini kötüye kullandığından bahsedebilmemiz için öğretide şu üç unsura ihtiyaç olduğu belirtilmektedir (Esener, (1961), 86 vd.) Öncelikle ticarî vekilin yetkilendirilmiş olması gerekmektedir. Ticarî vekilin o hukuki işlemle yetkilendirilmemesi hâlinde, temsil yetkisinin kötüye kullanılmasından bahsedilemez. İkinci olarak, ticarî vekilin kendisine verilen temsil yetkisini, ticarî işletme sahibinin irade beyanına ve menfaatine aykırı kullanması lazımdır. Örneğin ticarî vekil, yapacağı hukuki işlemi sadece kendi menfaatini gözeterek yapmıştır; ancak yaptığı hukuki işlem ticarî işletme sahibinin menfaatine aykırıdır. Son olarak ise ticarî vekil ile işlem yapan üçüncü kişi, kötü niyetli olmalıdır. Ancak kanaatimizce, son unsur ticarî vekilin temsil yetkisini kötüye kullandığını kabul etmek için şart değildir. Zira ticarî vekille işlem yapan üçüncü kişi, bu temsil yetkisini kötüye kullandığını bilmeyebilir. Bu durumda dahi, temsil yetkisi kötüye kullanılmış olur ve iç ilişkide sorumluluk doğar.

²²⁴ Esener, (1961), 87.

²²⁵ Esener, (1961), 87.

²²⁶ Kırca, (1996), 168.

²²⁷ Kırca, (1996), 169.

2.4.4. Ticarî Vekilin Yetkisiz Temsil Faaliyetlerinden Sorumluluk

Ticarî vekilin yaptığı işler, bazen ona verilen yetkinin dışında olabilir. Böyle bir durumda, kural olarak, bir kimse üçüncü bir kişi ile başkası adına hukukî işlem yaparken temsil yetkisini haiz değil ise, yaptığı işlemin hüküm ve sonuçları hiçbir şekilde temsil olunanın hukukî alanında doğmaz ve *yetkisiz temsil* söz konusu olur²²⁸. Yetkisiz temsil hâlinde, ticarî işletme sahibinin ticarî vekilin yaptığı işlerle bağlı olması için TBK m. 46 gereği, ticarî vekil tarafından yapılan işi onaması gerekir.

Ticarî vekilin kendisine verilen temsil yetkisini aşması iki şekilde gerçekleşir; ticarî vekil ya kendisine verilen yetkinin sınırlarını aşmıştır ya da ona o hukukî işlemi yapması için bir yetki verilmemiştir²²⁹. Şöyle ki, öncelikle ticarî vekilin daha önce belirttiğimiz gibi kanunî ve ticarî vekilin kendi iradesinden kaynaklı yetki sınırları bulunmaktadır. Bu nedenle, ya ticarî vekil kanun gereği sahip olduğu alışılmış işlerle sınırlı temsil yetkisini aşmıştır, ya özel yetki almadıkça yapamayacağı işlemleri yapmıştır ya da ticarî işletme sahibinin ona verdiği yetkiyi aşarak böyle bir durum meydana gelmiştir.

Kural, bu işlemlerin ticarî işletme sahibini sorumlu kılması için onayının alınması olmakla birlikte, bazı hâllerde, ticarî işletme sahibinin onay vermese dahi sorumlu olabilmesi söz konusu olabilmektedir. Bunun nedeni, ticarî işletme sahibinin ticarî vekilin daha önce yetkisi dışında yaptığı işlere sessiz kalması, onları onaylamasıyla yaratılan hukukî görünüşün korunmasıdır²³⁰. Buna göre, üçüncü kişilerde temsil yetkisinin bulunduğu ya da temsil yetkisinin gerçekte verilmiş olandan daha kapsamlı olduğu yönünde bir izlenim yaratacak bir hukukî görünüşe yol açılması durumunda, hukukî görünüşü yaratan kimse, temsil yetkisi vermemiş olduğunu veya vermiş olduğu temsil yetkisinin sınırlı olduğunu ileri sürememekte ve kendi adına yapılmış bulunan hukukî işlemlerden sorumlu tutulmaktadır²³¹.

Yargıtay kararlarını incelediğimizde, ticarî işletme sahibinin yaratılan hukukî görünüşün korunması bağlamında sorumluluğunun en çok ticarî vekilin kambiyo senedi düzenlemesi hususunda olduğunu görmekteyiz. Ticarî vekil tarafından

²²⁸ Eren, (2015), 453.

²²⁹ Eren, (2015), 453.

²³⁰ Ayrıntılı bilgi için bkz. Ülgen, (2005), 115 vd.

²³¹ Ülgen, 2005, 115-116.

yapılan işlem daha önce yapıp kabul edilmişse, taraflar arasında daha önce de bu tür işlemler yapılageldiyse, ticarî işletme sahibi tarafından kambiyo senedi düzenleme yetkisi verildiği kabul edilmektedir²³². Yargıtay'ın bu şeklide, ticarî vekile kambiyo senedi düzenleme yetkisi verilmesi konusunda benimsediği fikrin kaynağı, yine “dürüstlük kuralı”dır²³³.

Ancak şu hususa da değinmekte fayda var ki, TTK da özel olarak kambiyo senetlerinde yetkisiz temsile ilişkin hüküm bulunmaktadır. TTK m. 678'de “Yetkisiz İmza” başlığı altında, “Temsile yetkili olmadığı hâlde bir kişinin temsilcisi sıfatıyla bir poliçeye imzasını koyan kişi, o poliçeden dolayı bizzat sorumludur; bu poliçeyi ödediği takdirde, temsil olunduğu kabul edilen kişinin haiz olabileceği haklara sahip olur. Yetkisini aşan temsilci için de hüküm böyledir²³⁴” hükmü yer almaktadır. Bu hükümde, TBK m. 47/ f.1' den farklı olarak, yetkisiz temsilcinin kambiyo taahhüdünden bizzat sorumlu olacağı düzenlenmektedir. TBK m. 47/ f.1'de ise, yetkisiz temsilciye, işlemin geçersiz olmasından doğan zararın giderilmesi şeklinde bir tazminat yükümlülüğü öngörülmüştür. Ticarî vekilin bu sorumluluktan kurtulabilmesi için temsile yetkili olarak kambiyo taahhüdünde bulunduğunu ispat etmesi gerekir²³⁵. Burada, ticarî işletme sahibinin ticarî vekile belli bir meblağa kadar kambiyo senedi taahhüdünde bulunma yetkisi vermesi ve ticarî vekilin bu meblağın üstünde kambiyo taahhüdünde bulunması hâlinde sorumluluğun nasıl olacağı sorusu akla gelebilir.

TBK m. 678/ f. 1'in son cümlesinde kaleme alınan “ Yetkisini aşan temsilci için de hüküm böyledir”, şeklindeki hüküm, öğretide üç farklı şekilde anlaşılmaktadır. Acaba burada temsilcinin yetkisini aştığı miktarla mı sınırlı olacağı, yoksa senedin

²³² “Dava, kambiyo senetlerine mahsus yolla yapılan icra takibinde borca ve imzaya itiraz, takibin iptali ve tazminat istemine ilişkindir. Vekâletin şümulunu düzenleyen 818 Sayılı B.K.'nun 388.maddesi hükmü amir hüküm olmayıp, her zaman için aksi belirli koşulların varlığı ile uygulanabilir; bu hüküm daha çok temsil edilen ile işlem yapan arasındaki ilişkide söz konusu olur ve örneğin kambiyo senedi şirket adına yetkili olmayan kişi tarafından düzenlendiğinde, şirket yetkilisinin bu işlemi kabul etmesi halinde 388.maddedeki koşullar artık aranmaz; bu şekilde işlem yapıp, şirket yetkilisi tarafından buna ses çıkarılmamış, daha önce de bu tür işlemler yapılagelmiş ve teamül halini almışsa burada da zımnî kabulün varlığı söz konusu olur ki, bu durumda da adına işlem yapılan şirketin sorumluluğunun kabulü gerekir.” Yargıtay HGK, E. 2011/ 12-549, K. 19. 10. 2011, T. 2011/ 644. Web: www.kazanci.com adresinden 07.05.2017 tarihinde alınmıştır.

²³³ Cenkci, Çetinkaya, (2013), 27.

²³⁴ Poliçeler ilişkin bu hüküm, bonolara (TTK m. 778/ f.27 bent e) ve çeklere (TTK m. 818/ f.1/ bent c) de uygulanır.

²³⁵ Öztan, F. (2016). **Kıymetli Evrak Hukuku** (Güncelleştirilmiş Yirminci Baskı). Ankara: Turhan Kitabevi, 76.

tamamından mı sorumlu olacağı ve nihayet temsilci yetkisini aştığı orandan şahsen, yetkisi içinde kalan miktar için de temsil olunanla birlikte mi sorumlu olacağı kastedilmektedir²³⁶. Kanaatimizce, burada ticarî işletme sahibinin sınırlandırmalarının iç ilişkide geçerli olduğu ve bu sınırlandırmaları sadece durumu bilen üçüncü kişilere karşı ileri sürebileceği göz ardı edilmemelidir. Bu nedenle, ticarî vekile kambiyo taahhüdünde bulunma konusunda yetki veren ticarî işletme sahibi, ticarî vekilin yetkisini aşan bir kambiyo taahhüdünde bulunması hâlinde, eğer üçüncü kişi bunu bilmiyorsa sorumludur. Ancak üçüncü kişi ticarî vekilin yetkisini aşan bir kambiyo taahhüdünde olduğunu biliyorsa bu sefer hükmü lafzî olarak yorumlayıp ticarî vekilin sorumlu olduğunu söylemek mümkündür. Ticarî vekilin yetkisiz temsilci olduğunu hamilin bildiği durumlarda ona karşı sorumlu olup olmayacağına ilişkin bir durumun varlığında Yargıtay, TTK m. 678'in uygulanmayacağını dile getirmektedir²³⁷.

Ayrıca Çek Kanunu m. 5/ f. 3 gereği, ticarî vekilin çek düzenlemesi hâlinde, bu çekten dolayı cezaî ve hukukî sorumluluk, çek hesabı sahibine aittir²³⁸. Bu nedenle, bir görüş ticarî işletme sahibinin sorumlu olması için, TBK m. 46'daki onaylama koşulunun aranmayacağını ileri sürmektedir²³⁹. Ancak ne yazık ki bu görüşe katılmak pek mümkün gözükmemektedir. Şöyle ki, ticarî işletme sahibi zaten ticarî vekile böyle bir yetki verirse onama koşulunun aranmaması en doğalıdır. Zira onama, yetkisiz temsile ilişkindir. Yetkisiz temsil hâlinde de, ticarî işletme sahibinin onaması koşulunu aramadan onu, ticarî vekilin düzenlediği çekten sorumlu tutmak adil bir çözüm değildir. Bu hükümde yazan hukukî sorumluluktan kastın, temsilcinin sahip olduğu temsil olunanın yetki verdiği temsil dâhilindeki hukukî işlemler olduğunu düşünmekteyiz.

²³⁶ Görüşlere ilişkin açıklamalar için bkz. Acar, S. (2006), "Kambiyo Senetlerinde Temsil Yetkisindeki Sakatlıklar ve Sonuçları". *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 1(2), 302 vd.

²³⁷ Öğretideki tartışmalar için bkz.. Gürel, M. (2015). "Ticaret Sicilinin Üçüncü Kişilere Etkisi Bağlamında Kambiyo Senetlerinde Yetkisiz Temsile İlişkin Bazı Sorunlar". *BATİDER*, 31(1), 234.

²³⁸ 15/7/2016 tarihli ve 6728 sayılı Kanunun 63 üncü maddesi ile bu fıkarda yer alan "sorumluluk ile idarî yaptırım sorumluluğu" ibaresi "ve cezai sorumluluk" şeklinde değiştirilmiştir.

²³⁹ Cenkci, Çetinkaya, (2013), 28.

2.4.5. Ticarî Vekilin Vekâletsiz İş Görmesi Neticesinde Doğan Sorumluluk

Ticarî vekil ile ticarî işletme sahibi arasında sözleşme bulunmaması durumunda, vekâletsiz iş görmeye ilişkin hüküm ve sonuçlar doğmaktadır²⁴⁰. Vekâletsiz iş görme, ticarî işletme sahibi ile ticarî vekil arasındaki iç ilişkiyi ilgilendirdiğinden, ticarî vekilin iyi niyetli üçüncü kişi ile işlem yapması hâlinde TBK m. 527 bağlamında ticarî işletme sahibine karşı sorumluluğu doğabilmektedir. Ancak ticarî vekilin kötü niyetli üçüncü kişi ile işlem yapması hâlinde, ticarî işletme sahibinin sorumluluğu doğmadığından ticarî vekilin tazmin edeceği bir zararı da oluşmamaktadır²⁴¹.

2.4.6. Ticarî Vekilin Haksız Fiili Hâlinde Sorumluluk

Ticarî vekil, kendisine verilen ticarî işletmenin işlerini yapma yetkisini kullanırken, üçüncü kişilere zararlar vermesi olasıdır. Böyle bir durumun varlığında, TBK m. 49 gereği, ticarî vekil kusurlu ve hukuka aykırı bir fiil sonucu verdiği zarardan sorumlu olur.

Ticarî vekil, aynı zamanda bir ifa yardımcısı²⁴² olduğundan, işini ifa ederken gerekli özel ve dikkati göstermemesi hâlinde, ticarî işletme sahibinin de sorumluluğu gündeme gelir. Zira TBK m. 116'da, açık bir şekilde *“borçlu, borcun ifasını veya bir borç ilişkisinden doğan hakkın kullanılmasını, birlikte yaşadığı kişiler ya da yanında çalışanlar gibi yardımcılarına kanuna uygun surette bırakmış olsa bile, onların işi yürüttükleri sırada diğer tarafa verdikleri zararı gidermekle yükümlüdür”*, denilerek, bu sorumluluk hüküm altına alınmıştır.

2.4.7. Anonim ve Limited Şirketlerde Durum

Öncelikle belirtmemiz gerekir ki, bu başlık altında anonim ve limited şirketlerdeki durumu ayrı olarak incelememizin nedeni, öğretide tartışmalara yol açan TTK m. 371/ f. 7' deki düzenlemedir. Bu sorunun nedenini anlayabilmek için kısaca yönetim kurulunun sorumluluğuna değinmek gerekmektedir.

²⁴⁰ Kırca, (1996), 169.

²⁴¹ Kırca, (1996), 170.

²⁴² *“Borçlunun borcunun yerine getirmesine, ifa faaliyetine katılmasına izin verdiği üçüncü kişiye ifa yardımcısı denir.”* Bkz. Eren, (2015), s. 1073.

Yönetim kurulunun sorumluluğu TTK m. 553'te düzenlenmiştir. İlgili düzenlemeye göre; *“(1) Kurucular, yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler ve tasfiye memurları, kanundan ve esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerini kusurlarıyla ihlâl ettikleri takdirde, hem şirkete hem pay sahiplerine hem de şirket alacaklılarına karşı verdikleri zarardan sorumludurlar.*

(2) Kanundan veya esas sözleşmeden doğan bir görevi veya yetkiyi, kanuna dayanarak, başkasına devreden organlar veya kişiler, bu görev ve yetkileri devralan kişilerin seçiminde makul derecede özen göstermediklerinin ispat edilmesi hâli hariç, bu kişilerin fiil ve kararlarından sorumlu olmazlar.

(3) Hiç kimse kontrolü dışında kalan, kanuna veya esas sözleşmeye aykırılıklar veya yolsuzluklar nedeniyle sorumlu tutulamaz; bu sorumlu olmama durumu gözetim ve özen yükümü gerekçe gösterilerek geçersiz kılınamaz.”

Hükümde görüldüğü üzere, kanun ve esas sözleşmeden kaynaklanan görevlerin kusurlu bir şekilde ihlâl edilmesi ve bunun sonucunda bir zarar meydana gelmesi hâlinde yönetim kurulunun sorumluluğu meydana gelmektedir. Ancak yönetim kurulunun kontrolü dışında kalan konularda, üzerine düşen asgari özeni göstermeleri hâlinde kendilerine sorumluluk yüklenemeyecektir. Bunun dışında, temsil yetkisinin kanunî çerçeveye uygun olarak sınırlandırılması durumunda yetkinin devredildiği kimseler dışına kalan yönetim kurulu üyeleri de sorumlu olmayacaktır.

Türk Ticaret Kanunu m. 553/ f. 2'nin ticarî vekillerin tayini açısından uygulanabilmesi için, TTK m. 367/ f. 1'de belirtilen şartlara uygun şekilde temsil yetkisinin devri gereklidir²⁴³. Aksi takdirde, yönetim kurulu ticarî vekilin fiil ve işlemlerinden sorumlu olur. Zira TTK m. 553/ f. 2'nin uygulanması TTK m. 367/ f.1'e uygun olarak yetki devrine bağlıdır. Yani, yönetim kurulunun kısmen veya tamamen organa özgü yetkilerinin²⁴⁴ devri hâlinde TTK m. 553/ f. 2 uygulama alanı bulur; ticarî

²⁴³ Kırca, Şehirli Çelik, Manavgat, (2013), 620.

²⁴⁴ Kırca, organa özgü yetkiyi, şirketin iradesinin oluşumunda belirleyici etkisi bulunan yetki olarak açıklamaktadır. Kırca, Şehirli Çelik, Manavgat, (2013), 593.

vekillerin organ olarak kabul edilmediği hâllerde TTK m. 553/ f.2 kapsamına girmez²⁴⁵. Bu hâlde TBK m. 116, TBK m. 66 kapsamında değerlendirileceklerdir²⁴⁶.

Ancak TTK m. 371/ f.7’de “*Bu kişilerin, şirkete ve üçüncü kişilere verecekleri her tür zarardan dolayı yönetim kurulu müteselsilen sorumludur.*”, denilerek TTK m. 553/ f.2’ye, bir istisna getirilmiştir. Şöyle ki, bu hükümle birlikte, yönetim kurulunun usulüne uygun bir şekilde görev ve yetkilerini devredeceği kişileri seçerken özen göstermesi hâlinde sorumlu olmayacağına ilişkin düzenleme bertaraf edilmiştir. Bu nedenle, madde ile genel hükümlerden aykırı olarak sorumluluk yönetim kuruluna da yükletilmiştir. Şöyle ki, örneğin, TTK m. 371/ f. 7 bağlamında bir ticarî vekil atanmaması hâlinde bu ticarî vekilin haksız fiili sonucu oluşan zararları, üçüncü kişi TBK m. 66 ve TBK m. 116 bağlamında ticarî vekilden ve şirketten isteyebilir. Ancak, TTK m. 371/ f. 7’ye göre bir ticarî vekilin atanması durumunda ise bu ticarî vekilin üçüncü kişiye vereceği zararlardan yönetim kurulu da sorumlu olur. Yine aynı şekilde, TTK m. 371/ f. 7 ile atanan ticarî vekillerin şirkete verdiği zararlardan yönetim kurulu sorumlu tutulurken, bu maddenin dışında kalan ticarî vekillerin şirkete verdiği zararlardan yönetim kurulunun sorumlu tutulması söz konusu olmaz.

Aynı zamanda, TTK m. 371/ f. 7’de, yukarıda bahsettiğimiz sorumluluğun türü belirtilmemiştir. Fakat TTK m. 557’ de, farklılaştırılmış teselsül kabul edilmiştir. Farklılaştırılmış teselsül ile birlikte, sorumlu olan kişiler, zararlı sonucun doğmasına neden olan kişilerle beraber, kusur ve durumun gereklerine göre, zarar şahsen kendilerine yükletilebildiği ölçüde sorumlu olacaktır²⁴⁷. Bu nedenle, madde metnindeki ifadeye rağmen, burada farklılaştırılmış teselsülün ifade edildiği düşünülmelidir²⁴⁸.

Son olarak, TTK m. 371/ f. 7’de, “...*şirkete ve üçüncü kişilere verecekleri her tür zarardan...*” söz edilmektedir. Bu nedenle, yönetim kurulunun, TTK m. 371/ f. 7 bağlamında atanan ticarî vekilin her türlü doğrudan-dolaylı zarar fark etmeksizin sorumlu olacağı kabul edilmektedir²⁴⁹. Ancak, burada yönetim kurulunun, bu kişilerin kusursuz bir şekilde verdikleri zararlar dolayısıyla da sorumlu olacağı

²⁴⁵ Kırca, (2014), 35, dn. 20.

²⁴⁶ Kırca, (2014), 35, dn. 20.

²⁴⁷ Özdamar, (2014), 160.

²⁴⁸ Özdamar, (2014), 161.

²⁴⁹ Özdamar, (2014), 161.

sonucuna varılmamalıdır²⁵⁰. Zira, kusursuz bir şekilde verilen zarardan kişinin kendisi sorumlu olmazken onu atayanın sorumlu tutulması olanaksızdır. Aynı şekilde, bu kişilerin kasıtlarıyla verdikleri zarardan yönetim kurulunun sorumlu olmaması gerektiği ileri sürülmektedir²⁵¹. Fakat, kanunun lafzından böyle bir ayırım yapıldığı sonucu çıkmamaktadır. Kanaatimizce, bu bağlamda atanan ticarî vekillerin kasıtlı olmadan da kusurları dolayısıyla oluşacak zararların bu kapsamda değerlendirilmesi gerekir.

²⁵⁰ Özdamar, (2014), 161.

²⁵¹ Özdamar, (2014), 162.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TİCARÎ VEKİLLİĞİN SONA ERMESİ

3.1. Ticarî Vekillik İlişkisinin Sona Erme Sebepleri

Ticarî vekilliğin sona ermesi, *“Ticarî temsilcilerin, ticarî vekillerin ve diğer tacir yardımcılarının yetkilerinin sona ermesi”* başlığı altında, TBK m. 554’te düzenlenmiştir. Hükme göre, *“İşletme sahibi, ticarî temsilcilerin, ticarî vekillerin ve diğer tacir yardımcılarının yetkilerini, aralarındaki hizmet, vekâlet, ortaklık ve benzeri sözleşmelerden doğan hakları saklı kalmak koşuluyla, her zaman geri alabilir. İşletme sahibinin fiil ehliyetini kaybetmesi veya ölümü, ticarî temsilcilerin, ticarî vekillerin ve diğer tacir yardımcılarının yetkisini sona erdirmez.”*

Türk Borçlar Kanunu m. 554’te görüldüğü üzere, ticarî işletme sahibinin ticarî vekili azletmesine ilişkin olarak sadece düzenleme yapılmıştır. Ancak, aşağıda açıklanacağı üzere, ticarî vekillik ilişkisinin sona erme nedeni sadece azille sınırlı değildir. Ticarî vekillik ilişkisi iradî olarak son bulacağı gibi, ilişkinin kendiliğinden de sona ermesi mümkündür. Daha önceki açıklamalarda ifade ettiğimiz üzere, ticarî vekil temsil kurumunun ticaret hukukuna yansımalarından biridir. Bu sebeple, TBK m. 554’te düzenlenmeyen ticarî vekillik ilişkisinin sona ermesi hâllerine ilişkin açıklamalarımızda, niteliğine aykırı düşmedikçe temsile ilişkin hükümlerden faydalanılacaktır.

3.1.1. İradî Sona Erme Sebepleri

3.1.1.1. Azil

Temsil yetkisinin, temsil olunan tarafından geri alınmasına *“azil”* denir²⁵². Temsil ilişkisinin temelinde bulunan güven duygusu gereği²⁵³, bu duygunun azalması neticesinde ticarî işletme sahibine, ticarî vekili istediği zaman azletme yetkisi verilmiştir.

²⁵² Tekinay, Akman, Burcuoğlu, Altop, (1988), 254.

²⁵³ Tekinay, Akman, Burcuoğlu, Altop, (1988), 254.

Türk Borçlar Kanunu m. 554 hükmü, TBK m. 42'ye paralel bir düzenleme içermektedir. TBK m. 42'de, temsil olunanın, hukuki bir işlemten doğan temsil yetkisini her zaman sınırlayabileceği veya geri alabileceği; ancak, taraflar arasındaki hizmet, vekâlet veya ortaklık sözleşmeleri gibi hukuki ilişkilerden doğabilecek hakların saklı olduğu ifade edilmiştir. Aynı zamanda, temsil olunanın, bu hakkından önceden feragat edemeyeceği hüküm altına alınmıştır. Görüldüğü üzere, her iki hükümde de temsil yetkisinin, temsilci ile temsil olunanın arasındaki hukuki ilişkiden doğan haklar saklı kalmak kaydıyla, temsilcinin her zaman azledilebileceği kaleme alınmıştır.

Azil, bozucu yenilik doğuran bir haktır ve tek taraflı olarak, temsilciye ulaşınca hüküm doğuran bir beyanla kullanılır²⁵⁴. Bu beyanın geçerliliği herhangi bir sebebin gösterilmesine bağlı değildir²⁵⁵. Bu sebeple, ticarî işletme sahibinin ticarî vekili azletmesi için, bir sebebinin oluşması gerekmez. Ticarî işletme sahibi, ticarî vekili bir sebep göstermeden de azledebilir. Bu durumda, ticarî vekilin iç ilişkiden kaynaklı bir takım hakları meydana gelebilir. Şöyle ki, örneğin, ticarî vekil şayet hizmet sözleşmesi ile görevini ifa ediyorsa, ticarî vekilin azledilmesi kendisi açısından bir haksız fesih oluşturabilir. Dolayısıyla, ticarî vekil TBK m. 438'de düzenlenen tazminata hak kazanabilir.

Türk Borçlar Kanunu m. 42'de düzenlenen, ancak TBK m. 556'da düzenlenmeyen temsil olunanın bu hakkından feragat edemeyeceğine ilişkin hüküm, ticarî vekillerin azline ilişkin feragatte de uygulama alanı bulur²⁵⁶. Öğretide ticarî işletme sahibinin, ticarî vekili azledebileceğine ilişkin hükmün emredici olduğu kabul edildiğinden²⁵⁷, ticarî vekil ile ticarî işletme sahibi yapacakları bir sözleşme ile ticarî işletme sahibinin bu hakkından vazgeçemeyeceğini kararlaştıramazlar. Aksi hâlin kabulü, fiil ehliyetinden tamamen veya kısmen feragat anlamına gelmekte olup TMK m. 23 ile bağdaşmamaktadır²⁵⁸. Ayrıca, ticarî vekil ile ticarî işletme sahibi aralarında dolaylı şekilde de feragati engelleyen sözleşmeler yapamazlar²⁵⁹.

²⁵⁴ Tekinay, Akman, Burcuoğlu, Altop, (1988), 254.

²⁵⁵ Tekinay, Akman, Burcuoğlu, Altop, (1988), 254.

²⁵⁶ Feyzioğlu, (1978), 442.

²⁵⁷ Esener, (1961), 192; Kırca, (1996), 184.

²⁵⁸ Eren, (2015), 447.

²⁵⁹ Tandoğan, (1987), 624; Kırca, (1996), 184.

Örneğin, azil hâlinde ticarî işletme sahibinin cezai şart ödeyeceğinin kararlaştırılması, feragat hakkının sınırlandırılması olarak nitelendirilebilir²⁶⁰.

Ticarî vekil ile ticarî işletme sahibi arasında hizmet sözleşmesi bulunması ve bu sebeple İş Kanunu'na tâbi ticarî vekilin sebepsiz yere azledilmesi hâlinde, ticarî vekil ihbar ve kıdem tazminatına hak kazanır²⁶¹.

3.1.1.1.1. Azile Yetkili Kişi

Ticarî vekili azil yetkisine sahip kişi belirlenirken, ticarî vekili tayin eden kişi esas alınır. Bu sebeple, ticarî vekilin azline yetkili kişiyi, ticarî vekili tayin etmeye yetkili kişilere ilişkin açıklamalarımız doğrultusunda tespit etmek mümkündür.

Ticarî işletmenin gerçek kişi tarafından işletilmesi hâlinde, ticarî işletme sahibi veya onun kanunî temsilcisi ya da ticarî temsilci, ticarî vekili azletmeye yetkilidir²⁶². Aynı zamanda, genel yetkili ticarî vekilin de atadığı sınırlı yetkili ticarî vekili azletmesi mümkündür.

Adî şirketler bakımından ticarî vekilin azledilmesi, ortakların oy birliği ile mümkündür. Yönetimin bir ortağa veya üçüncü kişiye bırakılması hâlinde (TBK m. 625/ f.1) ise bu kişinin atayacağı sınırlı yetkili ticarî vekili, aynı şekilde azletmesi de uygundur.

Kollektif şirketlerde ticarî vekili tayine yetkili olan kişiler aynı zamanda ticarî vekili azletme yetkisini de haizdirler. Ancak TTK m. 219 hükmüne göre, *“Yönetim işleri şirket sözleşmesiyle bir ortağa verilmiş ise, onun yönetim hak ve görevi diğer ortaklar tarafından sınırlandırılmayacağı gibi kendisi görevden de alınamaz. Ancak, haklı sebeplerin varlığında, ortaklardan birinin istemi üzerine, mahkeme kararı ile yönetim hak ve görevi sınırlandırılabilir veya geri alınabilir. Görevin yerine getirilmesinde basiretsizlik, ağır ihmal veya yönetimde iktidarsızlık gibi hâller, haklı sebep sayılır.”* Bu sebeple de, ortağa ticarî vekil atama yetkisinin şirket sözleşmesiyle verilmesi hâlinde, bu kişinin yetkisi ancak sözleşme ile geri alınabilir.

²⁶⁰ Kırca, (1996), 185.

²⁶¹ Domaniç, (1970), 327.

²⁶² Kırca, (1996), 101.

Komandit şirketler açısından ise, ticarî vekilin tayinine yetkili olan komandite ortakların veya ticarî temsilci seçilen komanditer ortağın aynı şekilde ticarî vekili azile de yetkili olduğunu söylememiz mümkündür.

Anonim şirketler ve kooperatiflerde, öncelikle kural olarak yönetim kurulunun ticarî vekili atama yetkisi olduğundan, yönetim kurulunun ticarî vekili azletmeye de yetkili olduğunu söyleyebiliriz. Bunun dışında, anonim şirketlerde ticarî vekilin anonim şirketlerde tayine yetkili kişilerde yaptığımız açıklamalarda belirttiğimiz üzere²⁶³, şirketin işletme organizasyonu şemasında alt tarafta kalan ticarî vekillerin atanmasına paralel şekilde, Murahhas Müdür ve Üyeler tarafından azillerinde de bir sakınca bulunmamaktadır.

Son olarak limited şirketler bakımından ticarî vekili azil konusunda genel kurul yetkilidir. Bunun yanı sıra, sözleşme ile kendisine ticarî vekili atama yetkisi verilen müdürler de, atadığı ticarî vekili azletmeye de yetkilidirler. Ancak, ticarî vekilin, genel kurul tarafından atanması hâlinde, müdürler, atanan ticarî vekili sadece görevden uzaklaştırabilirler. Zira TTK m. 631/ f.2 hükmünde, bu kişilerin görevden alınması için genel kurulun gecikmeksizin toplantıya çağırılması gerektiğini ifade etmiştir²⁶⁴.

3.1.1.1.2. Azil Beyanının Şekli

Azil, karşı tarafa ulaşmakla, ileriye etkili olmak üzere hükümlerini gösteren bozucu yenilik doğuran bir haktır²⁶⁵. Azil beyanının geçerliliği, herhangi bir şekle bağlı değildir. Bu sebeple, ticarî vekilin yetkilerinin geri alınması için özel bir şekil şartı yoktur. Ticarî vekilin azli, mektup, sirküler gönderilerek üçüncü kişilere duyurabilir²⁶⁶.

²⁶³ Bkz. 1.3.3.1.3. Tüzel Kişi Tarafından İşletilen Ticarî İşletmelerde.

²⁶⁴ Altaş, bu durumun uygulamada birtakım tereddüt ve uyuşmazlıklara yol açacağını ileri sürmektedir. Gerçekten de, yazarın ifade ettiği gibi, TTK m.631/f. 2 hükmünün gerekçesi dikkate alındığında, hükmün 6762 sayılı TTK'nın 545. maddesinin tekrarı olduğu belirtilmiştir. Ancak, 6762 sayılı TTK'da, "...her müdür, bunları azletmek salahiyetine sahiptir", şeklindeki ifadede genel kurulun onaması gibi bir düzenleme içermektedir. Bu durumda da, TTK m. 631/ f.2 hükmü, açık bir şekilde gerekçesiyle çelişmektedir. Bkz. Altaş, S. (2015). **Limited Şirketler** (Altıncı Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık, 133.

²⁶⁵ Tekinay, Akman, Burcuoğlu, Altop, (1988), 254; Tandoğan, (1987), 620.

²⁶⁶ Arkan, (2016), 189.

Ancak, TTK m. 371/ f.7 ve TTK m. 629/ f.3 bağlamında ticarî vekil tayini söz konusu ise, bu durumda ticarî vekilin yetkilerinin geri alınması hâlinde bu durumun ticaret siciline tescil ve ilanı gerekmektedir.

3.1.1.2. İstifa

Tek taraflı bir ilişki olan temsil ilişkisinde, temsilci de bu ilişkiye her zaman son verebilir²⁶⁷. Bu şekilde, temsilci tarafından temsil yetkisinin sona erdirilmesine istifa denir²⁶⁸.

Türk Borçlar Kanunu m. 554'te, ticarî vekilin istifa edebileceğine ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak, ticarî vekilin istifa edebileceği öğretide kabul edilmektedir²⁶⁹. Gerçekten de, ticarî işletme sahibine ticari vekili azil yetkisi tanınırken, ticarî vekile istifa hakkı tanınmamasına haklı bir neden yoktur²⁷⁰.

Sebepsiz azildeki gibi, ticarî vekilin de sebep göstermeden istifa etmesi hâlinde, ticarî işletme sahibinin, temsil ilişkisinin dayanağı olan hizmet, vekâlet, şirket gibi sözleşmelerden doğan tazminat hakları saklıdır²⁷¹.

Ticarî vekiller, ticarî işletme sahibi ile aralarındaki vekâlet, hizmet, şirket sözleşmelerinden doğan haklar saklı kalmak kaydıyla ticarî vekillikten her zaman istifa edebilirler; bu istifa haklarından feragatleri de geçersizdir²⁷².

İstifaya ilişkin öngörülmüş bir şekil şartı bulunmadığından, istifa da ticarî vekilin atanması ve azlinde olduğu gibi, yazılı, sözlü ve açık veya örtülü şekilde gerçekleşebilir²⁷³.

İstifa eden ticarî vekilin de, yetkilerinin son bulması sebebiyle, TTK m. 371/7 veya TTK m. 629/ f.3 bağlamında atanmış olmaları hâlinde, ticaret siciline tescili ve ilanı gereklidir.

²⁶⁷ Eren, (2015), 449.

²⁶⁸ Tekinay, Akman, Burcuoğlu, Altop, (1988), 256; Eren, (2015), 449.

²⁶⁹ İmregün, (2005), 125; Arkan,(2016), 189; Ayhan, Özdamar, Çağlar,(2016), 490.

²⁷⁰ Kırca, (1996), 187.

²⁷¹ Domaniç, (1970), 327.

²⁷² Feyzioğlu, (1978), 442.

²⁷³ Taşatan, (2013), 339.

3.1.2. Kendiliğinden Sona Erme Sebepleri

Türk Borçlar Kanunu m. 43/ f. 1’de, hukuki işlemde doğan temsil yetkisinin, aksi iki tarafça kararlaştırılmış²⁷⁴ veya işin özelliğinden anlaşılmış olmadıkça, temsil olunanın ya da temsilcinin ölmesi, fiil ehliyetini kaybetmesi ya da gaipliğine karar verilmesi veya iflas etmesi hâllerinde sona ereceği düzenlenmiştir. Ticarî vekilin de bir temsilci olması itibarıyla, niteliğine uygun düştüğü ölçüde, TBK m. 554’te aksi düzenlenmediği sürece, bu hükmün bir kısmı ticarî vekil için de uygulama alanı bulmaktadır.

3.1.2.1. Ölüm ve Fiil Ehliyetinin Kaybı

Ticarî vekilin ölümü, temsil ilişkisini sona erdirmektedir²⁷⁵. Ticarî vekil ile ticarî işletme sahibinin arasında bulunan güven ilişkisi gereği, ticarî vekilin yetkileri, ticarî vekilin mirasçılara intikal edemez²⁷⁶. Ancak TBK m. 43/ f. 1 hükmünde, bu durumun aksinin kararlaştırılabileceği düzenlendiğinden, ticarî vekilin ölmesi

²⁷⁴ Buradaki “aksi iki tarafça kararlaştırılmış olmadıkça” ibaresinin temsil hukuku bakımından isabetli bir düzenleme olmadığı savunulmaktadır. Şöyle ki, temsil yetkisinin, temsilcinin kabulüne ihtiyaç göstermeyen tek taraflı bir irade beyanı olması sebebiyle bu düzenlemenin eleştiriyeye açık olduğu belirtilmektedir. Bkz, Şener, O. H. (2009). “Postmortal Temsil Yetkileri ve Ticarî Mümessillik, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*”, 11(1), 115.

²⁷⁵ “Gerek temsil yetkisi ve gerekse vekâlet ilişkisini düzenleyen BK. 35 (TBK m. 43) ve 397. madde hükümleri bir karineyi hükme bağlamıştır. Bu karine, aslolanın, ölümle temsil yetkisi ve vekâlet ilişkisinin sona ermiş olacağıdır. Yasa koyucunun bu karineyi benimsemesinin amacı şudur. Bilindiği gibi, gerek temsil ve gerekse vekâlet ilişkisi, tarafların karşılıklı güvenlerine dayanan bir ilişki ortaya çıkarmakta ve bu ilişkiden doğan iş görme borcuna ilişkin hak ve borçlar sıkı surette tarafların kişiliğine bağlı bulunmaktadır. Müvekkil güvenini taşıyan bir vekil seçmekte, ona her zaman işin görülme biçimi hakkında talimat vermekte ve bu iş gördürmeyi dilediği zaman sona erdirebilmektedir (Haluk Tandoğan - Borçlar Hukuku, Özel Borç ilişkileri - Ankara 1977 - Sahife 416); (Kemal Tahir Gürsoy - Vekâlet Akdinin Ölüm nedeniyle Sona Ermesi ve Sonuçları - Temsil ve Vekâlete İlişkin Sorunlar Sempozyum - 14/16 Haziran - İstanbul 1977 - sahife 1 vd.). Esasen vekil de kural olarak, işi kendisi yapmakla ve yerine başkasını koymamakla yükümlüdür. Aynı mülâhazalar temsil ilişkisi için de geçerlidir. Genellikle müvekkilin ölümü halinde, iş görmenin yapılma biçimine egemen olan onun iradesi ve yararı ortadan kalkacak; hatta bazı durumlarda müvekkilin ölümü, iş görmeye devamı imkansız hale getirecektir (mesela; tedavi edilen hastanın ölümünde olduğu gibi); işte bütün bu hususlar kural olarak vekil ya da müvekkilden birinin ölümü halinde, vekâlet sözleşmesinin sona ermesini haklı göstermektedir. Bu yüzdendir ki BK.nun 35. maddesi ile eş anlamda bulunan 397/1. maddesi hükmünde “...hilafı mukaveleden veya işin mahiyetinden anlaşılmadıkça vekâlet, gerek vekilin, gerek müvekkilin ölümü ile... nihayet bulur...” denilmektedir. Madde metninden de açıkça anlaşılacağı veçhile yasa koyucu, vekil ile müvekkilden birinin ölümü ile vekâletin sona ereceğini açıkça vurgulamış, öte yandan bu karinenin iki istisnası bulunduğunu belirtmiştir. Bunlardan biri, müvekkille vekil arasındaki sözleşmede bu hususun kararlaştırılmış olması; diğeri de, işin niteliğinin, vekâletin devamını gerektirmesidir.” Yargıtay HGK, E. 1980/7-2406, K. 641, T. 25.09.1981, Web: www.kazanci.com adresinden 27.05.2017 tarihinde alınmıştır.

²⁷⁶ Kırca, (1996), 188.

hâlinde, ticarî vekilin yetkilerinin mirasçılara geçebileceğine ilişkin sözleşme yapılması mümkündür.

Gaiplik, kişiliği sona erdiren nedenlerden biridir²⁷⁷. Bu sebeple ticarî vekilin gaipliği hâlinde de, ticarî vekilin temsil yetkisi sona ermektedir.

Ticarî vekilin fiil ehliyetini kaybetmesi hâlinde de, temsil ilişkisi son bulmaktadır. Öğretide, temsilcinin, temyiz kudretini muhafaza etmekle beraber, kısıtlanmasının temsil yetkisinin devamına engel olmayacağına savunanlarla birlikte²⁷⁸; kişinin kısıtlanması, taraflar arasındaki güven ilişkisini zedeleyeceğinden, bu durumun temsil yetkisini sona erdireceğini ileri sürenler de bulunmaktadır²⁷⁹. Kısıtlamanın temsil yetkisini sona erdireceğini savunanlara göre, kısıtlanan ticarî vekilin temsil yetkisinin devamı isteniyorsa, kısıtlanan ticarî vekile temsil yetkisi tekrar verilmelidir²⁸⁰.

Kanaatimizce, kişinin ticarî vekil olarak tayin edilebilmesi için asgarî olarak ayırt etme gücüne sahip olması yeterli olduğundan, ticarî vekilin kısıtlanması hâlinde temsil yetkisi devam etmelidir. Kaldı ki, ticarî işletme sahibinin ticarî vekili azletme yetkisi her zaman bulunmaktadır. Şayet, ticarî vekilin temsil yetkisinin son bulması istiyorsa, onu azletmesini engelleyici bir durum yoktur.

Türk Borçlar Kanunu m. 554/ f.2'de, TBK m. 43/ f.1'den farklı olarak, ticarî işletme sahibinin ölümü²⁸¹ ve fiil ehliyetini kaybetmesi durumunda ticarî vekillik ilişkisinin son bulmayacağı hüküm altına alınmıştır. Zikredilen hüküm sayesinde, ticarî işletmenin faaliyetlerinin durması önlenmek istenmiştir²⁸². Kanaatimizce, her ne kadar ticarî işletme sahibinin gaipliğinden bahsedilmemişse de, ticarî işletme sahibinin gaipliği de aynı şekilde, ticarî vekilin temsil yetkisini sona erdirmemektedir²⁸³. Zira gaiplikte de ölümde olduğu gibi kişilik son bulmaktadır.

²⁷⁷ Ayrıntılı bilgi için bkz. Akipek, Akıntürk, (2007), 252 vd.

²⁷⁸ Tekinay, Akman, Burcuoğlu, Altop, (1988), 258; Arkan, 2016, 184.

²⁷⁹ Esener, (1961), 196; Kırca, (1996), 188.

²⁸⁰ Kırca, (1996), 188; Erkol, (1998), 114; Demirvuran, (2004), 127; Kaya, (2010), 106.

²⁸¹ Bu şekilde, temsil olunanın ölümünden sonra devam eden temsil yetkisine ""*transmortal* (*postmortal*) temsil yetkisi" denilmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Şener, (2009), 118 vd.

²⁸² Feyzioğlu, (1978), 443.

²⁸³ Kırca, (1996), 190.

Öğretide, çoğunluk görüşü, TBK m. 554/ f.2 hükmünün emredici olmadığını; bu sebeple de ticarî işletme sahibinin ölümü ya da fiil ehliyetini kaybetmesi hâlinde ticarî vekillik yetkisinin sona ereceğinin kararlaştırılabileceğini ifade etmektedir²⁸⁴. Ancak Şener'e göre, TBK m. 554/ f.2 hükmü, emredici nitelikte bir hükümdür ve bu sebeple de, dış ilişkide etkili olacak şekilde ticarî vekilliğin, ticarî işletme sahibinin ölümü hâlinde sona ereceğinin kararlaştırılması imkânsızdır²⁸⁵. Ticarî işletme sahibinin ölümü ya da fiil ehliyetini kaybetmesi anında ticarî vekilliğin sona ereceği yolundaki sözleşme, iyi niyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülemez²⁸⁶.

3.1.2.2. Ticarî İşletmenin Tasfiyesi

Ticarî işletmenin tasfiye hâline girmesi ile ticarî vekilin temsil yetkisi son bulmaktadır. Aynı zamanda TBK m. 43/ f.2 hükmü gereği, ticarî işletmenin bir tüzel kişi tarafından işletilmesi hâlinde de, tüzel kişinin fesholunarak tasfiyeye girmesi de ticarî vekillik yetkisini sona erdirmektedir.

Ticaret şirketinin tasfiyesi ile ortaklığın mal varlığı paraya çevrilir, alacaklar tahsil edilir, borçlar ödenir ve sonucunda elde kalan net mal varlığı tasfiye payı hükümleri uyarınca dağıtılır; nihayet ticaret unvanının sicilden silinmesi işlemiyle tasfiye son bulur²⁸⁷. Bu süreçte, tasfiye memuru özel olarak görevlendirmezse, ticarî vekilin temsil yetkisi sona erer²⁸⁸.

Ticarî vekilin kendisinin tüzel kişi olması hâlinde de, ticari vekil tüzel kişinin tasfiye aşamasına gelmesi ticarî vekilin temsil yetkilerini sona erdirmez²⁸⁹. Ayrıca, ticarî vekil konumunda olan tüzel kişinin fiil ehliyetini kullanabilmesini sağlayan organlarının geçici olarak kaybı hâllerinde de ticarî vekilin temsil ilişkisi sona ermemektedir²⁹⁰.

²⁸⁴ Arkan, (2016), 184; Ülgen, Helvacı, Kendigelen, Kaya, Nomer Ertan, (2015), 691; Kırca, (1996), 189.

²⁸⁵ Şener, (2009), 127.

²⁸⁶ Feyzioğlu, (1978), 443; Kırca, (1996), 189. Şener, iç ilişkide böyle bir sözleşme yapılması hâlinde, bu hususun sadece durumu bilen veya bilmesi gereken üçüncü kişilere karşı ileri sürülebileceğini ifade etmektedir. Ancak, Şener'in, TTK m. 554/ f.2 hükmünü emredici olarak nitelendirmesi hâlinde, üçüncü kişinin iyi niyet- kötü niyet ayrımı yapılmaksızın hiçbir şekilde ileri sürülmemesi gerekir. Bkz. Şener, (2009), 127.

²⁸⁷ Pulaşlı, (2015), 601.

²⁸⁸ Karayalçın, (1960), 385; Baştuğ, Erdem, (1993), 152.

²⁸⁹ Aksî görüş için bkz. Kırca, (1996), 190; Erkol, (1998), 115.

²⁹⁰ Kırca, (1996), 190.

3.1.2.3. Ticarî İşletme Sahibinin İflası

Ticarî işletmeyi işleten kişinin iflası hâlinde, müflis olan tacirin ticarî işletmesi ve diğer malları üzerindeki tasarruf ehliyeti son bulmuş olacağından, ticarî işletmenin işleri için atanmış ticarî vekilin de yetkilerini kullanma imkânı kalmaz. Bu sebeple de ticarî vekilin temsil yetkisi sona erer.

Türk Borçlar Kanunu m. 43/ f.1'de, temsil olunanın iflası hâlinde, temsil ilişkisinin devam edeceğinin kararlaştırılabileceği ifade edilmektedir. Ancak, ticarî vekilin temsil yetkisinin ticarî işletmenin işleri için verildiği düşünüldüğünde, ticarî işletme sahibinin iflası hâlinde ticarî vekilin temsil yetkisinin devam etmesine ilişkin sözleşme yapılması pek mümkün gözükmemektedir.

İcra ve İflas Kanunu m. 166 gereği, iflas dairesi, iflas durumunu ilgili yerlere bildireceğinden, TTK m. 371/ f.7 ve TTK m. 629/ f.3 bağlamında atanan ticarî vekillerin ayrıca tescil ve ilanına gerek yoktur.

Ticarî vekilin iflası hâlinde, ticarî vekilin yetkilerine ilişkin öğretide görüş birliği yoktur. Şöyle ki, bir kısım yazarlar, ticarî vekilin iflas etmesinin temsil yetkisini sona erdirmeyeceğini savunur²⁹¹. Zira iflas hâlinde sadece ticarî vekilin kendi malları üzerinde tasarruf yetkisi kalkar. Diğer görüşteki yazarlar ise, kural olarak ticarî vekilin iflasının temsil yetkisinin kaldıracağını savunmaktadır²⁹². Kanaatimizce, açıklanan sebep dolayısıyla, ticarî vekilin iflası hâlinde, temsil yetkisinin kural olarak sona ermesine lüzum yoktur. Ancak şunu da belirtmek gerekir ki, TBK m. 554/ f.2'deki gibi, açık bir şekilde ticarî vekilin iflası hâlinde temsil yetkisinin kendiliğinden sona ermeyeceğinin belirtilmesi daha uygundur.

Ticarî işletme sahibinin konkordato ilan etmesi hâlinde ise, ticarî vekilin yetkileri sona ermez²⁹³. Aynı şekilde, ticarî vekilin de konkordato ilan etmesi, temsil yetkisini sona erdirmez²⁹⁴.

²⁹¹ Domaniç, (1970), 195; Feyzioğlu, (1978), 427 dn. 42; Arkan, (2016), 185; Ülgen, Helvacı, Kendigelen, Kaya, Nomer Ertan, (2015), 691.

²⁹² Esener, (1961), 196; Kırca, (1996), 191.

²⁹³ Arkan, (2016), 185; Ülgen, Helvacı, Kendigelen, Kaya, Nomer Ertan, (2015), 691; Kırca, (1996), 191.

²⁹⁴ Kırca, (1996), 192.

3.1.2.4. Ticarî İşletmenin Devri

Ticarî işletmenin devredilmesiyle birlikte, ticarî vekilin de yetkisi son bulur²⁹⁵. Yeni ticarî işletme sahibi, TTK m. 551/ f.1 gereği, eski ticarî vekile güven duyuyorsa onu tekrar atayabilir²⁹⁶.

3.1.2.5. Ticarî İşletme Sahibi ve Ticarî Vekil Sıfatlarının Birleşmesi

Ticarî vekil, atandığı ticarî işletmeyi alması, miras yoluyla iktisap etmesi gibi durumlarda ticarî işletmenin sahibi olur. Bu durumda artık kişinin ticarî vekil olarak kalması mümkün gözükmemektedir. Zira ticarî işletme sahibi olunması durumunda ticarî vekilin yetkilerinden daha geniş bir yetki elde edilir. Bu sebeple, ticarî vekil ile ticarî işletme sahibi sıfatının aynı kişide birleşmesi, ticarî vekillik ilişkisini sona erdirir²⁹⁷.

Aynı şekilde, ticarî vekilin işletme sahibine benzer bir pozisyona gelmesi durumunda da ticarî vekillik sona erer. Örneğin, ticarî vekilin atandığı kolektif şirketin, temsile yetkili ortağı olması hâlinde ticarî vekillik ilişkisi sona erer²⁹⁸.

3.1.2.6. Sürenin Sona Ermesi

Ticarî vekillik süreklilik arz eden bir iş olduğundan, adî temsildeki gibi işin bitmesiyle temsil yetkisinin sona ermesi²⁹⁹, ticarî vekillik kurumu ile bağdaşmamaktadır³⁰⁰. Ancak bu durum, ticarî vekilin belli bir süre için atanmasına engel bir durum değildir. Ticarî vekilin belli bir süre için atanmış olması durumunda, bu sürenin sona ermesiyle birlikte, ticarî vekilin yetkileri de sona erer.

3.2. Sona Ermenin Hüküm Ve Sonuçları

Ticarî vekillik ilişkisinin sona ermesinin, hem ticarî vekil ile ticarî işletme sahibi arasında, hem de ticarî işletme sahibi ile üçüncü kişiler arasında doğurduğu bir

²⁹⁵ Karayalçın, (1960), 385; Arkan, (2016), 185; Kırca, (1996), 192.

²⁹⁶ Arkan, (2016), 185.

²⁹⁷ Kırca, (1996) 192.

²⁹⁸ Kırca, (1996), 193.

²⁹⁹ Eren, (2015), 450.

³⁰⁰ Erkol, (1998), 119.

takım hüküm ve sonuçları bulunmaktadır. Zira hem ticarî vekil verilen yetki gereği ticarî işletme sahibi ile ilişki içerisinde bulunmakta hem de ticarî vekilin kendisine verilen temsil yetkisi sebebiyle, ticarî işletme sahibi de üçüncü kişiler ile ilişki içerisine girmektedir.

Aşağıda öncelikle ticarî vekilin yetkilerinin sona ermesinin, ticarî vekil ile ticarî işletme sahibi arasındaki ilişki bakımından hüküm ve sonuçları incelenecek, sonrasında ise üçüncü kişiler ile ticarî işletme sahibi arasındaki ilişki bakımından hüküm ve sonuçlar incelenecektir.

3.2.1. Ticarî Vekil ile Ticarî İşletme Sahibi Arasındaki İlişki Bakımından (İç İlişkide)

Ticarî vekilin temsil yetkisi, sona erme sebeplerinden birinin gerçekleşmesiyle ileriye etkili olarak ortadan kalkar³⁰¹. Bu durum, ticarî vekil ile ticarî işletme sahibi arasında bulunan ilişkinin *sürekli borç ilişkisi* olmasından kaynaklanmaktadır.

Ticarî vekillik ilişkisinin sona ermesi, ticarî vekil ile ticarî işletme sahibi arasındaki temel borç ilişkisini sona erdirmez; iç ilişki, temsil yetkisi geri alınmasına rağmen eskisi gibi devam edebilir³⁰². Örneğin, ticarî vekil ile ticarî işletme sahibinin arasında bir hizmet sözleşmesi bulunması hâlinde, temsil yetkisinin geri alınması bu hizmet sözleşmesine hâlel getirmez. Ancak ticarî vekilin ölümü hâlinde ise, temsil yetkisiyle birlikte, ticarî işletme sahibi ile ticarî vekil arasındaki sözleşme de doğal olarak son bulur. Aynı zamanda, temeldeki ilişkinin sona ermesi de, temsil ilişkisini sona erdirmez. Bunun sebebi, daha önce belirttiğimiz gibi temsil ilişkisinde var olan soyutluk ilkesinin bir sonucudur³⁰³. Ticarî işletme sahibi, temel ilişki sona ermesine rağmen ticarî vekilin temsil yetkisi devam edeceğinden, ayrıca onu azletmesi gerekir³⁰⁴.

³⁰¹ Tandoğan, (1987), 626.

³⁰² Tekinay, Akman, Burcuoğlu, Altop, (1988), 263; Eren, (2015), 449; Battal, A. (2005). **Ticarî İşletme Hukuku**. Ankara: Gazi Kitabevi, 86.

³⁰³ Eren, (2015), 449.

³⁰⁴ Kırca, (1996), 193.

3.2.2. Üçüncü Kişiler İle Ticarî İşletme Sahibi Arasındaki İlişki Bakımından (Dış İlişkide)

Ticarî vekilin temsil yetkisi TTK m. 371/7 ve TTK m. 629/ f. 3 bağlamında atananlar istisna olmak üzere, kural olarak ticaret siciline tescil ve ilan olmamaktadır. Aynı şekilde, ticarî vekilin temsil yetkileri sona erdiğinde de, bu durum ticaret siciline tescil ve ilan olmamaktadır. Bu sebeple, ticarî vekilin temsil yetkileri sona erdiğinde üçüncü kişiler bakımından doğacak hüküm ve sonuçları genel temsil yetkisi bağlamında açıklamak uygun düşer.

Öncelikle, ticarî vekilin temsil yetkisinin sona erdiğini bilmeyen iyi niyetli üçüncü kişilerle yapılan işlemler, TBK m. 45/ f.1 gereği, ticarî işletme sahibini bağlar. Bunun dışında, temsil yetkisinin sona erdiğini ticarî vekil bilmekle beraber, işlem yapan üçüncü kişi bilmiyorsa yine aynı sonuç doğar³⁰⁵. Ancak TBK m. 45/ f.2' de belirtildiği üzere, ticarî vekil ile işlem yapan üçüncü kişinin temsil yetkisinin sona erdiğini bilmesi hâlinde, ticarî işletme sahibi yapılan işlemle bağlı olmaz. Bu durum aynı şekilde üçüncü kişinin, ticarî vekilin temsil yetkisinin sona erdiğini bildiği ve fakat ticarî vekilin temsil yetkisinin sona erdiğinden haberi olmadığı hâllerde geçerlidir³⁰⁶. Azledilmiş ticarî vekilin işlediği haksız fiilden dolayı, üçüncü kişi kendisi lehine sonuç elde edemez³⁰⁷.

Türk Ticaret Kanunu m. 371/ f. 7 ve TTK m. 629/ f. 3 bağlamında atanan ticarî vekiller ise, temsil yetkileri sona erdikten sonra ticaret siciline tescil ve ilan olurlar³⁰⁸. Ticarî vekillik yetkisinin son bulmuş olduğu ticaret siciline tescil ve ilan edilmezse, bu ticarî vekilin üçüncü kişilerle yapacağı sözleşmeler şirketi bağlar. Ancak, şirket ticarî vekili azlettiğini üçüncü kişinin bildiğini veya bilmesi gerektiğini ispat edebilirse, sözleşmeyle bağlı olmaktan kurtulur (TTK m. 36/ f. 4). Örneğin, azil durumu ile ilgili üçüncü kişiye sirküler gönderilerek duyurulması hâlinde, bu sirkülerin üçüncü kişinin eline geçtiği ispat edilerek, ticarî vekilin azli ticaret siciline tescil ve ilan edilmese de yaptığı sözleşmeyle bağlı kalınmaması sağlanabilir³⁰⁹.

³⁰⁵ Eren, (2015), 451.

³⁰⁶ Eren, (2015), 451.

³⁰⁷ Arkan, (2016), 259.

³⁰⁸ Arkan, (2016), 189.

³⁰⁹ Arkan, (2016), 259.

3.3. Ticarî Vekillikten Doğan Taleplerin Zamanaşımı Süresi

Ticarî vekillikten doğan taleplere ilişkin zamanaşımı tespit edilirken, ticarî vekil ile ticarî işletme sahibi arasındaki iç ilişkiye göre değerlendirme yapılması gerekir.

Öncelikle ticarî vekile, ticarî vekillik yetkisi çoğunlukla ticarî işletme sahibi ile arasında yapılan bir sözleşme ile verilmektedir. Bu durumda, ticarî vekilin, iş görürken yaptığı masrafların, hak ettiği ücret alacağının tâbi olduğu zamanaşımı belirlenirken, aralarındaki sözleşmenin niteliğine bakmak gerekir. Örneğin, şayet ticarî vekil ile ticarî işletme sahibi arasında bir vekâlet sözleşmesi var ise, bu durumda TBK m. 147/ f.1/ b.5 gereği, ticarî vekillikten doğan taleplere ilişkin beş yıllık zamanaşımı uygulanır.

Ticarî vekil ile ticarî işletme sahibi arasında sözleşme bulunmaması hâlinde ise, vekâletsiz iş görmeye ilişkin zamanaşımının uygulanması gerekir³¹⁰. Bu durumda, ticarî vekilin yaptığı işin gerçek vekâletsiz sözleşme mi yoksa gerçek olmayan vekâletsiz iş görme mi olduğunun değerlendirilmelidir. Nitekim bu değerlendirme sonucunda varılan nitelendirmeye uygun olarak zamanaşımı süresi değişmektedir. Şayet, ticarî vekilin talepleri gerçek vekâletsiz iş görmeye ilişkin hükümlere tâbi ise (örneğin, ticarî vekilin, ticarî işletme sahibine ait bir işin görülmesi sırasında yaptığı masrafların iadesi³¹¹) bu durumda, TBK m. 146'daki genel zamanaşımı uygulanır. Ancak ticarî vekilin gerçek olmayan vekâletsiz iş görme çerçevesinde değerlendirilen bir iş dolayısıyla talep doğması hâlinde (örneğin ticarî vekilin temsil yetkisini kötüye kullanması sebebiyle ticarî işletme sahibinin uğradığı zararların tazminini istemesi hâli³¹²), haksız fiillere ilişkin zamanaşımının düzenlendiği TBK m. 72 uygulama alanı bulur³¹³.

Ticari işletme sahibi, ticari vekilin üçüncü kişilere haksız fiili neticesinde verdiği zararlar dolayısıyla ödediği tazminatı, ticari vekilden isteyebilir. Rücu alacağı, ticarî işletme sahibi ile ticarî vekil arasındaki ilişkinin niteliğine göre belirlenir. Şayet, ticarî vekil ile ticarî işletme sahibi arasındaki ilişki hizmet, vekâlet gibi bir sözleşmeye dayanıyorsa ve ticarî vekilin de kusuru bulunuyorsa, ticarî işletme sahibinin rücu

³¹⁰ Kırca, (1996), 196.

³¹¹ Kırca, (1996), 196.

³¹² Kırca, (1996), 197.

³¹³ Tandoğan, (1987), 683.

alacağı, ticarî işletme sahibinin sözleşmeye aykırı davranışına dayanır³¹⁴. Bu durumda ticarî vekil, ticarî işletme sahibinin ödediğı tazminatı gidermek zorundadır³¹⁵. Ancak ticarî vekil ile ticarî işletme sahibi arasında bir sözleşme bulunmaması durumunda, TBK m. 62 hükmüne göre rücu söz konusu olur³¹⁶.

³¹⁴ Eren, (2015), 1084.

³¹⁵ Eren, (2015), 1084.

³¹⁶ Eren, (2015), 1084.

SONUÇ

Ticarî vekil, ticarî işletmelere, işletmenin bütün alışılmış işlerinin veya belirli bazı işlerinin yürütülmesi için atanmış bağlı tacir yardımcılarındandır. Ticarî vekil, üçüncü kişilerle olan ilişkiler bakımından, ticarî işletme sahibinin temsilcisidir. Fakat ticarî vekilin temsil yetkisinin kapsamı, temsil yetkisini düzenleyen genel hükümlerden farklı olarak daha belirli kurallarla düzenlenmiştir. Ticarî vekile verilen bu yetkinin kapsamı ticarî vekilin tayin türünü belirlememize olanak sağlar. Şöyle ki, ticarî vekile, ticarî işletmenin bütün alışılmış işleri için yetki verilmesi hâlinde, ticarî vekil, genel yetkili ticarî vekil olarak nitelendirilirken; ticarî vekile belirli bazı işler için yetki verilmesinde, ticarî vekil, sınırlı yetkili ticarî vekil olarak adlandırılmaktadır.

Türk Borçlar Kanunu m. 551’de, ticarî vekilin ticarî işletme sahibi tarafından yetkilendirileceği belirtilmiştir. Burada ifade edilen “*ticarî işletme sahibi*” nden, ticarî işletmeyi işleten tacirin anlaşılması gerekir. Nitekim ticarî işletme sahibinin ticarî işletmeyi işleten kişi olmadığı durumlar söz konusu olabilir.

Öğretide gerçek kişilerin ticarî vekil olarak atanmalarına ilişkin görüş ayrılığı bulunmamakla birlikte, tüzel kişilerin tayini hususuna ilişkin görüş ayrılıkları bulunmaktadır. Ticarî vekilin tüzel kişi olmasını engelleyen hukuki bir engelin bulunmaması ve ticarî işletme sahibi ile ticarî vekil arasındaki güven ilişkisinin sağlanamayacağı tehlikesinin, gerçek kişi ticarî vekiller için de var olabileceği dikkate alındığında, tüzel kişilerin de ticarî vekil olarak atanmalarının kabulü gerekir.

Ticarî vekilin tayinine ilişkin özel bir düzenleme öngörülmediğinden, temsile ilişkin genel hükümler uygulanır. Temsil yetkisinin verilmesi kural olarak herhangi bir şekle tabi olmadığından, ticarî vekile verilen temsil yetkisinde de herhangi bir şekil şartı aranmamaktadır. Ticarî vekile temsil yetkisi, sözlü veya yazılı olması fark etmeksizin açıkça verilebilir.

Ticarî vekilin kural olarak ticaret siciline kaydı mümkün değildir. Ticaret siciline kayıt hâlinde dahi, tescilin hiçbir hukuki sonuç doğurmayacağı kabul edilmektedir. Ancak TTK m. 371/f.7 ile anonim şirketlere ve yapılan atıfla da TTK m. 629/f.3 ile limited şirketlere ilgili hükümler kapsamında atanan ticarî vekiller için ticaret siciline tescil mümkün hâle getirilmiştir. Hükmün getirilmesiyle birlikte,

öğretide birçok tartışmalar yaşanmaya başlamıştır. Tartışmalar genel itibariyle, hükümdeki *“hizmet akdiyle bağlı olan sınırlı yetkili ticarî vekilden ve diğer tacir yardımcıları”*ndan ne anlaşılması gerektiği ve sicile tescilin kurucu mu yoksa bildirici mi etkiye sahip olduğu hususunda yaşanmaktadır.

Öncelikle, hükmün kapsamına giren *hizmet akdiyle bağlı sınırlı yetkili ticarî vekilden* ne anlaşılması gerektiği tespit edilmelidir. Bu hususa ilişkin tartışmalar değerlendirildiğinde, hükümdeki *“hizmet akdi”* ile sürekli biçimde hizmet görenler olarak ve *“sınırlı yetkili”* ticarî vekilden de, ticarî vekillerin ticarî temsilciler düşünüldüğünde sahip olduğu sınırlı yetkisi anlaşılabilir olarak genel yetkili ticarî vekillerin düşünülmesi uygun olur. Bu şekilde atanan ticarî vekillerin, ticaret siciline tescillerinin bildirici etkiye sahip olduğu sonucuna varılması gerekir.

Ticarî vekilin hak ve yükümlülükleri, ticarî işletme ile aralarındaki iç ilişkiye göre belirlenmektedir. Ticarî vekilin özel olarak düzenlenen tek yükümlülüğü, rekabet etmeme yükümlülüğüdür. Öğretide genel yetkili ticarî vekillerin rekabet etmeme yükümlülüğüne ilişkin bir tartışma bulunmazken, sınırlı yetkili ticarî vekiller için hükümdeki *“hizmetinde bulunan”* ifadesinden lafzi olarak hizmet sözleşmesiyle bağlı sınırlı yetkili ticarî vekillerin sadece bu yükümlülükleri bulunduğu dile getirilmektedir. Kanaatimizce, her ne kadar lafzi olarak böyle bir anlam oluşsa da, ticarî işletme sahibi ile arasında vekâlet sözleşmesi bulunan sınırlı yetkili ticarî vekillerin de sadakat yükümlülükleri gereği bu yasak kapsamında değerlendirilmeleri gerekir.

Ticarî vekilin kanundan doğan rekabet etmeme yükümlülüğünün kapsamını, ticarî işletmenin sürdürdüğü iş alanı belirlemektedir. Ancak burada, ticarî işletmenin fiilen uğraştığı işin anlaşılması gerekir. Ticarî vekilin madde kapsamında yasaklanmış işlerini şöyle sıralamak mümkündür: Ticarî vekil, ticarî işletmenin faaliyet alanına giren bir işi, öncelikle kendi ad ve hesabına; ikinci olarak kendi adına ve fakat başkası hesabına; üçüncü olarak başkası adına ve hesabına son olarak da başkası adına ancak kendi hesabına yapamaz. Ticarî vekilin tüzel kişi olması hâlinde ticarî vekilin rekabet yasağı hem tüzel kişiye hem de tüzel kişi adına hareket eden kişiye uygulanmalıdır.

Ticarî vekilin rekabet etmeme yükümlülüğü, ticarî işletme sahibi ile aralarındaki sözleşme süresince devam etmektedir. Ticarî vekillik sıfatı sona erdikten sonra da rekabet yasağının devam etmesi arzu ediliyorsa, taraflar arasında sözleşme yapılması gerekmektedir.

Ticarî vekilin rekabet etmeme yükümlülüğünü ihlal etmesi hâlinde, ticarî işletme sahibinin taleplerini ne kadar sürede talep edebileceği maddede düzenlenmemiştir. Bu durumda, TBK m. 146 gereği on yıllık zamanaşımı süresinin uygulanması gerektiğini söylemek mümkündür. Ancak, olması gereken hukuk açısından, bu taleplere ilişkin zamanaşımı süresinin belirtilmesi daha uygundur.

Genel yetkili ticarî vekilin yetkisi ticarî işletmenin alışılmış bütün işlerini kapsamaktadır. Bir ticarî işletmede nelerin alışılmış iş olduğu, işletmenin niteliği, işin hacmi, bulunduğu yerde hâkim olan ticarî görüşler, işlemlerin türü ve değeri dikkate alınarak tespit edilir. Alışılmış iş dışındaki diğer işler için, genel yetkili ticarî vekilin özel olarak yetkilendirilmesi gerekir.

Genel yetkili ticarî vekilin temsil yetkisi kanundan doğan bir sınırlamaya tabi olduğu gibi, onu atayanın iradesine bağlı olarak da sınırlandırılabilir. Ayrıca, ticarî temsilci tarafından dâhi özel yetki almadıkça yapılamayan, işletmeye dâhil taşınmazların devredilmesi, bir hak ile sınırlandırılması işlemlerinin ticarî vekil tarafından da yapılamayacağını kabulü gerekir.

Sınırlı yetkili ticarî vekilin temsil yetkisi, genel yetkili ticarî vekilin aksine, onu atayanın iradesine bağlı olarak konu, miktar gibi hususlarda sınırlandırılmıştır. Bunun dışında TBK m. 552'deki "*diğer tacir yardımcıları*" başlığı altındaki tacir yardımcıları da, sınırlı yetkili ticarî vekillerdir. Ticarî işletme sahibinin yapacağı sınırlandırmanın üçüncü kişilerce duyurulmuş olması yeterlidir. Ancak, TTK m. 371/f.7 ve TTK m. 629 bağlamında atanan ticarî vekillerin yetkilerinin sınırlandırılması hâlinde, bu durum ticaret siciline tescil edilmelidir.

Ticarî vekilin, temsil yetkisi kapsamında yaptığı hukuki işlemlerinin sonuçları, doğrudan ticarî işletme sahibinin şahsında doğmaktadır. Ancak yapılan işlemin ticarî işletme sahibi adına yapıp yapılmadığına ilişkin bir tereddütün varlığı hâlinde, ticarî vekilin kendi adına bu işlemi yaptığının kabulü gereklidir.

Ticarî vekilin kendisine verilen temsil yetkisini aşması ve ticarî işletme sahibinin bu işleme onay vermesi hâlinde, ticarî işletme sahibi sorumlu olur. Fakat üçüncü kişilerde, ticarî vekilin temsil yetkisinin bulunduğu ya da temsil yetkisinin gerçekte verilmiş olandan daha kapsamlı olduğu yönünde bir izlenim yaratılması hâlinde, ticarî işletme sahibi, yapılan hukuki işlemde sorumlu tutulmalıdır. Yargıtay kararları incelendiğinde, bu durumun daha çok, ticarî vekilin kambiyo senedi düzenlemesine ilişkin uyuşmazlıklarda meydana geldiği görülmektedir. Ayrıca, kambiyo senetlerine ilişkin özel olarak düzenlenen yetkisiz temsil hükümleri de, sorumluluk tespit edilirken göz ardı edilmemelidir.

Ticarî vekil, aynı zamanda bir ifa yardımcısı olduğundan, ticarî işletmenin işlerini yaparken üçüncü kişilere zarar vermesi hâlinde, ticarî işletme sahibinin TBK m. 66 veya TBK m. 116 bağlamında sorumluluğu doğabilmektedir. Bunun dışında, TTK m. 371/ f. 7 bağlamında atanan ticarî vekillerin, şirket ve üçüncü kişilere verecekleri zararlardan yönetim kurulunun müteselsilen sorumlu olacağı düzenlenmiştir. Bu sebeple, anonim şirketlere bu şekilde atanan ticarî vekillerin verecekleri zararlardan ticarî vekilin kendisi ve şirket dışında yönetim kurulu da sorumlu tutulacaktır. Buradaki madde metnindeki ifadeye rağmen, farklılaştırılmış teselsülün ifade edildiği düşünülmelidir.

Ticarî vekillik ilişkisi, ya tarafların iradesine bağlı olarak ya da kendiliğinden sona erebilir. Ticarî işletme sahibinin ticarî vekili azletmesi veya ticarî vekilin istifa etmesi, tarafların iradesine bağlı olarak ilişkiyi sona erdiren sebeplerdir.

Ticarî vekilin kendiliğinden sona ermesi ise çeşitli şekillerde ortaya çıkabilir. Öncelikle, ticarî vekilin ölümü hâlinde, temsil ilişkisi sona ereceğinden, ticarî vekillik ilişkisi de son bulur. Ticarî vekilin fiil ehliyetinin kaybı hâlinde de, ticarî vekillik ilişkisi sona erer. Ticarî vekilin kısıtlanması, ticarî vekilin temsil yetkisinin doğrudan sona erdirmez. Böyle bir durumda, ticarî işletme sahibinin onu azletmesini engelleyen bir durum da bulunmamaktadır.

Ticarî işletme sahibinin ölümü ve fiil ehliyetini kaybetmesi hâlinde, genel temsil hükümlerinden farklı olarak ticarî vekillik ilişkisi sona ermez. Ancak bu hüküm emredici bir düzenleme olmadığından aksinin kararlaştırılması mümkündür. Bunun dışında ticarî işletmenin tasfiyesi, ticarî işletme sahibinin iflası, ticarî işletmenin

devri, ticarî işletme sahibi ve ticarî vekil sıfatlarının birleşmesi, sürenin sona ermesi hâllerinde de ticarî vekillik ilişkisi son bulur.

Ticarî vekillik ilişkisinin son bulması, hem ticarî vekil ve ticarî işletme sahibini arasındaki ilişki bakımından hem de üçüncü kişiler ile ticarî işletme sahibi arasındaki ilişki bakımından hüküm ve sonuçlar doğurmaktadır.

Ticarî vekillik ilişkisinin sona ermesi, ticarî vekil ile ticarî işletme sahibi arasındaki temel borç ilişkisini sona erdirmez. Keza temeldeki ilişkinin sona ermesi de, temsil ilişkisini sona erdirmez. Ticarî vekilin temsil yetkisinin sona erdiğini bilmeyen üçüncü kişilere karşı, ticarî işletme sahibinin sorumluluğu devam etmektedir.

Ticarî vekillikten doğan taleplere ilişkin zamanaşımı tespit edilirken, ticarî vekil ile ticarî işletme sahibi arasındaki iç ilişkiye göre bir değerlendirme yapılması gerekir. Ticarî vekil ile ticarî işletme sahibinin arasında bir sözleşmenin varlığı hâlinde, bu sözleşmenin tabi olduğu zamanaşımı süresi; ticarî vekil ile ticarî işletme sahibi arasında sözleşme bulunmaması hâlinde ise, vekâletsiz iş görmeye ilişkin zamanaşımı süresi uygulanır.

KAYNAKLAR

- Acar, S. (2006). "Kambiyo Senetlerinde Temsil Yetkisindeki Sakatlıklar ve Sonuçları". *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 1(2), 27-42.
- Akbıyık, C. (1997). "Temsil Yetkisi Ve Temel İlişki". *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 55(4), 217-232.
- Akdağ Güney, N. (2012). *6102 sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulu (Birinci Baskı)*. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Akdeniz, U. (2013). "Pazarlamacılık Sözleşmesi". *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 17(4), 1-34.
- Akipek, J. G., Akıntürk, T. (2007). *Türk Medeni Hukuku, Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku* (Altıncı Baskı), C.1. Ankara: Beta Yayınları.
- Akyol, Ş. (2009). *Türk Medeni Hukukunda Temsil*. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Altaş, S. (2015). *Limited Şirketler* (Altıncı Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Arkan, S. (2016). *Ticarî İşletme Hukuku* (Yirmi Birinci Baskı). Ankara: Banka Ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları.
- Arsılanlı, H. (1960). *Kara Ticaret Hukuku Dersleri Umumi Hükümler* (Üçüncü Baskı). İstanbul: Fakülteler Matbaası.
- Aslan, İ. Y., Ergün, M. (2010). *Ticaret Hukuku* (Beşinci Baskı). Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Aydın, S. Kaplan, H. A. (2014). "Bağlı Tacir Yardımcılarının Rekabet Yasağı". *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 18(3-4), 165-203.
- Aydoğan, F. (2005). *Ticaret Şirketlerinde Rekabet Yasağı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ayhan, R., Özdamar, M., Çağlar, H. (2016). *Ticarî İşletme Hukuku Genel Esaslar* (Dokuzuncu Baskı). Ankara. Yetkin Yayınları.
- Ayoğlu, T. (2012). "Bağımlı ve Bağımsız Tacir Yardımcıları Bakımından Getirilen Yenilikler". *Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun Ticarî İşletme Hukuku Anlamında Getirdiği Yenilikler Sempozyumu 25-26 Kasım 2011*, İstanbul: Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 46-52.
- Bahtiyar, M. (2015). *Ortaklıklar Hukuku* (Dokuzuncu Baskı). İstanbul: Beta Basım
- Başoğlu, Ş. (1980). "Bağlı Tacir Yardımcılarının Kanundan Doğan Rekabet Yasağı". *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. 1(1), 221-237.
- Baştuğ, İ. (1970). "Küçük ve Kısıtlıların Tacirlik Sıfatı". *BATİDER*, 5(4), 805-813.

- Baştuğ, İ. Erdem, E. (1993). **Ticarî İşletme Hukuku**. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Battal, A. (2005). **Ticarî İşletme Hukuku**. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Becker, H (1982). Ticarî Temsil Yetkisi (Prokura) ve Ticarî Vekillerin Temsil Yetkileri (andere Handlungsvollmachten) (Çev: Suat Dura). *Yargıtay Dergisi*, 8(3-4), 428-439, 585-599.
- Berzek, A. N. (2007). **Ticaret Hukukunun Genel İlkeleri** (Sekizinci Baskı). Ankara: Beta Basım.
- Bilgili, F. (2004). “(Tüzel Kişilerin Ticarî Mümessilliği) Berlin Yüksek Mahkemesi’nin Bir Kararı Üzerine Düşünceler”. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, (50), 37-43.
- Bilgili, F., Demirkapı, E. (2016). **Ticaret Hukuku Bilgisi** (Onuncu Baskı). Bursa: Dora Yayınları.
- Birsel, M. T. (1963). “Ticarî Mümessil Tarifinde Şahsi Unsur”. *BATİDER*, 2(1), 1-13.
- Bozer, A., Göle, C. (2015). **Ticarî İşletme Hukuku** (Üçüncü Baskı). Ankara: Bankacılık ve Ticaret Hukuku Enstitüsü Yayınları.
- Böckli, P. (2009). **Schweizer Aktienrecht** (4. Auflage), Zurich, Basel, Genf: Schulthess Juristische Medien AG.
- Can, O. (2007). “Rekabet Yasağı ve Rekabet Sınırlandırmaları Hukuku İlişkisi”. *Rekabet Dergisi*. (32). S. 3-42.
- Cenkci, E., Çetinkaya, M. (2013). “Ticarî Vekilin Kambiyo Taahhüdünde Bulunma Yetkisi”. *Terazi Aylık Hukuk Dergisi*, 8(86), 25-29.
- Demirkapı, E. (2012). “6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu’nun Ticarî Temsilciye İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi”. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 12(Özel Sayı), 795- 872.
- Demirkapı, E. (2013). “Pazarlamacının Garanti Yükümlülüğü Açısından “Kendi Müşteri Çevresi” Kavramı ve Eleştirisi”. *Ersin Çamoğlu’na Armağan*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 61-82.
- Demirkapı, E. (2013). “Ticarî İşletmenin Tespiti Açısından Esnaf İşletmesi Kapsamının Değerlendirilmesi”. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 17(1-2), 371-441.
- Demirvuran, M. (2004). *Ticarî Vekâlet*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Develi, B. (2013). *Ticaret Siciline Tescilin Hukuki Sonuçları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Doğan, B. F. (2011). **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulunun Organizasyonu ve Yönetim Yetkisinin Devri** (İkinci Baskı), İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Domaniç, H (1970). **Ticaret Hukukunun Umumi Esasları**, İstanbul: Fakülteler Matbaası.
- Domaniç, H., Ulusoy, E. (2007). **Ticaret Hukukunun Genel Esasları** (Beşinci Baskı). İstanbul: Arıkan Basım.
- Dural, M., Öğüz, T., Gümüş, M. A. (2015). **Türk Özel Hukuku Cilt III Aile Hukuku**. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Dural, M., Öğüz, T., Gümüş, M. A. (2016). **Türk Özel Hukuku Cilt II Kişiler Hukuku**. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Edgü, E. (1964). **Ticaret Hukuku I Umumi Hükümler**. Ankara: Sevinç Matbaası.
- Eminoğlu, C., Çakır, F.B. (2014). Anonim Ortaklıklarda Tüzel Kişilerin Yönetim Kurulu Üyesi Seçilmesi Ve Kamu Tüzel Kişilerinin Yönetim Kuruluna Temsilci Ataması, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 18(3-4), 277-297.
- Erem, T. (1962). **Türk Ticaret Kanununa Göre Ticaret Hukuku Prensipleri**. C.1, İstanbul: Hüsnütâbiat Matbaası.
- Eren, F. (2015). **Borçlar Hukuku Genel Hükümler** (On Dokuzuncu Baskı), Ankara: Yetkin Yayınları.
- Erkol, N. (1998). *Ticarî Vekillik ve Özellikle Ticarî Vekilliğin Hukuki Mahiyeti*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ertaş, Ş. (2014). "Tescilli Taşınır Rehinleri". **Yaşar Üniversitesi Dergisi**, 8(Özel Sayı), 1155-1183.
- Esener, T. (1961). **Mukayeseli Hukuk Ve Hususiyle Türk - İsviçre Borçlar Hukuku Bakımından Salahiyete Müstenit** Temsil. Ankara: Ajans Türk Matbaası.
- Feyzioğlu, F. N. (1978). "Ticarî Mümessiller ve Diğer Ticarî Vekiller". **Ord. Prof. Dr. Halil Arslanlı Anısına Armağan**. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 407-443.
- Gautschi, G. (1962), Berner Kommentar, (Herausgeber: H. Becker), Das Obligationen, 6. Teilband, Besondere Auftrags- und Geschäftsführungsverhältnisse sowie Hinterlegung, Artikel 425-491 OR, Bern: Verlag Stämpfli & Cie.
- Gürel, M. (2015). "Ticaret Sicilinin Üçüncü Kişilere Etkisi Bağlamında Kambyo Senetlerinde Yetkisiz Temsile İlişkin Bazı Sorunlar". **BATİDER**, 31(1), 231-252.

- Helvacı, İ. (2007). "Sanayi İşletmelerinde Ticarî İşletme Rehni Üzerine". **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, 65(1), 273-284.
- Hirsch, E. E. (1935). **Türk Ticaret Kanununun Esaslarına Göre Ticaret Hukuku**. İstanbul: Cihan Kitaphanesi.
- İmregün, O. (2004). **Ticaret Hukukunun Genel İlkeleri** (Gözden Geçirilmiş Dördüncü Baskı), İstanbul: Filiz Kitabevi.
- İmregün, O. (2005). **Kara Ticaret Hukuku Dersleri** (On Üçüncü Baskı), İstanbul: Filiz Kitabevi.
- İnan, A. N. (1984). **Borçlar Hukuku Genel Hükümler Ders Kitabı** (Üçüncü Baskı). Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları
- Kaplan, A. E. (2017). **Bağlı Tacir Yardımcılarının Rekabet Yasağı**. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Karayağın, Y. (1960). **Ticaret Hukuku Dersleri I. Giriş Ticarî İşletme** (İkinci Baskı), Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları.
- Kaya, E. (2010). *Türk Özel Hukukunda Ticarî Vekillik*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Kaya, M. İ. (2014). **Acentelik Hukuku**. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Kayar, İ. (2002). "Adî Şirketin Ticaret Unvanı ve Ticaret Siciline Tescili". **Prof. Dr. Ömer Teoman'a 55. Yaş Günü Armağanı**, C. I, İstanbul: Beta Yayın, 479-494.
- Kender, R., Çetingil, E. (2009). **Deniz Ticaret Hukuku** (On Birinci Baskı). İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Kılıçoğlu, A. (2014). **Borçlar Hukuku Genel Hükümler** (On Sekizinci Bası), Ankara: Turhan Kitabevi Yayınları.
- Kırca, İ. (1996). **Ticarî Mümessillik**. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Kırca, İ. (2012). "Anonim Şirketlerde Tüzel Kişilerin Yönetim Kurulu Üyeliği". **BATİDER**, 28(2), 51-59.
- Kırca, İ. (2014). TTK m. 371.7 Hakkında Bir İnceleme: AB'ye Üyelik Yolunda Geri Adım". **BATİDER**, 30(3), 22-37.
- Kırca, İ., Şehirali Çelik F. H., Manavgat, Ç. (2013). **Anonim Şirketler Hukuku**, C. 1, Ankara: Bankacılık ve Ticaret Hukuku Enstitüsü Yayınları.
- Mimaroglu, S. K. (1978). **Ticaret Hukuku Birinci Cilt İşletme Hukuku** (Üçüncü Baskı). Ankara: Sevinç Matbaası.
- Mineliler, Z. (2010). "Ticarî Vekil". **Prof. Dr. Fırat Öztan'a Armağan**. C.2, Ankara: Turhan Kitabevi, 1467-1488.

- Öçal, A. (1976). "Türk Hukukunda Memurların Ticaret Yapma Yasağı". *Eskişehir İktisadi ve Ticarî İlimler Akademisi Dergisi*, 12(2), 330-362.
- Öçal, A. (1983). "Ticarî Mümessilin Rekabet Yapmama Borcu". *Eskişehir Anadolu Üniversitesi İİBF Dergisi*, 1(2), 215-220.
- Özdamar, M. (2014). "6552 Sayılı Kanun İle TTK'da Yapılan Değişiklikler Çerçevesinde Anonim Şirketin Temsili". *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 18(3-4), 137-164.
- Öztaş, B. (1999). *Şahsın Hukuku Hakiki Şahıslar* (Sekizinci Baskı). Ankara: Turhan Kitabevi.
- Öztaş, F. (2016). *Kıymetli Evrak Hukuku* (Güncelleştirilmiş Yirminci Baskı). Ankara: Turhan Kitabevi.
- Poroy, R., Tekinalp, Ü. (2013). *Kıymetli Evrak Hukuku Esasları*. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Poroy, R., Tekinalp, Ü., Çamoğlu, E. (2014). *Ortaklıklar Hukuku 1* (On Üçüncü Baskı). İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Pulaşlı, H. (2014). "6552 Sayılı (Torba) Kanunla Türk Ticaret Kanununa Eklenen Yeni Hükümlerin Değerlendirilmesi". *Legal Hukuk Dergisi*, 12(142), 39-49.
- Pulaşlı, H. (2014). "Şirketler Hukukundaki Temsil İle Borçlar Kanunundaki Ticarî Mümessil ve Ticarî Vekil Ayrımı". *Türkiye Noterler Birliği Hukuk Dergisi*, (2), 3-22.
- Pulaşlı, H. (2015). *Şirketler Hukuku Genel Esaslar* (Üçüncü Baskı), Ankara: Adalet Yayınevi.
- Reisoğlu, S. (2013). *Türk Kefalet Hukuku*. Ankara: Kendi Yayını.
- Rumpf, C. (2009). "Alman Hukukunda Ticarî Vekil ve Yetkileri". *Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi*, (55-56), 186-197.
- Sarı Fidan, Ö. (2016). *Miras Ortaklığı*. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Şener, O. H. (2009). "Postmortal Temsil Yetkileri ve Ticarî Mümessillik". *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 11(1), 113-170.
- Uzun Şenol, P. (2014). "Vekâletsiz İş Görmeye İş Görenin Hukuki Durumu". *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, (3), 293-309.
- Tandoğan, H. (1987). *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri* (Üçüncü Baskı), C.2, Ankara: Banka Ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları.
- Taşatan, C. (2013). "Ticarî Vekil". *İstanbul Barosu Dergisi*, 87(2013/2), 321-341.

- Tekinay, S. S., Akman, S., Burcuoğlu, H., Altop, A. (1988). **Tekinay Borçlar Hukuku Genel Hükümler** (Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş Altıncı Baskı). İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Toksal, B. M. (1955). "Borçlar ve Ticaret Kanununun Tanzim İkiliği Bakımından Tüccar Yardımcıları". **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, 20(1-4), 197-209.
- Topçuoğlu, M. (2011). "Yeni Tacir Yardımcısı Pazarlamacı". **Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 1(2), 27-70.
- Topuz, S. (2001). *Türk Hukukunda Vekâlet Sözleşmesinde Vekilin Özen Borcu*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale,
- Tuncay, C. (2012). "Pazarlamacılık (Ticarî Gezgîn) Sözleşmesi ve Düşündükleri". **Çimento İşveren Dergisi**, (2), 4-17.
- Uluslan, İ. (1978). "İsviçre Hukukuyla Karşılaştırılmalı Olarak Alman Hukukunda Prokurist". **Ord. Prof. Dr. Halil Arslanlı'nın Anısına Armağan**, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 625-675.
- Ülgen, H. (2005). **Türk Ticaret Hukukunda Hukuki Görünüş Nazariyesi (Ticarî İşletme Bakımından Uygulama)**. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Ülgen, H., Helvacı, M., Kendigelen, A., Kaya, A., Nomer Ertan, N. F. (2015). **Ticarî İşletme Hukuku** (Güncellenmiş Dördüncü Bası). İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Yalçınduran, T. (2007). **Vekâlet Sözleşmesinde Ücret**. Ankara: Yetkin Yayıncılık.
- Yanlı, V. (2013). "Anonim Şirketlerde İmza Yetkilileri Sadece Yönetim Kurulu Tarafından Mı Atanabilir?". **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, 71(2), 439-448.
- Yanlı, V., Okutan Nilsson, G. (2014). Anonim ve Limited Şirketlerde Sınırlı Yetkili Temsilci Tayini, **BATİDER**, 30(4), 5-42.
- Yasaman, H. (2012). **Ticarî İşletme Hukuku** (On Dördüncü Baskı). İstanbul: Vedat Kitapçılık. Yasaman, H. (2011), "Yeni Ticaret Kanununda Ticaret Sicili İle İlgili Getirilen Yeni Düzenlemeler". **Regesta Ticaret Hukuku Dergisi**, (1), 7-13.
- Yavuz, C. (2014). **Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler** (Yenilenmiş Onuncu Baskı). İstanbul: Beta Basım.
- Yavuz, N. (2013). **6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Şerhi**. C. 2, Ankara: Adalet Yayınevi,
- Yerebasmaz, Y. (2011). "657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 28. Maddesine Göre Memurların Ticaret Ve Diğer Kazanç Getirici Faaliyetlerde Bulunma Yasağının Kapsamı Ve Değerlendirilmesi". **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, 69(1-2), 1177-1198.

İnternet: Akdağ Güney, N. (2014). “6552 Sayılı Torba Kanun ile TTK md. 371’e Eklenen Yedinci Fıkra ile İlişkin Değerlendirmeler”, **Halil Arslanlı Bilim Arşivi**. Web: <http://arslanlibilimarsivi.com> adresinden 28.10.2015’de alınmıştır.

İnternet: Reyhani Yüksel, S. (2013). “Vekâlet Sözleşmesinde Vekâlet Veren (Müvekkilin) Borçları”, **Hukuk, Ekonomi ve Siyasal Bilimler Aylık İnternet Dergisi**, (134), s. 1-27. Web: www.e-akademi.org adresinden 01.04.2017 tarihinde alınmıştır.

İnternet: <https://www.bankalar.org/bankacilik-terimleri/para/> Erişim tarihi: 15.03.2017.

İnternet: www.kazanci.com

İnternet: www.mevzuat.org

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : Korucuoğlu Doğan, Özlem
 Uyruğu : Türkiye Cumhuriyeti
 Doğum tarihi ve yeri : 12/11/1990- Saray/Tekirdağ
 Medeni hali : Evli
 Telefon : 0 537 872 67 97
 e-mail : ozlemkrcgl@hotmail.com

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet tarihi
Yüksek lisans	Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü	2017
Lisans	Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi-ÇEKO	Devam ediyor
Lisans	Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi	2013
Lise	Saray Mustafa Elmas Arıcı Anadolu Lisesi	2008

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2014-2015	Artvin Çoruh Üniversitesi	Araştırma Görevlisi
(2015-Devam Ediyor)	Gazi Üniversitesi	Araştırma Görevlisi

Yabancı Dil

İngilizce (2014 YDS/Sonbahar- 81,25)
 Almanca (Goethe Institut- Ankara A1.1- A1.2- A2.1- A2.2)

Yayınlar

Ticarî Vekil ve Ticarî Vekilin Kanundan Doğan Rekabet Etmeme Yükümlülüğü,
 Artvin Çoruh Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, Yıl: 2017, Cilt:3,
 Sayı:1, s.s. 1-25..

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR...

